

Šumarski list.

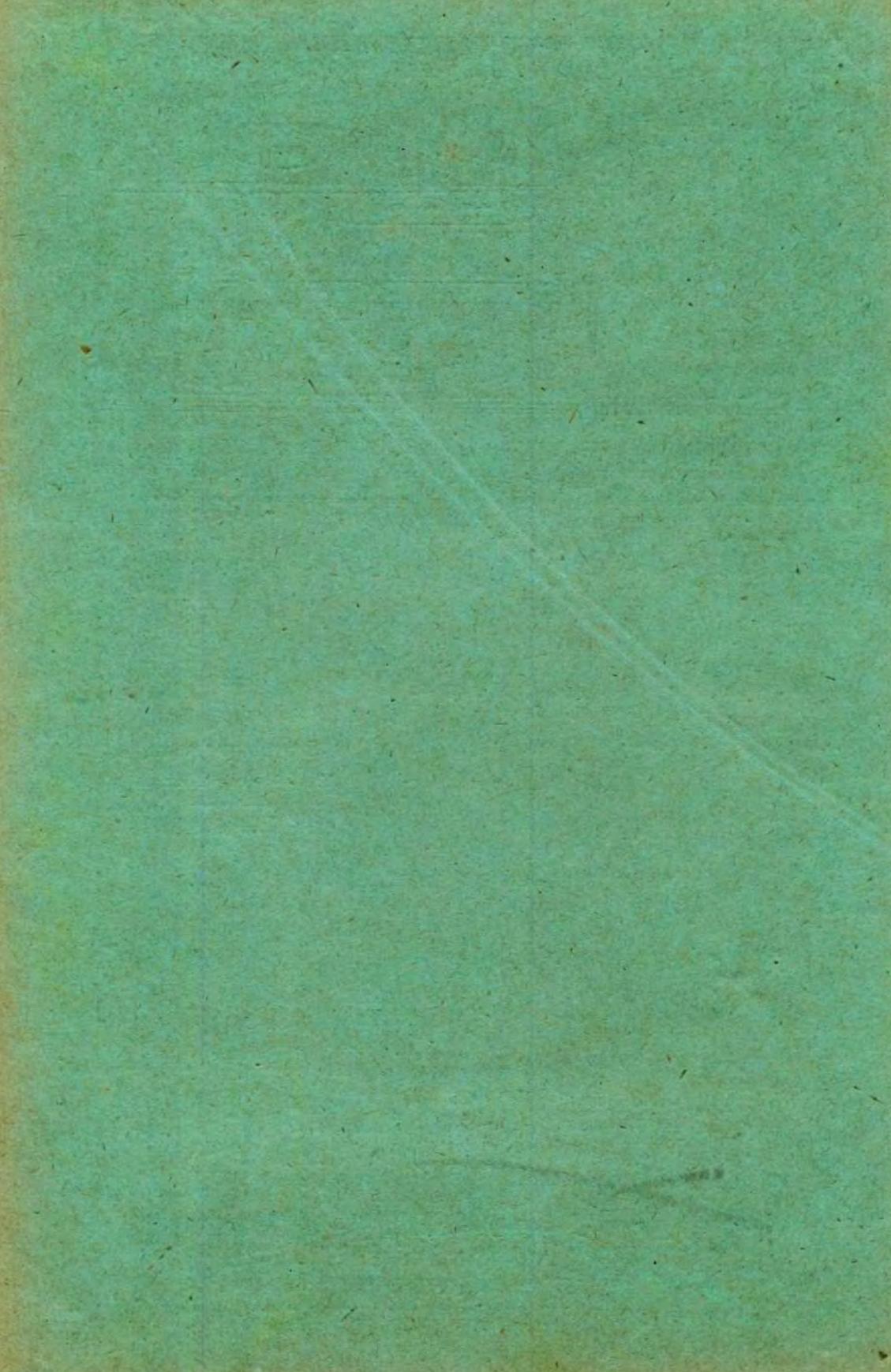
Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Izdaje
Upravlј. odbor hrv.-slav.
šumarskoga družtva.
Uredjuje Josip Kozarac.

Izlazi svaki mjesec

ZAGREB 1896.
Naklada hrv.-slav. šumarskoga družtva.

Šumarski list.

Br. 9. i 10. u ZAGREBU, 1. listopada 1896. God. XX.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 8 for.; za $\frac{1}{2}$ stranice 4 for.; za $\frac{1}{3}$ stranice 2 for. 70 novč.; za $\frac{1}{4}$ stranice 2 for. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

† Mijo Vrbanić.

S Mijom Vrbanićem legao je u grob jedan od najpoznatijih i najpopularnijih hrvatskih šumara. Njegovo ime tako je tiesno skopčano sa hrvatskim šumarstvom, da se jedno bez drugoga ni pomisliti ne može. Počam od osnutka krajiških imovnih občina, kojima je on u povoju kumovao, pa sve do današnjega dana nije se u hrvat. šumarskom svjetu dogodio nijedan važniji čin a da on kod istoga nebi sborom i tvorom sudjelovao. On je jedan od najstarijih članova šum. društva; on je u najtežim okolnostima bio tomu društvu predsjednikom i podpredsjednikom; on je uredjivao «Šumarski List» u vrieme, kada nije bilo ni toliko suradnika, koliko prstiju na ruci; on je bio mnogogodišnjim povjerenikom i predsjednikom kod državnih šumarskih izpita, te bi mogli reći, da bar polovica sadanjih hrvatskih šumara nose njegov podpis na svojoj svjedočbi; on je kroz 17 godina izdavao prvi i jedini hrvat. šumarski koledar, te dan danas ne ima valjda u našoj zemlji šumara i lugara, koji ne bi tu zelenu knjižicu u svom žepu nosio.

Ne ćemo pogriješiti, ako kažemo da ih je malo medju hrvatskim šumari, koji bi se sa tolikim radom a na korist našeg šumarstva podići mogli.

Nu nije jedino taj razgranjeni njegov rad doprineo, da je bio toliko štovan i poznat širom naše zemlje, nego još više ono njegovo zlatno srce, koje nije znalo za razliku izmedju nadzornika i šumara, izmedju predsjednika i zadnjega člana šumarskoga društva. A ako mu se može reći, da je imao kakovu manu, onda je ta mana bila njegova predobrota. Tko je jedanput pokucao na vrata Mije Vrbanica, taj nije praznoruk od njega otišao, on bi, da pomogne skroz nepoznatomu mladomu čovjeku, obilazio od Ponecija do Pilata, doklegod ne bi svoju svrhu polučio. Nu čemu da dalje nabrajamo, kada smo osjeđeni, da je svakomu hrvatskomu šumaru sve to dobro poznato, da svaki u svojem srcu čuva makar jednu ugodnu uspomenu na Miju Vrbanicu.

Obasjavam time uspomenama počivaj mirno mili pokojniče; ljepšeg spomenika do onoga, što ti ga hrvatski šumari u svom srcu podigoše, nitko ti drugi podići ne će.

O načinu uredjenja šuma stojećih pod osobitim javnim nadzorom*.

Piše **Ivan Partaš**, kr. profesor šumarstva.

Zakonom od 26. ožujka i 25. travnja 1894. propisano je, da se šume zemljističnih zajednica, kao i ostale šume, stojeće pod osobitim javnim nadzorom, imadu urediti za potrajanu uživanje i s njima polag odobrenih šum gospodarstvenih osnova gospodariti. Bilo bi suvišno dokazivati, da je ova zakonska ustanova podpunoma opravdana. kad se nepusti s vida, da su

* Referat, što se je imao čitati na ovogodišnjoj glavnoj skupštini hrv.-slav. šumarskoga društva.

to šume moralnih osoba, a povremene uživatelje istih često samo egoizam vodi izcrpsti što veću korist za sebe, bez obzira na svoje nasliednike u uživanju, nuz to sadanji su uživatelji većinom slabo upućeni u sam racionalni uzgoj šuma, pak su se takove šume već toga radi pod osobiti javni nadzor staviti morale. Velika pako narodno-ekonomska važnost ovih šuma sastoji dielom i u tom, što one znatne površine u Hrvatskoj i Slavoniji zapremaju, pak kad u njih nebi valjanoga gospodarstva bilo, nanešen bi bio time znatni udarac čitavom narodnom gospodarstvu.

Gore spomenutim zakonom izpunjena je dakle znatna praznina u našem šumskom zakonarstvu, a hvala vis. zemalj. vlasti, navlastito životom nastojanju njezinog šumarskoga odsjeka, da se je ta praznina svrsi shodno izpunila a mi time stupili u kolo onih naprednih naroda, koji su slične zakone već prije stvorili na korist zemlje i naroda, a na procvat šumarske struke.

Prije spomenutim zakonom, kao i zakonom o zemljističnih zajednica izražen je obćenito nazor, kako li se s ovimi šumami gospodariti ima, naime, da to gospodarenje mora biti potrajno t. j. takovo, da se šumska substancija što bolje uživa, a uz to takovo, da se osjegura godišnji redoviti najveći prihod, kojega šuma obzirom na glavni užitak i nuzgredne užitke potrajno davati može. Niti nasliednici ne mogu zahtjevati, da sadanji uživatelji za njih štede i odreku se užitaka, tako ni sadanji uživatelji neće pravom htjeti, da njihovi nasliednici prikraćeni budu. Treba dakle uzdržati šumsko tlo u punoj snagi i uzčuvati normalnu zalihu t. j. onu množinu drvne glavnice, koja će mogućim učiniti potrajno uživanje najviših redovitih prihoda šume.

Odkako se je opazila nestašica šuma i sa šumami počelo racionalnije postupati, bila je briga strukovnjaka većinom takovom gospodarenju posvećena, kojim bi se godišnji prihod trajno osjegurao. Ovako uredjena šuma već je svakom privatniku mila, jer kad ima godišnjih izdataka, neka bude i godišnjih prihoda. Ovo, tako rekuć, temeljno načelo, mora se pako *

punim pravom smatrati jednim od glavnih ciljeva, kada se uređuju šume moralnih osoba, jer povremeni uživatelji ne imaju i onako prava dirati u samu glavnici, već samo u prihode te glavnice.

Da se što strožija godišnja potrajanost osjegura, razni su šumski stručnjaci predlagali načine uredjenja, kojimi će se to osjegurati. Tako se razviše razne metode uredjenja, koje su u glavnome dvovrstne, jedne izračunavaju godišnji prihod ili etat pomoćju drvne gromade i prirasta, dočim se kod drugih isti veže na površinu. Osim ovih dvih glavnih skupina, imade još i takovih metoda, koje se donekle osvrću i na površinu i drvnu gromadu i prirast.

Tamo, gdje se je više rabila čista i oplodna sječa, jednostavnije i shodnije su one metode uredjenja, kod kojih je etat ovisan o površini, pak su se toga radi ovakove metode i uvajdјati stale. Ujedno su te metode ne samo za jednostavnije prilike u visokih šuma zgodne, već su i najbolje za uredjenje nizkih šuma, u kojih se i onako čista sječa vodi, a i za uredjenje srednjih šuma, kod kojih se sječa visokog ili nadstojnog drveća ima ravnati polag sječe nizkog ili podstojnog drveća, a to se i onako čistom sječom kao i u sitnih šuma sječe.

U drugoj polovici prošloga stoljeća počelo se je u Njemačkoj racionalnom šumogradjstvu sve veća pomnja posvećivati, a s tim zajedno sve više napuštati do tog vremena običajna preborna sječa i zamjenjivati ju sa čistom i oplodnom sječom. Samo potrajanost u uživanju šuma stala se je sve više vezati na površinu, pa su se tako razvile t. zv. šestarske metode, koje su zahtjevale, da se čitava šuma podieli u jednakе ili bar prilično jednakе godišnje odnosno periodičke sjećine (Schlageinteilungs- u. Fachwerksmethoden).

Zabrinut za potrajanost i jednoličnost godišnjih prihoda iz šuma, dekretirao je umni pruski kralj Fridrik Veliki «razšestarenje na jednakе godišnje sjećine». Ova mu se je metoda činila najjednostavnijom a ujedno i najshodnijom. Nije ni čudo,

da mu se je ova metoda najbolje svidjala. Za tadanje odnošaje, kad je bilo malo šumskoga osoblja, a to su bili samo empirici i lovcii, ta je metoda i bila najbolja, tim više, što su šume tada još malene Pruske bile većinom borici, sterući se po nizkih ili brežuljastih predjelih, dakle šume, kod kojih je čista sječa i naravno pomladjivanje najzgodnije.

S razloga, što je nespretno bilo pojedine godišnje sječine za čitavu obhodnju unapred opredieliti, u nacrtu urisati, vani izkolčiti i jer se ne mogu sve šume čistom sječom sjeći, prešlo se je od godišnjih na periodički jednake sječine. Obhodnja visoke šume podielila se je u primjerena, obično 20-godišnja razdobja ili periode, a svakoj ovakovoj periodi dala sječina, koja se je urisala u nacrt, vani u šumi odbola i prsjekom osjegurala. Da se periodička odnosno godišnja jednakost prihoda osjegura, dopitao je Hartig svakoj periodi toliku površinu, koja će dati jednak prihod na drvu. Tako je nastala metoda poznata pod imenom «razšestarenje na periodički jednake sječivne prihode t. zv. Massenfachwerk». Ovom metodom osjegurana je jednoličnost prihoda pojedinih perioda, ali ta je metoda komplikirana, jer traži točno poznavanje drvne gromade čitave šume i točno poznavanje prirasta, pošto se sječni prihod pojedinih perioda već unapred za čitavu obhodnju proračunati mora. Ove su okolnosti potakle mladjeg suvremenika Hartigovog Cottu, da on etat još više veže na površinu i samu metodu ujednostavi. Cotta je dopitao svakoj periodi jednaku sječivnu površinu, da to učini, netreba ni poznatidrvnu gromadu, već samo dobu sastojina, da može srednjim periodom dopitati sastojine srednje dobe, prvoj periodi najstarije a poslednjoj najmladje dielove šume. Da se osjegura godišnja potrajanost, valja prije početka prve periode proračunatidrvnu masu svih sastojina, koje su toj periodi dopitane, pronadjenoj zalihi pribrojiti prirast od pol perioda, a rezultat podieliti brojem godina perioda. Zbog velikih prednosti ova se metoda i u novije vrieme mnogo preporuča, pak je i u susjednoj Ugarskoj novim šumskim zakonom od god. 1879. obćenito propisana.

Kad bi bili dobni razredi u šumah prilično grupirani i kada njihovo razmjerje nebi bilo previše abnormalno, ova bi metoda zbog svoje jednostavnosti zaslužila prednost pred svim drugima, nu jedna njezina mana uzrokom je, da se ona obćenito prihvatile nije. Ta mana jest nejednakost periodičkih prihoda, ako je stanje dobnih razreda vrlo nepovoljno. Toga radi počelo se je ovo «razšestarenje na periodički jednake sječivne površine» ili t. zv. Flächenfachwerk kombinirati sa prije spomenutom Hartigovom metodom nu ipak u novije vrieme tako, da se izjednačenje periodičkih prihoda za 2 ili najviše 3 periode provede, dočim se ostale periode provide normalnom sječivnom površinom.

Dosele ima više vrsti kombinovanih metoda uredjenja, od kojih se neke više na površinu a druge na zalihu vežu. Za naše šume, koje stoje pod osobitim javnim nadzorom, preporučio bi onu metodu, koja je propisana u Wirtemberškoj za šume korporacija. Ova metoda bila bi po mojem mnjenju najzgodnija za naše prilike i to specialno za one šume, koje se čistom sječom ili oplodnom sječom sjeku. Potrajanost osjegurava se površinom i to tako, da se podieljenje čitave šumske površine provede, kao kod t. z. Flächenfachverka. Za one sastojine, koje se dopituju prvim dvim periodam, provede se izjednačenje kao kod t. z. Massenfachverka. Tim je stroga potrajanost za 40 godina osjegurana. Ova metoda dosta je jednostavna, jer zahtjeva točnu procienu dryne gromade samo onoga diela šume, koji je prvim dvim periodam dopitan. Ponajprije se proceni onaj dio koje šume, koji je prvoj periodi dopitan i pribije prirast od $\frac{1}{2}$ periode Nakon toga proceni se onaj dio šume, koji je dopitan drugoj periodi i k toj zalihi pribroji prirast od $1\frac{1}{2}$ periode. Ako li se izmedju sječivnog prihoda I. i II. periode pokazuju znatne razlike, nastoji se to izjednačiti, da se odgovarajući dio površine od I. periode dopita II. ili od II. I.-voj. Ovako je polučena stroga godišnja potrajanost za dvie periode, što može svakoga zadovoljiti. Za dalje tu potrajanost računati neima svrhe, jer je praksa pokazala, da računi, što je dalje od 2 periode, nisu sje-

gurni t. n. pr. već sada izračunati prihod sastojine, koja će se za 80 ili 90 godina posjeći. Dobra sastojina može u to vrieme postati lošom, a loša se popraviti, pak će faktični uspjeh biti protivan onomu, kojega bi polag procjene očekivati morali. Ovo je princip ove preporučene metode, što se ustanovljenja samoga etata tiče.

Ova metoda odgovara najbolje stoga, jer se u glavnom veže na površinu a tim pruža sama posebi dovoljnu garanciju za potrajnost nadalje, jer je jednostavna, pošto se samo jedan dio šum. površine točno procjenjuje, a konačno jer omogućuje laka kontrolu od strane oblastnih organa.

Što se same tehnike ove metode tiče, zahtjeva ona podijeljenje šuma u primjerene odjele odnosno sjekorede i to malene, kojima se omogućuje kod većih šuma i više sjećina otvoriti, pak tako pravodobno sječive sastojine sjeći. Osim toga polaže se velika važnost na jednostavnu nu valjanu šum. gospod. osnovu, koja reguliše glavni sječivni prihod i osnovu proredjivanja, kojom se regulira i prihod medjutimnog užitka, za koji je svagda samo površina mjerodavna; izkazuje se dakle naposeb glavni užitak a naposeb medjutimni. Gdje su nuzužitci od osobite važnosti, sastavi se za 10 ili 20 godina za njih posebna osnova, koja je takodjer bitni dio elaborata uredjajnoga. A za valjanu gospod. osnovu polaže se velika važnost na revisije gospodarstva. Revizije od velike su važnosti, jer se njima stiče uvjerenje, da li je gospodarstvo dobro ili ne, da li je sama metoda uredjenja shodna ili ne, konačno, da li su sve geometr., taksatorne radnje onako obavljene, kako treba. To će se sve prosuditi moći, ako se tečaj samoga gospodarstva pomno pratio bude, dakle vodila točna kontrolna knjiga. Vodjenju gospod. kontrolne knjige i savjestnom obdržavanju revisijah imade se navlastito kod ovakovih šuma, kao što su one, stojeće pod javnim nadzorom, posvetiti osobita pomnja, upravo stoga što povremeni uživatelji tih šuma nisu vlastnici, dakle imadu samo pravo na redovite prihode a ne na drvnu glavnicu samu.

Gdje je opravdana promjena vrsti, drva i uzgoja, neka se to dovoljno obrazloži. Kada se obhodnja znatno reducira ili od visokog uzgoja predje na nizki, potrošiti će se jedan dio same drvne zalihe. U ovakom slučaju biti će od nužde onaj dio prihoda, koji je veći od normalnoga, izlučiti i koristno uložiti, a uživateljem osjegurati samo kamate uložene glavnice. Ako li je vrlo mnogo starih za sjeću zrelih sastojina, može se mimo redovitoga prihoda izvaditi iz šume i ovakav vanredni prihod, u tom slučaju neka se te površine, s kojih je vanredni prihod polučen, u kraćem vremenu posjeku a same površine što prije kultiviraju i poslednjoj periodi dopitaju.

Glede nizkih šuma držim, da je najbolje urediti ih polag geometrijskog razšestarenja na jednakе godišnje sjećine. Proporcionalno razšestarenje nebi se moglo preporučiti, jer je izkustvo pokazalo, da je ta metoda previše komplikirana a ipak u uspjehu velikih razlika ne ima, ujedno otvara se tim put k postupku, koji nije svagda solidan, pak bi možda i previše zagovarao interes sadanjih uživatelja naprama budućim, a ujedno ovu najjednostavniju metodu učinio kompliciranom, skupom i nešodnom.

Ova metoda mogla bi se dozvoliti i za manje visoke šume, u kojih su prilike jednostavne, a stanje dobnih razreda takovo, da gospodarenje ovim načinom nebi zahtjevalo prevelikih žrtva u tom smislu, da bi se premlado drveće možda prerano sjeklo, a sdruge strane kod staroga i predugo sjećom oteglo.

U koliko bi se neke pod javnim nadzorom stojeće šume htjele gojiti kao srednje šume, neka se za njih bezuvjetno kao i kod nizkih šuma propiše razšestarenje na jednakе godišnje sjećine, a množina nadstojnjog drveća regulira polag staromletačkoga načina, opredjeliv poprečni broj stabala, koliko se po rali ostaviti mora.

Ove dve dosele spomenute i preporučene metode zgodne su za uredjenje nizkih šuma, pak visokih šuma, koje se čistom ili oplodnom sjećom sjeku. Ove metode nebi mogao medjutim preporučiti za šume, koje se već polag šumskoga zakona samo

prebornom sjećom sjeći smiju ili su tako malene, da se na njih s praktičkih razloga preborna sječa pridržati mora i to zato, jer bi šestarske sjećine bile premalene ili što je stanje dobnih razreda tako nepovoljno, da se šestarske metode nebi preporučivalo, jer su doista svi dobni razredi po čitavoj površini dosta jednako zastupani.

Pošto je kod preborne sječe težko vezati etat na površinu, navlastito kad se traži stroga godišnja potrajanost, a to mora biti, kako je već spomenuto, jedan od glavnih ciljeva uređenja šuma, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, stoga bi preporučio, da se taj prihod učiniti ovisnim o faktičnoj drvnoj zalihi šume, pak prizna najshodnijom koja od t. z. normalno zališnih metoda. Teoretiki odgovarala bi najbolje Heyerova metoda, nu s praktičnih razloga bila bi ipak najzgodnija metoda Hundeshagenova, koja je propisana i kod naših krajiških imov. občina za šume, koje se prebornom sjećom sjeku.

Razlog tomu, što se preporuča Hundeshagenova metoda jest taj, što se ne može dogoditi nikakova zloporaba glede vremena, u kojem bi se zbiljna drvna gromada imala izjednačiti sa normalnom,

Polag popravljene kameralne takse i Heyerovog postupka odabere se to vrieme, kako najbolje odgovara gospodarstvenim prilikam, dakle više manje samovoljno. Ovime je otvoren put presijam od strane uživateljah šuma, koji bi, hineć zahtjev gospod. prilika, zahtjevali što kraće vrieme izjednačenju, samo da se što više drva sjećom dobije. Ovoga nemože biti kod Hundeshagena, gdje se etat uvek prema razmjeru zbiljne i normalne drvne gromade izračunava.

Kod ovećih šuma morala bi se preborna sječa donekle vezati na površinu, samo što bi se sjećina morala prilagoditi već prije formulom izračunanom etatu. Kod ovećih prebornih šuma niti se nemože etat po čitavoj površini prebiranjem vaditi, već se mora koncentrirati na nekom dielu (dakle sjećini), a tim već takova sječa onaj idealni karakter čiste preborne sječe gubi.

Ako je preborna šuma donekle pravilna, moći je vezati etat na površinu n. pr., ako se žele stvoriti tri razreda, učini se sjećina 3 puta tako velika, kolika bi bila čista sjećina kod iste obhodnje i sjeće $\frac{1}{3}$ najstarijega drveća, dočim se sjećom 3 puta tečajem jedne obhodnje na istu sjećinu vraćamo. Ovako je to i u Wirtembergu i drugdje, gdje je kombinovano razšestarenje običajno, nu za naše odnošaje držim, da to nebi zgodno bilo, jer su naše preborne šume premalo pravilne, dočim su primjerice u Njemačkoj gotovo sve šume već po jednoj obhodnji u više manje uredjenom stanju bile. Stoga razloga one su pravilnije, nego li naše, pa kad im se etat veže na površinu, neće biti tolikih razlika u etatu, kao kod nas. Kad bi se kod nas etat prebornih šuma lih samo na površinu vezao, nastale bi prevelike razlike u etatu, a tim se nebi polučio jedan od glavnih ciljeva, koji se uredjenjem polučiti želi, a taj je, kako bi opetovano spomenuto, što veća jednoličnost godišnjih prihoda i što sjegurnije pomladjivanje same šume.

Za naše odnošaje držim s toga, da bi najbolje bilo, da se Hundeshagenovom formulom etat proračuna a ovaj proračunani etat na sledеći način sa površinom sveže i to u šumsko-gospodarstvenoj osnovi, koja neka ne bude previše detalna, pregleđno predvići. Postupak mogao bi biti ovaj:

Ponajprije neka se izračuna drvna gromada čitave šume i pomnoži sa užitnim postotkom, da se dobije godišnji etat. Po tom neka se odabere onaj dio, u kojem bi se mogla sjeća svih 10 godina kretati. To je dakako onaj dio, gdje imade najviše staroga za sjeću zreloga a možda i prezreloga drveća. U naertu neka se naznači, koji bi bio smjer sjeća i gdje bi se istom počelo.

Nakon toga neka se u onom dielu šume, u kojem će se sjeća prvih 10 godina valjda kretati, odaberu na karakterističnih mjestih pokusne plohe najbolje po $\frac{1}{2}$ ha. ili 1 ral velige. Na ovih ploha neka se pokusno prebire t. j., neka se označe ona stabla, koja bi se prebiranjem izvadila i opredijeli njihov kubični sadržaj. Kod toga nevalja se samo stalnoga pro-

mjera držati, već izvaditi i takovo drveće, koje se već zbog valjanoga pomladjivanja izvaditi mora, tako n. pr. vaditi pojedina stabla kojeg mladjeg dobnog razreda ako je takovih stabala na jednom mjestu previše. Sama karakteristika preborne sječe ne sastoji se u tom, da se na sječini preborne šume samo najstarija odnosno najdeblja stabla vade, već i pojedina mladja, gdje ih je previše, dakle da se zajedno sa samom sjećom i proredjivanje obavi.

Ovomu pokusnomu prebiranju jest svrha, da se opredielji popriečna veličina godišnjih sjećina za prvih 10 godina, odnosno ustanovi površina, na kojoj će se prvih deset godina prebirati.

Uzmimo, da je u svem odabранo šest pokusnih ploha, na kojih se je pokusno prebiranje preduzelo. Svaka od ovih ploha bila je 1 ral velika. Pokusom pronadjeno je, da se može prebiranjem izvaditi na pokusnih ploha: br. I. 58 m^3 br. II. 43 m^3 , br. III. 48 m^3 , br IV. 39 m^3 , br V. 50 m^3 , i br. VI. 62 m^3 . Prema tomu ako se ovi rezultati sbroje i podiele sa šest, dobiti će se ona drvna masa, koja se popriečno izvaditi može na jednoj rali. U našem slučaju bilo bi:

$$\begin{array}{r} 58 \text{ m}^3 \\ 43 \text{ "} \\ 48 \text{ "} \\ 39 \text{ "} \\ 50 \text{ "} \\ 62 \text{ "} \\ \hline 300 : 6 = 50 \text{ m}^3 \end{array}$$

Ako li formulom izračunani etat iznosi 250 m^3 , bila bi popriečna veličina godišnje sjećine $250 : 50 = 5$ rali. Sjećina za jedan decenij $5 \times 10 = 50$ rali.

Kad se je ovako popriečna godišnja sjećina izračunala, tada neka se pojedine godišnje sjećine u gospodarstveni naert evenom tintom i to izprekidanimi ertami urišu.

Ove popriečne ili približne godišnje sjećine neka se nakon toga vani u šumi stupići markiraju. One nisu prave sjećine, već imadu upravitelju šume služiti donekle podlogom obzirom

na površinu, na kojoj će etat tražiti. Pošto je poprična veličina sjećina jednak, ali šuma nije jednak, neće se na tih popričnih sjećina etat točno naći, nego će tamo, gdje je više starog drveća ona doista izpasti manja, a gdje je starog drveća manje, izpasti veća. Dokle se je svake godine sjećom doista došlo, ima se i vani u šumi i u načrtu crvenom tintom a izvučenom ertom urisati. Nakon deset godina neka se opet tako dalje postupa. Ako bi se nakon više decenija pokazalo, da je prevelika razlika između izračunane i faktične deset godišnje sjećine imala bi se drvna gromada ponovno procjeniti i ponovno etat izračunati, da se potrajanost uživanja što sjegurnije postigne.

Pošto je gospodarenje sa prebornom sjećom težko a svagda više manje komplikirano, valjalo bi osobito točno voditi kontrolu vrhu doznačenog etata, a prigodom revizije savjestno izpitati tečaj dosadanjeg gospodarenja, pak u onih slučajevih, gdje ima mnogo šteta ili se etat nije dosta točno bilježio, u obče kod doznake nije dosta skrupolozno postupalo, pak se uvidilo, da bi bolje bilo, makar od strogo godišnje potrajanosti odstupiti i sjeću lih na površinu vezati, to za buduće vrijeme i propisati.

Pošto karakteru preborne šume ne odgovara praviti razliku između glavnog sjećivog prihoda i prihoda od prorediivanja, to se ima samo jedan etat izkazati.

U svih zemljah u kojih se od strane nadležnih faktora racionalnom šumogojstvu velika skrb posvećuje i nastoji se preborna sjeća što više ograničiti, upravo stoga razloga, što je preborno gospodarenje težko i zlorabam najviše izvrženo, neka se stoga i kod nas samo iznimno dozvoli, gdje upravo mnoge okolnosti za to govore, kao n. p. kod zaštitnih šuma.

Kod uredjenja šuma još imade važnih momenata a to je izbor vrsti drva, obhodnja i vrst uzgoja. Razprava o tom prelazi granice ove theme, nu moralo bi se prigodom izdanja naputka o uredjenju tih šuma posvetiti ovim momentom pomnja, koju zaslužuju.

Već prije spomenuti zakon razlikuje gospodarstvene osnove i gospodarstvene programe. Pod programom ima se razumievati

mala jednostavna osnova, gdje su šume malene a gospodarske prilike jednostavne. Ovakova razlika pravi se i drugdje, tako je specialno u Wirtembergu zakonom propisano, da se za šume korporacijah, koje su izpod 30 ha. velike sastavljaju samo gospodarstveni programi a za one preko 30 ha. gospod. osnove.

Za naše odnošaje morala bi se takodjer fiksirati veličina šume, gdje treba izraditi program, a gdje osnovu. Iz praktičnih razloga držim, da tu nemože biti samo veličina šume mjerodavna, već i sama vrednost šume, obseg medja i druge gospodarske prilike, pak bi se toga radi moglo uzeti kao miminum 100 rali, gdje su jednostavne prilike i manja vrednost, a kod težih prilika i veće vrednosti 50 rali.

Šumarske viesti sa milenijske izložbe u Budimpešti.

III.

Poštovani gospodine uredniče!

Odavna nisam imao ovako težke zadaće, kao što mi se pričinja ova, na kojoj mi valja danas raditi, na ime na opisu magjarskog šum. paviljona. U samoj stvari ne bi bilo težko predočiti njegov izgled i izrediti važnije izložke u njemu. To bi bio posao sličan onome kod već opisanoga — našega paviljona. Ali ovdje ima nešto, što me odvraća od toga načina; jer što je vajde, ako pobrojim izložke, a ne iznesem važnost i suštinu njihovu?

Ako je to dovoljno bilo za naš paviljon, nije za magjarski, a evo zašto: iz našega paviljona doći će danas sutra većina izložaka u stalni muzej, gdje će se dati prilika svakome, da ovu ili onu stvar temeljno prouči, a magjarski šum. izložci imadu za nas vrednosti samo za vrieme izložbe. Poslje za-

ključka izložbe odoše oni kud koji, te će se šat kad god na drugoj kojoj izložbi opet iznjeti ili ne iznjeti.

Kad sam razmatrao ovaj paviljon, bio je on još nepotpuno uredjen, i činovnici, koji ga uredjivahu imadoše još pune ruke posla, te se i ne usudih zamoliti koga, da mi pri mojoj studiji na pomoći bude. Tako je, mimogred rekav, bilo i u bosanskom, te sam i tamo bio upućen na one mrtve predmete, koji ne mogu nikakva objasnjenja o sebi dati. S toga razloga moram već u napried zamoliti i Vas, poštovani g. uredniče, a i poštovanu čitalačku publiku ovoga lista, da to imadete u vidu, te da mi se oprosti, ako svome pozivu i Vašoj želji ne udovoljim onako, kako bi trebalo i kako sam i sam želio bio. I samome mi je danas veoma žao, da nisam pod boljim okolnostima razgledao tamo izloženi veliki onaj materijal, jer bi se tada više koristio i ja a i svaki onaj, koji uzme u ruke ovaj list, da ga prolista. Dobro znam, da je izložba postigla svoju svrhu samo onda, ako se je njome veliki broj posjetilaca koristio, ali pojmem i to, da nije dovoljno izložak samo viditi, nego da je nuždno saznati i njegovu praktičnu vrednost, njegovu narav, postanak i upotrebu u onoj struci, kojoj spada, pa baš zato i žalim, da ne mogu ovim zadnjim, tako važnim zahtjevima prilikom prikazivanja magjarskog šum. paviljona udovoljiti. Moguće je, da će se u tome pogledu pisati u magjarskom šum. listu, te bi se danas sutra moglo odtuda što šta vrednijeg prenjeti i ovamo u ovaj naš list; ali tek daleko bi bolje bilo, da je dobio priliku za to jedan od naših šumara, jer bi on naročitu pažnju obratio na one stvari, koje po naše šum. prilike imadu veće praktične važnosti. Za ovaj posao treba prije svega razumjevati magjarski jezik, a za vrieme bi već bilo laglje.

Kad sve ovo uzmem na um, onda moram da žalim, da sam se toga posla primio, te uzeo na se zadatak, koji bi, magjarskom jeziku vješti šumar daleko bolje mogao izvesti.

No kad nije drugčije, ja će se evo prihvatiti obećanog opisa, te će izkupiti zadalu rieč kako mogu i kako umijem.

Medjutim svakome je prosto prihvatići se detalja u ovomu paviljonu i prikazati ono, što ja ili nisam mogao razumjeti ili nisam uočio. Ne treba zaboraviti, da je magjarski šum. paviljon ogromna zgrada i da je natučena velikom gomilom što kakovih izložaka.

Magjarski šum. paviljon spada medju najveće i najprostranije zgrade na milenijskoj izložbi. On je sagradjen od rezane čamovine kao i naš; rekao bi u čisto slavenskom slogu.

Spoljni izgled mu je veoma liep i privlačiv, a nutarnja njegova podjela udešena je podpuno prema svrsi, kojoj ima da zadovolji; smješten je pored glavne pruge, kojom juri nadzemna električna željeznica, koja se može smatrati i sama posebnim izložkom tvornice Ganza u Budimpešti. Ko sjedne na ovu željeznicu iza glavnog ulaza od Andrašijevog puta, doći će pokraj ostalih veleliepih magjarskih paviljona do bosanskohercegovačkog, a odmah iza ovoga stići će pred magjarski šumski paviljon.

Posjetilac ne treba za njega ni pitati — razpoznati će ga na prvi pogled, čim do njega dodje, jer ga odaju spoljašnji šumski izložci, što su pred njim i iza njega smješteni. Prostорије, na kojima su složeni šum. izložci pod vedrim nebom, mnogo su prostranije nego pred našim. I tu je nagomilana silesija što kakove surovine iz ciele Ugarske. Tu su, kako ćemo poslje viditi, predstavljene i šume Hrvatske i Slavonije.

Glavni ulaz u ovaj paviljon vodi s puta od željeznice.

Čim stupiš na prag ovoga paviljona pasti će ti u oči lovački izložci, baš kao što je to i kod našega

Već s prvoga vidiš krupnu zvjerad na podnožju i visovima vještački prikazanih karpatskih regiona. Ovdje će svaki posjetilac da zastane te će, hoćel' ne ćel', morati svoje promatranje prije svega posvetiti ovim lovačkim izložcima.

Prešav prag paviljona dolaziš u jedno predsoblje, kroz koje ćeš, neosvrčući se ni desno ni lievo, brzim korakom potjeruti «Karpatama». Oni jeleni, što se tamo bore i ko bajagi bodu, onaj snažni medved, od koga bi pod pravim Karpatama

ovako praznoruk kao bjesomučan glavom bez obzira bježao, privlači te ovdje k sebi, i ti slobodnim i smjelim krokom pristupaš k njemu, motriš ga, smiješ mu se, i jedva da ti i na um padne ona opasnost, s kojom je lov na njega skopčan i ona smjelost lovca, koji ga onako silna dočeka, i bundu mu odere! Sve to tek docnije čovjeku na um pada, a u prvi mah i nepomišlja na to.

Stiene one, koje su u sredini paviljona, pod kupolom, vješto podignute, okičene su raznovrstnom gorskom divjači — sve onim redom, na kojoj visini koja živi. Tu je sva gorska divjač, što se po ugarskim gorskim šumama nalazi.

Uz to je obzirom na svoje regione zasadjeno šum. dravlje, da se prikaže što i u kojoj visini vegetira.

Za nestručnjake je ovo najinteresantniji izložak ovdje, te ćeš oko njega vazda naći gomilu posmatrača iz sviju slojeva. «Dame» i ženskadija u obće s djecom u povodu vozu se тамо u svako doba. Djeca ljupopitna razpituju, a one — ne bez vidljivog »strahopoštovanja« — tumače stvar. Stani kakovoj lepojci iza ledja, pa ćeš se sit nasmijati, slušajući njena objašnjenja. No ne prevari se da podješ za njom, jer će te izvesti iz paviljona, a još nisi ništa viđio.

Tako je da! Većina posjetilaca zabavi se za čas oko ove zvjeradi pa juri dalje, baš kao što će učiniti i šumar ako zabaša u paviljon, gdje garave Vlajne toče mlijeko i služe skorupom, — s tom jedinom razlikom, što je dama posmatrala izloženu divjač a on se zabavlja sa pitomim Vlajnama, pa izlazi i ne upitav ih ni, šta je ciena jednoj litri mlijeka. Bez šale: — tako se većinom razgledju paviljoni. Masa dolazi ovamo ne radi nauke, nego radi zabave. Od hiljade posjetilaca sumnjam, da ćeš jednoga viditi sa bilježnicom i olovkom u ruci. E da li su to uredjujući odbori u naprijeđ znali, to će znati oni sami, tek nigdje se niko nije postarao za ozbiljne posmatrače; gotovo nigdje ne ćeš naći stolice ni stola, gdje bi natenani mogao pribilježiti, što u paviljonu interesantnog nadješ. Čovjek s nogu da spadne; nigdje odmora do kavane! A gjavu će

tamo pametno da piše, kad te je okupio što kakovi šareni svjet, ciganski talambasi i druge bezbrojne prilike i neprilike.

U istu takovu pogriešku zapali smo i mi šumari u sva tri paviljona. U našemu bijaše jedna zgodna odajica za taj posao pa ni nju ne mogosmo za to upotrebiti. — Reći ćete da se udaljivam od predmeta, ali ja držim, da ovaj prigovor spada na stvar; i o tome će se uvjeriti svatko, tko podje mojim tragom. Ako je izložba radi nauke, onda valja dati proučavajućem svetu i zgode za bilježenje toga zornog predavanja.

U ostalom odmah ćemo prieći i na stvar. Ovo što je dosad rečeno, neka se smatra kao pristup. Svako pismo ima svoj uvod; pa zašto da nema i ovo? —

Da na stvar! Lako je to reći. Ali ded počmi; kako, čime; šta ćeš pribilježiti, šta izostaviti ??? Ta množtvo je toga!

Ajde, prije svega, da kažemo, da je cio paviljon podijeljen u posebne grupe — kao što je i naš. (Izgledje kao da smo u jednoj konferenciji uglavili osnovu za uredjenje). I ovdje su posebno izloženi predmeti, koji se odnose na gajanje, a posebno oni za uporabu, šum. uredjivanje, čuvanje i lovstvo, s tom razlikom, što je njihova šumska nastava ovdje takodjer u cijlosti zastupljena, dočim je kod nas u industrijalni paviljon smještena.

Kada smo već naišli na lovačku grupu, to možemo s njome i nastaviti, te iznieti što je važnije tamo.

Ako sam ja nadležan preko lova i lovaca izricati svoj sud, onda mogu reći, da su Magjari bolji lovci nego mi ovamo, i njihova lovišta biti će da stoje bolje nego u Hrvatskoj i Slavoniji.

Kao što se iz kataloga razabradi može, padne u Ugarskoj — ne računajući ovamo Hrvatske i Slavonije — oko jednog milijuna i sto hiljada komada što kakove zvjeradi, — van Ugarske — što donese sa stranih pijaca oko 600.000 for. dočim se još veća vrednost doma potroši.

Od koristne zvjeradi nalazi se u Užjoj Ugarskoj: jelen, šarenjak, srna, divokoza, muflon, divja svinja, zec, tetreb, divja

kokoška, lještarka, jarebica, prepelica, prdavac, fazan, divja čurka (vadpulja), divja guska i patka, droplja, ždral, šljuka i t. d.

Od škodljive: medjed, ris, vuk, mačka, lisica, jazavac, kuna, vidra, tvor, lasica i razne vrsti pernate divjači, naročito brkati jastreb, kojega je rod na izumiranju.

Izmedju svega toga najviše se ponose Magjari svojim jelima. Govore, da nad njihovim neima ljepših nigdje u Europi. A mora ih biti doista i mnogo, jer se preko godine po izvještaju nadležnog ministarstva pobije oko 3000 komada u raznim županijskim oblastima. Ima ih u nekih 40 županija; najviše u Marmaroškoj, Ungvarsкој i Berežkoj po otvorenim šumama; nadalje u zvjerinjacima po gorama Piliš, Vertes i u Bakonjskoj šumi, kod Gödöla, Belje, Kesthlyya i Csурго-Cerzenze.

Ugarski jeleni su osobito razvijeni i snažni. To svjedoče i oni rogovi, što se u ovom paviljonu vide. Jedan par takovih rogova izložio je vojvoda Montenuovo, koji broji 22 parožka a važe $13\frac{1}{2}$ kila. Primjeraka sa 12 i preko 12 parožaka ima tu množtvo.

Šarenjaka ima u Ugarskoj takodjer obilno; i njih se ulovi preko godine 800—900 komada; i to većinom ($\frac{8}{10}$) s one strane Dunava. Oni se podržavaju ponajviše u zatvorenim zvjerinjacima.

Srna ima u svima krajevima Ugarske, ali najčuvenije su obzirom na ljepotu rogova srndači Bekeške i Aradske varmedje; i njih se potuče preko godine do 900 komada.

Divokoze se nalaze u osam županijskih oblasti; no po broju najviše ih dolazi u Szepeškoj županiji, naročito na krasovskim i erdeljskim snježnicima a ponaposeb na Retyez-atu, Kiraljhegyu, Fogarašu, i Bučkim planinama. Tu vele, da su ljepše nego igdje u Europi. Po statistiki ulovi ih se 100—120 komada godišnje.

Mufloni su napučeni u novije doba. Grof Karal Forgaes dobavio je 1868. godine nekoliko komada iz Frankfurtskog i

Bruseljskog zvjerinja u svoja zatvorena lovišta, godine 1882. godine ima ih i po otvorenim šumama.

Divjih svinja ima, izuzev jedna-dvije varmegje, po cijeloj Ugarskoj, te ih se potuče preko godine koje-gdje oko 3500 komada.

Ali najveće veselje donosi lov na zeceve; padne ih godišnje na 400.000 komada. Peštanska, Somogyska, Požunska, Njitranska i Bekeška županija ima ih najviše.

Na jarebicama su najbogatije sljedeće županije: Vaska, Šoprunga, Somogjska i Mošonska, zatim Peštanska, Požunska i Njitranska. I toga se pobije godišnje oko 45.000 komada.

Tetreba ima u 19 županija, a močvarskih ptica gotovo po cijeloj Ugarskoj.

Grabežljive zvjeradi ima još mjestimice; ali ona ide na manjak iz godine u godinu povodom savršenijeg lovačkog oružja i racionalnog uredjivanja šuma, te tako nailazi se na medvede i risove samo u 20 županija; a u toliko ima i kurjaka.

Medveda se pobije godišnje oko 200 komada, risova 30—40, a vukova 4—500, divjih mačaka 1000—1300, lisica 18—20.000, a toliko od prilike može se uzeti, da se potuče tvorova, kuna i lasica, i uz to bezbroj raznih škodljivih i grabežljivih ptica.

Od sviju ovih vrsti divjači nači ćeš koje u odjelu za lovstvo, a koje drugdje po paviljonu, — u vidu dekoracije — veliko množtvo izložaka. Ljubitelji lova a naročito magjarska aristokracija poslala je toga ovamo toliku silesiju, da im je bilo nemoguće sve to u zasebnu grupu sabiti. Kud se osvrneš nailaziš na jelenske rogove, svinjske glave, medvedje kože i druge trofeje iz visokog lova, da i ne spominjem srneće rogove i drugu sitnu izpunjenu zvjerad i ptice. Sam grof Ferenz Nádasdy izložio je koje kakovih 24 para jelenskih rogovala, 3 para onih od šarenjarka, 14 para srnećih, 8 pari od divokoza, 9 prepariranih jelenskih glava i jednu svinjeću, pa 14 pari veprovih klova i jednog tterebe.

Grof Petar Szapary izložio je glavu od biele košute i 14 parih jelenjih i 32 para srnečih rogova.

Grof Almaszy Dénes na posebnoj tabli 50 pari srnečih rogova; jednog izpunjenog srndača sa jednim parom jelenskih rogova. Grof Esterházy Mikloš Móricz 30 parih jelenskih rogova jednu preparinu glavu od rogate košute i množtvo raznih drugih svojih lovačkih trofeja; grof Festetics Taszilo: 14 pari jelenjih i 10 srnečih rogova; grof Forgacs: izpunjenu porodicu muflona; drugi netko porodicu divokoza, i Bog te pita, kakovih tu izložaka neima, što su izložili drugi privatni i nepriyatni izložitelji!

Tko se interesuje za takove stvari ne može naći bolje prilike ni u jednom muzeju, nego je ima ovdje. Tu su svakojake lovačke riedkosti, abnormiteti i druge interesantne stvari. Tu ćeš primjerice naići na biele srne, crne lisice i crne mačke i tome slične raritete i abnormiteti.

Ptice ne spomenuh napried, ali i toga ima koje u posebnim sbirkama koje po samu na sve strane.

Uz to su tu razne zgodne za hvatanje divjači, staro lovačko oružje i drugi lovački pribori iz novijeg i starijeg vremena.

Vrlo je interesantan model, što ga izloži car. i kr. gospoštija u Holiču, koji prikazuje jezero, gdje se hvataju divje patke. Nalazi se odma kod glavnog ulaza na desnoj strani u uglu toga predoblja, odkuda vode stepenice na gornji kat, koje su (stepenice) okićene lovačkim izložcima i gdje i jest najveća većina ovih izložaka o stienama poredana.

Ja se nesmijem više zadržavati oko ovih stvari, jer tome nebi bilo kraja, a ovamo mi predstoji još mnogo pisati o drugome koje čemu. Ovo, što sam dovode govorio, biti će za naše lovece, mislim, dovoljno, da se upoznaju sa lovačkim prilikama u Ugarskoj. Još mi valja spomenuti, da i tamo ima lovačkih družtava a valjda će imati svoje lovačke literature. Tko će na svašta naići!

Prelazimo na šumarstvo, naime na ostale grupe ovoga paviljona. I ovde bi mogli poći od odaje do odaje pa redom iz-

pisati, šta se gdje vidi i kako je šta izloženo, ali taj bi put veoma dugačak a prikazivanje onih silnih izložaka zauzelo bi u ovome listu veoma mnogo prostora -- daleko više no što je za to trebalo kod opisa našega paviljona. Rekao sam naprijeđ, da su izložci po grupama razvrstani, ali ovde moram dodati i to, da je po nekih izložaka od jedne te iste naravi poslano veoma mnogo, te su se morali — da se ne odbace — svi negdje smjestiti. Usljed toga pobrkanje je u nekoliko prvobitno zamišljeno grupiranje, te tako ćeš naići u jednoj te istoj odaji često na smjesu od izložaka, koji po svojoj naravi ne spadaju u jedno kolo.

Kada se kreneš iz onoga predsoblja na glavnom ulazu pa svrneš na lijevo — u prizemlju — dolaziš u prvu odaju, gdje su izloženi predmeti, koji spadaju na gajanje šuma. Tu su sbirke od sjemenja, tu populje i biljke na kartonima, modeli od biljevišta, fotografije od zabrana, orudje za sjetvu i sadnju herbarij i t. d. — sve što spada pod naslov gajanja i njegovanja šume. Uz to leži na jednom stolu šest albuma, u kojima je pribrano ljekovito bilje iz gore Tatre; do toga vrsti drveća u obliku knjiga i još mnogo drugih sitnica, koje nehtjedoh onda bilježiti a sada ih se sjetiti ne mogu.

Odavde dolaziš u drugu odaju — ove odaje vode u nakoło oko one srednje prostorije, gdje su karpatske stiene izpod kupule — i tu nailaziš na svakovrstno ručno orudje za izradjivanje drveta u šumi, uz to svakojake izradjene drvene predmete: gotovu burad, daske, šindru, jarmove, materijal za sita i rešeta; drvo za kolare: glavčine, žbice, naplatke i dr.; zatim čamovo posulje od svake ruke, dryca za žigice; tu je drveni pamuk, tu parketi, gotova sita i rešeta i mnoge druge kojekakve stvari, izložene tamo amo baš kao što ih i ja ovdje bez obzira na njihovu narav nabrajam. Ali pokraj svega cjeolina ove odaje, kao i svaka druga, u koju ćemo još doći, čini prijatan utisak na posjetioca, jer je sve to ukusno namješteno, a uz to je i odaja bogato dekorirana. Primjećujem, da su stiene ovoga paviljona svuda zelenim suknom zastrte.

Dolaziš u treću odaju. I tu nailaziš na izradjena drva. Evo korita, zdjela, varjača, lopata, grabalja, štapova svake vrsti, košara bielih i crnih, prostijih i finijih, čutura, i opet posuda od čamovine, kalupa za čizmare i cipelare, svirala, tambura, vesala, kapa od trudi, kutija za poslastice i «šuviks», gotovih kamiša, model od razboja; tu su složene table za parkete, tu proste klupe i stolice i sijaset drugih sitnijih stvari. Kao dekoracija: šum. orudje iz sjećina (testere, sikire, lanci i t. d.) Jeste zbrka, ali je i liepa zbrka!

Podjimo dalje pa ćemo preko protivnog praga zaići u četvrtu odaju. I opet pred nama drva. I opet kolarske stvari: glavčine i druge, ovdje model od stojećeg ugljevnika, tamo kora za učinjanje kože, u svježnjih, u staklu i vrećama, u cielo i prekrupljena; tu model jedne sjećine u reliefu, tu komadje starih izandjalih šlipera; tu ekstrakti iz bukovine: katran, kiselina, methil i t. d. tamo vranjevi i čepovi za burad i mnoge druge sitne i krupne stvari, koje na naslov uporabe spadaju i nespadaju. I ovdje je dakako dekorirano svako mjestance, gdje se je samo što smjestiti moglo, izmedju ostaloga svakovrstnim orudjem za izradu drvenih polufabrikata.

Podjimo dalje i evo nas u petoj odaji, gdje ćemo naići na razne modele od običnih vodenica (kašikarkih), vodenih piljana, ustava i splavova (na stolu), na šum. pregledovide o stienama; na fotografske razne slike; na drv. ugalj složen u ovećoj piramidi, na parkete u tablama, na model lovačke kuće, model za hvatanje divljih svinja, na drugi za hvatanje jelena, na zbirku drveća u vidu knjige sa politiranim i ugradjenim stranicama, na mramorne kocke i opet na različito šumsko orudje. Pogledaj na dekoraciju; tu su jelenski rogovi, lopate, gube, kašike, kломпе (cokole), volovski jarmovi i dr.

Hodeć tako, došao si i opet do onih stepenica, što vode na gornji boj, na kojima smo već razgledali lovačke stvari, a ujedno smo obišli i ono središte paviljona, gdje su podignuti visovi «Karpata», na kojima mirno počivaju plašljive srne, mufloni i divokoze, okružene svojom porodicom, orlovima i drugim ptičnjim svjetom.

Od silnog posmatranja mnogobrojnih izložaka, od prve do pете odaje, umoren posmatrač zastati će ovdje opet, te će odmoriti svoje živce nasladjujući se ljepotom ovoga doista liepog izložka.

Tko hoće da nastavi dalje svoje razmatranje u ovom paviljonu, morati će okrenuti po spomenutim stepenicama gornjem katu.

Ali ostavimo se mi toga puta i odložimo za čas daljnje razgledanje izložaka. Meni se čini, da će čitalac ovoga pisma biti već sit praznih nabrajanja po ovim odajama; i držim da će ga više interesovati ma i kratak izvadak iz kataloga o stanju i prilikama Ugarskog šumarstva; što više držim da će ga i većma zanimati oni izložci, na koje ćemo kasnije nailaziti. Ja tam si dao protumačiti taj — magjarski — katalog, te ću od-sud iznjeti ovdje, što je važnije.

Ko umije magjarski, neka ne žali vremena da pročita cio ovaj katalog, te neka se ne ograničiva na ovaj kratki moj izvadak, koji ja iznosim za volju onih poštovanih čitalaca koji magjarskom jeziku vješti nisu.

(Ovom prilikom upozoravam na slično objasnjenje i tumačenje naših prilika u onoj razpravici, što je uvrštena u katalogu naših paviljona, i držim, da bi bilo dobro, da se i to prenese u «Šum. List», jer bez toga ostati će ta stvar izgubljena za našu stručnu knjigu, a to bi šteta bilo. I to je kratko, al interesantno. Govoreći o našem paviljonu smetnuo sam to s uma, i evo neka je sada ovdje pribilježeno).

Ugarska — bez Hrvatske i Slavonije — ima 14,108.043 kat. jut. šume, što čini 26.74 % od ukupne njene površine; ima je dakle razmjerno manje no Hrvatska i Slavonija, kojih šume zauzimaju 36 %. Od toga odpada na državu 2,010.655 jut.; 4,593.150 na privatne posjednike; na municipalne i občinske 2.632.526 jut.; fidei commis-šuma ima 957.613, konporesoratskih 1.681.559, javnih fundacija 117.215, privatnih (fund.) 11 355, crkvenih korporacija i lica 849.586; dočim ostatak od 254.384 jut. odpada na razna dionička udruženja.

Po vrstima drveća odpada na hrastike 3,654.987 jut.; na bukvike i druge vrsti listače 6,487.267, a na četinjače 2,965.788 jut. Iz ovog se vidi, da tamo prevladajuju bukove šume, te se baš toga radi i nastoji — kako se to iz razprave u katalogu vidi — da se hrastovina što više razširi.

Što se tiče drvne zalihe, ona je dosta nepovoljna i manjkava. U cijelosti je za $\frac{1}{3}$ manja, no što bi trebalo da bude.

Pogledom na vrst uzgoja odpada: na visoke šume 9,517.792, na nizke 3,528.667, a na srednje 61.583 jut.

Obhodno vrieme uzima se za visoke šume 80—120 god. a ponajčešće 100; kod nizkih 10—60, već prema svrsi za koju se drveće gaji. U samoj stvari datira naučno uredjenje šuma od novijeg vremena, upravo od kako je današnji (od 1879.) šum. zakon u krepot stupio. Do toga vremena radilo se je tobože po austrijskim zakonima, ali, kako to sami Magjari priznaju, veoma mlijitavo.

Način pomladjivanja je kao svuda — prirodni i umjetni. Ovaj zadnji način nastaje tamošnji šumari sve većma širiti, u čemu ih Vlada izdašno podupire. U tu svrhu zasnovana su na sve strane šumska biljevišta: kod držav. šum. ureda, kod većih uredjenijih spahiluka, kod županijskih oblasti, kod lugijskih škola, pa i kod pojedinih obćina.

Godine 1889., kada su municipalne i obćinske šume podpale pod državnu upravu, zasnovala je Vlada u 10 županija takova biljevišta, koja se i danas o državnom trošku izdržavaju, te koja daju godišnje do 9 milijuna biljaka, za siromašnije obćine. Uz to se revno radi već 15 godina na pošumljivanju gorskih krševa.

Držav. šum. uredi gaje od 1880. god. pa ovamo veliku množinu šum. biljaka, te od toga šalju mnogo na pošumljivanje golieti. Od 1885. do 1894. poslato je u tu svrhu do 108 milijuna mladica. Ove sadnice dobiva svaki posjednik bezplatno, šta više daje se iz jednog naročitog fonda i novčana pripomoć za pošumljivanje onamo, gdje je to nuždno. Ovaj fond, kažu, stvoren je od šum. globi, iz njega se izdržavaju vrtovi kod

lugarnica pa i same škole. Medjutim vele, da će ove škole već do godine početi izdržavati iz inih državnih sredstava, te će se po tome moći iz toga fonda davati 100.000 for. na samo pošumljivanje golieti.

Da bi se narod sa pošumljivanjem golieti što skorije sprijateljio, izdaju se tamo kao i kod nas naročite nagrade. Govore, da je ovaj postupak donio ploda i da se već opaža jaka utakmica na tome polju.

Šumski obrt napreduje u Ugarskoj dosta brzo, naročito od ustavne ere pa ovamo To svjedoče fakta sama. God. 1880. radilo je u zemlji 196 parnih pilana, a po statistici od 1894. ima ih danas 316. Odmah kako je ustavna era nastupila, počela je magjarska Vlada voditi brigu o racionalnijoj izradi drvnih gromada, te je na više strana o državnom trošku podigla velike pilane na vodi, te ih snabdjela najboljim strojevima, ustrojila testeračke kolonije i sve to tako uredjeno poduzetnicima pod najam izdala.

Magjarski šumari su gotovo izključivo djaci Šemničke akademije, koja je jedini višji šumski učevni zavod prieko u Ugarskoj. Ova akademija je još uvek u svezi sa rudarskom. Za obrazovanje lugara ima tri škole u zemlji, dočim mi ovamo ne imamo ni jedne.

Dalje ne ćemo u katalog. Možda danas ima izdanje toga kataloga i na njemačkom jeziku, pa će se ljubopitljivi čitalac — ako si ga nabavi — moći upoznati i sa drugim pojedinstinima iz magjarskog šumarstva.

Mi ćemo opet u paviljon, pa po poznatim stepenicama, došav na galeriju, okrenuti desno.

Idući ovako galerijom unaokolo oko «Karpata», naići će posjetilac na množtu veoma interesantnih izložaka. Na prvom koraku dolazi na omanju relief-kartu i na albume, koji prikazuju razne šumske vidove, pregledne šum. karte i drugo koje šta, čemu ja ni naslov razumjeti ne mogoh. Malo dalje, pa ćeš naići na modele od šumarskih i lugarskih stanova i pobočnih zgrada, kojima su priloženi načrti i troškovnici u zasebno uvezanim knjigama.

Do toga u zasebnom odjelku vide se radovi učenika iz magjarskih lugarnica. Ovu sbirku vriedno bi bilo temeljnije proučiti, jer bi se tu našlo dosta koje čega, što bi moglo služiti nama kao kažiput za osnivanje takovih zavoda u našoj zemlji. Sudeć po izloženim radovima tamošnjih djaka — budućih lugara — mogu magjarski šumari imati vrlo vještih pomoćnika za izvadjanje raznih šum. poslova. Rekao sam, da u Magjarskoj postoje tri takove škole; one su u Gözgeny, St. Imre, u Liptonjvaru i Kiraljhalmi.

Krenuv li dalje, dolaziš na modele od raznih vodenih ustava, brana i propusta; na modele od ograda, od raznih načina sadnje i sjetve. Do toga opet u zasebnom prostranijem odjeljenju izložena je sbirka učila šemničke šumarske akademije; tu su risanja slušatelja, sbirke lovačkog oružja i stupice za hvatanje divjači, tu geodetički instrumenti, nadalje sbirka zemlje od raznih vrsti kamina pod stakлом i u posebnim kutijama, i posebno sbirka raznih kamina, iz kojih se tlo stvara dalje mehanički analizirana tla u staklenkama; tu je sbirka instrumenata iz kemičkog laboratoriuma u posebnom ormaru. Stiene ovoga odjelka dekorirane su šum. orudjem, rogovima, pticama i drugim koje čim. Eto to je u glavnom izložila magjarska šum. akademija. Negdje sam naišao na ovome katu i na jedan ormar knjiga, koje predstavljaju magjarsku šum. literaturu, ima ih i njemački pisanih. Ta sbirka nije velika. Sto knjiga ili će biti ili ne biti u njoj.

Došli smo blizu onih stepenica, po kojima smo se ovamo uzpeli, te tu nailazimo opet na lovačke stvari: na izpunjene razne ptice, na album, u kome je fotografski prikazana divjač što se u Ugarskoj nalazi; tu je jedan putopis grofa Mane Andrasya iz njegova putovanja po iztoč. Indiji, Ceylonu, Javi, Kitaju i Bengalskoj. Stvar je napisana magjarski, i ja mogoh dobrotom jednog pazitelja doznati, o čemu se govorи.

Ovo, što sam dovde na galerijama pribilježio, samo je jedan dio od tamošnjih mnogih izložaka. Bijaše i ima tu i mnogo kojekakovih grafičkih predočenja i statističkih podataka, gospo-

darstvenih osnova i drugih pismenih a i u slikama izloženih predmeta, kraj kojih sam — nerazumievajuć jezika — prolazio kao mimo turskog groblja. Sve današnje narodnostne izložbe podsjećaju me na onu priču, kako je lisica pozvala u goste rodu pa joj u tepsi i mličku izniela; a ova mličkom u tiki i lisicu poslužila — pa domaćin blaguje a gost tobože počašćen zube čačka. Mi pozivamo jedni druge na svoje izložbe, a ovamo nedajemo prilike, da se izložbom uzajamno koristimo. Danas valja pred svaku izložbu sjesti pa učiti dotični jezik. A ko će ih sve naučiti.

Gotov sam eto i sa opisom unutarnjosti ovoga velikoga paviljona. I kad pročitalah sve ovo naprije, rekoh u sebi: Kako je derano, nije ni krvavo! Ko ovo prouči imati će ipak kakovu sliku o najprostranijem šum. paviljonu milenijske izložbe — možda i bolju nego da je sam kroza nj projurio.

Sad evo opazih, da sam se ipak držao onoga načina prikazivanja, kako sam to radio u našemu paviljonu, a rekoh negdje naprije, da se ovdje neće toga načina pridržavati.

Rekao sam u pristupu naprije, da je oko ovoga paviljona nagomilana silesija drva pod vedrim nebom. To velim i sada, a neće se upuštati u pojedinosti ovoga skladišta. Ono izgledje od prilike kao i ono pred našim paviljom — ima svega i svašta; a kako neće ni biti u zemlji, gdje je 13 milijuna jutara šume tlo zastrlo; gdje su toliki državni šumski uredi i tako bogata vlastela!

Ko zайде po ovim vanjskim prostorijama, treba da pogleda tamo u dnu — do bosanskog šum. paviljona — uređenje šum. biljevišta, prikazano zasadjivanje brda u naravi i drugo, što je takodjer vrlo interesantno i liepo uredjeno. Ovdje treba naročito pogledati one sprave, koje se mogu smatrati kao novina u šum. vrtovima. Tu mislim onu spravu za izkapanje mladih biljaka, drugu za presadjivanje i t. d.

Na ovome skladištu ima dosta izložaka iz naših krajeva; ima hrastove robe iz Vinkovačke okoline, koja u stvari i jestе najljepši izložak ove vrste.

Tu je svakojaka duga u velikim vitlovima, tu dva podjelišta, koja zorno predočavaju izradu francuzke i njemačke duge u našim šumama. Ove predmete izložio je vinkovački kr. nadšumarski ured.

Uz to su izloženi i slavonski hrastovi od najljepših eksemplara, kakovih iz Ugarske nebješe tamo. Njihovi divovi predstavljaju četinjače, osobito omoriku, od koje je tamo komada, koji premašuju visinu od 40 metara.

Ovakova krupna drva — ciela debla — dovežena su ovamo uz osobitu pažnju — cielo deblo uvito u slamna uža.

Omoriku iz ovostranih šuma izložila je tvrdka Neuberger u promjeru od 130 cm., a tvrdka Neuschlosz veliku kolekciju hrastove robe u trupcima i dugi.

Čamove rezane gradje i duge ima na sve strane ovoga skladišta; isto tako veoma liepe jasenovine, od koje najljepši uzoreci potiču iz Ungvarske nadšumarije.

Rebraš-javorovine izložila je tvrdka Neuberger iz Otočkog kraja, a ima ih i iz Ungvarske okoline. I bukovine ima da-kako veoma mnogo; isto tako borovine i jelovine. Odkuda sve to potiče ne mogoh u ono doba saznati, jer još ne bijahu svi izložci etiketama označeni.

Oko paviljona zasadjeni su svi uglovi svakojakim vrstima odraslike četinjače, što povišava, i bez toga liepi izgled ovoga paviljona.

Zaboravio sam reći, da je ovaj paviljon pomoću jednoga hodnika spojen sa drugom jednom dosta prostranom zgradom, u kojoj su većinom fabrički drveni proizvodi izloženi.

Ko zайдje ovamo, viditi će vrlo interesantnih izložaka. — U sbirci Bayerdorfa i Biacha opaziti će jednu tablu, sastavlјenu od dašćica raznog drveta. Ovo je doista divan izložak, te bi se mogao samo u slici vjerno prikazati — urastla dašćica u dašćicu! Da se jedna od druge ne razlikuje bojom, rekao bi da, je iz jednog komada izradjena.

Nadalje nailaziš tu na razne vrsti drveća u velikim daskama u naravnoj boji; iznad toga u razne sortimente izrezanu čamo-

vinu, i uz nju stojeće trupce. Tu vidiš drveni pamuk iz tvornice grofa Forgača u velikim balama za prikaz same robe i načina vezanja u svrhu razašiljanja u trgovini; tu je erdeljska čamova rezana i ciepana roba; tu modeli za izradjivanje burački pomoću strojeva, koja je izložio Puneman iz Županje; nadalje modeli parne pile (Gatter) iz Lipto-Ujvara Odmah do tога velika osmougo'na prizma, sastavljena od dašćica, koja prikazuje svakojake slogove od parketa; tu je t. zv. Resonanzholz iz pilane tvrdke Thieme i dr. iz Rakottyas-Gyimaša.

Ima tu još množtvo koje čega, i sve je vredno radi nauke pogledati i proučiti, a naročito je vredno ovamo zaići, da se vidi onaj ukusni slog, u kome je sve to posmatraču na ugled iznešeno.

To je u glavnom, što se može viditi u magjarskom šum paviljonu i oko njega. Ali na ovoj izložbi ima šumarskih i lovačkih izložaka još i u posebnim drugim omanjim paviljonima, pa i u onome za poljsku privredu. Ove posebne paviljone podigla su većinom magjarska vlastela. — Ja ne imadoh vremena, da zaidjem u ove posebne paviljone a sada doznadoh — iz kataloga — da i u njima ima vrlo mnogo za nauku vrednih izložaka.

Tamo kod onih burgova, što se zove historijsko odjeljenje, gdje su izložene magjarske starine, nalazi se jedan paviljon, koji prikazuje historijski razvitak lova u Ugarskoj, što no je uredio uz osobitu pomalu zemaljski poslanik g. Otto Hermann uz pripomoć prof. Gabora Szikle. Tu se vide načini lovljenja u starija vremena, dok još ne bijaše pušaka; tu lov na ptice pomoću sokolova; tu je razno lovačko oružje iz prošlih vjejkova; tu sprava za hvatanje divjači zajedno sa uhvaćenom zvjeradi — sve lijepo i vještvo prikazano. Magjarska velikašica na konju sa sokolom na ruci lovi «zlatokrile utve», za njom plemečko momče pripomaže svojoj matroni.

U dvjema posebnim odajicama: pastirski koje kakovi pribori iz uporabe u prošlim vjekovima, i mnogo i mnogo svakojakih stvari, koje su lovci i pastiri u svome životu, u svojim kućama i kolibama trebali i netrebali.

Osim toga važan je za šumara i onaj ribarski paviljon, što je sagradjen odmah kod glavnog ulaza — sa Andrasyjevog puta — na desnoj strani. Tu se može viditi mnogo koje čega, što je važno za proučavanje ribolovstva. U jednom odjelku ove zgrade — slamom pokrite — nalazi se zbirkazive ribe iz ugarskih rieka, jezera i ribnjaka. Prem su nam gotovo sve tamošnje vrsti poznate, vriedno je ovamo zaići, da se vidi način izlaganja ove vrsti izložaka. Ovaj odjelak naliči kakovoj špilji. U njenim stienama su izdubljeni rezervari za ribu.

Uz to se može viditi u glavnoj dvorani ovoga paviljona i mnogo drugog koje čega, što u ovu struku spada, a pred samom zgradom i na jezeru čamci i drugi razni pribori od ribarskog starijeg i novijeg orudja. — Koga to interesuje, neka pogleda i prouči, pa i opiše. Ja za taj posao nemam vremena, a isto tako ni za opis naprijeđ spomenutih posebnih (devet) šum. paviljona, jer težko da će se skoro moći latiti i obećanog prikaza bosansko-hercegovačkih šum. izložaka. Da me tko u tome preteče, bio bi mu od srca zahvalan.

Primite gosp. uredniče i ovom prilikom izraz moga dubokog poštovanja i prijateljsko iskreno pozdravlje.

Mitrovica, 17. kolovoza 1896.

Pavle Barać,
nadšumar-procenitelj.

Bjelogorica Gorskoga kotara.

(Svršetak.)

Bjelogorici ne manjkaju i povijuše, a na prvome je mjestu biela loza, srebrut ili pavitina (*Clematis Vitalba*; *gemeine Waldrebe*), u Gorskem kotaru poznata kao «trtnica». Razširena je Evropom, zapadnom Azijom i sjevernom Afrikom.

U hrvatskom primorju lazi biela loza po grmlju, nu u Gorskem kotaru bude ona kao nadlaktica debela te se vije do

na vrh krošnje visokih stabala. Takové prekrasne pojedince vidiо sam u Ljeskovoј drazi i velika mora da je naslada za oko, kada u ljetu procvatu bielim cvjetom, a u jeseni se okite pahuljastim, uglednim paštitcima.

Uz Dobru medju Skradom i Moravicama najobičnije je stablo crna jova (*Alnus glutinosa*), koju povija biela loza, te je i po drugom drveću i grmlju tako česta, da u jeseni, kad se je plodom zakitila, putujućemu osobito pada u oči.

Prekrasan je nakit šumskih okrajaka crnogorice srebrut alpinski (*Clematis alpina*; Alpen Waldrebe) u kojega je stablika povaljena ili pridignuta, lazući po granama smreke ili jele, koje ukrasuјe velikim, modrim cvjetom, a poslije zaokruženim, perastim plodom.

Treća, ali puno riedja povijuša je bršljan (*Hedera Helix*), dočim je u primorju, gdje bude i poput stegna debeo, veoma običan.

Bršljan povija stabla ili po njima lazi, ali lazi i po zemlji, kamenju i pećinama. U Goskom kotaru našli smo ga na pećinama oko Hajdove hiže u malim pojedincima, gdje niti cvate niti plodi, dočim je kraj mora tako pun crnih bobulja, kao da bi ih po grančicama povezao.¹

Bršljan spada medju epiphyte, nu imamo u bjelogorici i jedan parazit, a to je imela biela ili imelica (*Viscum album*; weisse Mistel), koje ima i po jelama, u šumi Illoveu, prama Brodu, a list joj sitniji od pojedinaca, koji rastu po našim voćkama.

Veoma je riedka *Spiraea cana* (Graufilziger Spierstrauch), jer dosele poznata samo sa Risnjaka, a inače raste oko Plitvičkih jezera, a nije riedka kod Smiljana u Lici na vrhu Krčmaru.

¹ Tek kad se bršljan udebbla, cvate i plodi svake godine. Kadkad mu obumre doljni dio stabla, nu on ipak raste i buji. Takav bršljan ima u Hampton-Courtu kod Londona, velikom, zaokruženom krošnjom. Nu bršljan se dade i uzgojiti kao stabalce, pa se onda širi poput kišobrana. (Koch: Dendrologie, I., 679.).

Ova vrst suručice raste i u Dalmaciji, Hercegovini, Bosni i Srbiji, ali je u svim tim zemljama riedka.¹

Grm je onizak, gust, razgranjen, grančice oble, mekano dlakave. Lišće je kratko-stabkasto eliptičko, s obih strana sauženo, bodljavo, ponajviše cjelovito, 1—2 cm, dugo, 5—9 cm, široko, s gora sivo-zeleno, svilasto-kudravo, s dola bielo-sivo, gustije-dlakavo. Cvate bielo početkom svibnja paštikastim, meko dlakavim grozdom.

Još nam valja spomenuti dva grmića; jedno je brisić (*Satureja montana*), drugo *Polygala Chamaebuxus*.

Brisić spadajući u rod usnatica, biljka je vapnovita tla i ne zalazi u velike visine. Najviše ga ima po kamenim obroncima oko Liča, gdje daje pčelama obilnu pašu. Još je riedja bilina druga vrst iz familije *Polygalaceae* (Kreuzblümler), malen, povalen i zimzelen grmić sa brojnim pridignutim, četvero-bridim žuto-zelenim grančicama. Lišće je debelo, kožnato, ja-jasto ili naopako jajoliko, dugoljasto, cjelovito, 3—5 cm. dugo, 7—9 mm. široko. Cvjet je žut, nalikujući cvietu bagrena (akacije) ili žutice (*Genista*), doćim listom oponaša šišmir, odtuda i njemačko ime «*Buchsbaumblättrige Kreuzblume*».

I familija *Ribesiaceae* (*Ribitzelgewächse*) zastupana je u Gorskom kotaru.

Grozdje (Ribes alpinum; *gemeine Bergbeere*) koje nalikuju vrtnom ribizlu, raste kao povisok grm na Kobiljaku kod Liča, na Padežu, Javorju, Velikoj Viševici, Risnjaku, Snježniku i drugim bregovima, a ne manjka u nas i Velikoj Kapeli, Velebitu, a nije riedak i na nekim primorskim vrhomvima. Ima ga na Grlešu², Obruču, Suhom vrhu, u obće na cielom sklopu obručkom, što se uzdiže sjevero-zapadno Grobničkom polju.

¹ C. F. Nyman: *Conspectus Flora Europeae*. Örebro. Sueciae 1878.—1882., p. 214.

² Na ovome je brijezu taj grm tako običan, da mjestimice pokriva sve obronke u tamošnjim ponikvama.

Ovaj je grm veoma promjenljive spoljašnosti pa su odtuda nastale i razne vrsti kao R. Scopolii, Hladnikianum, grossulariaefolium, pilosum i druge, koje su botaničari u novije doba sveli na odlike tipičke forme. Ribes alpinum Gorskoga kotara odlikuje se time, što mu je lišće s obih strana gusto ščetinasto (var. Fleischmanni.) Bobulja je crvena (scharlach-roth), osladka, sok gust, služav.

Ribizlu se pridružuje ogrozd (Ribes Grossularia, Gemeine Stachelbeere) i to baš onaj ogrozd, što ga sadimo po vrtovima, ali u toliko promjenjene spoljašnosti, što su mu bobulje žlezdatim čekinjama posute. Ima ga na Javorju, Bitoraju i drugdaju u Gorskem kotaru.

Od vriesnjača (Ericaceae, Heidepflanzen) spomenuli smo već yrištinu (Calluna), te tri vrsti Vaccinia od kojih je naročito obična po bukovim i brezovim šumama borovnica, koja se inače širi malo ne cijelom Evropom, sjevernom Azijom i Amerikom.

Bobulje su u ove vrsti crno-modre, maglicom pokrivene (bereift), ugodna okusa ali mogu bobulje biti i biele¹ Vaccinium uliginosum ima veće bobulje, koje su izprva crvenkaste, poslije crno-modre, dočim su u zimzelene borovke (V. Vitis Jdaea) tamno-crvene, kiselasto-gorka okusa.

Riedak je u Gorskem kotaru gornik (Arctostaphylos Uva-ursi; gemeine Bärentraube), dočim je n. pr. običan na Velebitu, osobito na Velikoj Visočici

Grmić je to zimzelen, gustih, razgranjenih i povalenih grančica, kožnata, naopako-jajolika ili dugoljasto-lopatasta, eje-lovita lišća, koje je 1·5—3 cm. dugo, 5—8 mm. široko, s gora tamno-zeleno, navorano, svjetlo, s dola jasnije, gladko, žućkasto-zeleno. Grozdasta cvast ima obično 4—6, bliedo-crvenkastih ili bliedih cvjetaka, kojima su latice u dnu crvene, kao i krugljasta jagoda sa 5 koščica.

¹ Ta odlika, koju zovu „leucocarpum“, poznata je iz okolice bečkoga Novoga mesta.

Ljepotom cvjeta i grimiznim prašnicima osobito pada u oči crnica ili risje (*Erica carnea*; *Fleischrothe Heide*), koja n. pr. u dolini brodskoj s naše i slovenske strane pokriva ciele bregove i s proljeća im je prekrasnim nakitom.

Na najodličnijem je mjestu ne samo medju vriesovima, nego medju ukupnim grmljem Gorskoga kotara g o r s k a r u ž a (*Rhododendron hirsutum*; *Behaarte Alpenrose*, *Alpenröschen*) na 1 m. visok, okomit, razgranjen grm, zagasitim, golim ili u mladosti dlakavim grančicama.

Lišće je u ovoga prekrasnoga grma stabkasto, tanko-kožnato, jajasto, dugoljasto ili eliptično, cjelovito ili plitko narošteno, trepavasto, na naličju tamno-zeleno, golo, s dola jasno-zeleno, žljezdicama iztačkano. Ljevkasti cvjetci su tamno-ružičasti ili karminasti, žućkastim žljezdicama posuti.

Gorske ruže ima na Risnjaku, Snježniku, s kojega se spušta do Srebrnih vrata; ima je na Guslicama medju kržljavim bukovim grmljem i na tjemenici sa borovkom, crnicom i vrbom velolistom. Na susjednoj Planini obična je po travnatim, pustim obroncima sa iztočne strane, gdje smo ju još 10. kolovoza g. 1885. sabirali u cvjetu.

Najbujnija je gorska ruža iznad potoka Male Bjelice kod Kuželja prama špilji Hajdovoj hiži, gdje takodjer druguje sa Ericom, odkuda seže i u dolinu, jer je ima oko izvora istoga potoka.

U družtvu Rhodonendra naći će turista i oblubljeni bjelolist (*Leontopodium alpinum*; *Edelweiss*) i mnogo drugo, koli liepo, toli riedko alpinsko bilje.

Aquifoliaceae (Stechpalmengewächse) zastupa u Gorskem kotaru božikovina ili božje drievee (*Ilex aquifolium*) oblikom i bojom lista jedna od najraznoličnijih gojenih bilina, jer poznamo do sada preko 6¹ raznih odlika.

Radi ugledna lista, čisto biela cvjeta i koraljno-crvenih jagoda, oblubljena je božikovina i u našega naroda, koji priča da su njome krunili Isusa Krista.

Na Gustolažkom Drgomlju kod Broda ima od božikovine ciela šuma i tu kao osobitost jedno stablo do 3 m. visoko,

mjereći u objamu 60 cm. Iznad Male Bjelice tamošnja je bukova šuma puna božikovine, ne manjka u Leskovoj drazi, na Dobrom vrhu (nad Črnim lazima) kod Tršća, na vis-poljani oko Delnice, odkuda zalazi i u Primorje, jer je ima oko Oštovice i Brestove drage sjeverno od Krasice, a u visini od 600 m.¹

Crni trn ili trnula (*Prunus spinosa*) i glog (*Crataegus*) ne manjkaju takodjer, nu ovaj potonji nije običan, a na prikladnim se mjestima razvije u stabalce. Takovo smo vidjeli kod Broda i mjerilo je u objamu 40 cm.

Od grmića, koji po šumama rastu, spominjem i likovac otrovni (*Daphne Mezereum*) u kojega su bobulje crvene, te mu se na visinama pridružuje likovac lovorolisti, kojega ima u srednjoj i južnoj Evropi, Maloj Aziji i na Azorskim otocima. Bude $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ m. visok i golih je, zagasito-zelenih grana. Lišće je izmjenito, kratko-stabkasto, naopako dugoljasto-bodkasto, klinasto u petlju zauženo, golo, s gora tamno-zeleno, svjetlo, s dola jasnije.

Likovac lovorolisti cvate u nas mjeseca travnja, cvieće mu je u štitkastom grozdu žućkasto-zeleno sa tanahnim, naskoro padavim priperkom. Bobulje su sočne i crne.

Treća vrst likovca je *Daphne alpina*, kojeg spomenu-smo i za hrvatko Primorje.

Staro je lišće u ovoga likovca nešto kožnato, inače kratko-stabkasto, jajasto do bodkasto, na podini zauženo, 2.5—5 cm. dugo, 6—13 mm. široko. Mlado lišće je svilasto, poslije privilegim dlačićima obrasio, s gora jasno-zeleno s dola svjetlige.

Cvieće je sitno, bielo ili ružičasto, pribrano u glavičastoj ucvasti, svilasto dlakavo. 12—15 mm. dugo, bobulja je dugoljasta, crvenasta. U primorju cvate alpinski likovac u svibnju, na visinama (Obruč, Medvedjak, Bitoraj) u lipnju te se svojim opojnim mirisom odaje već iz daleka.

¹ Obično je božje drieve oko Severina na Kupi i oko razvalina grada Okića gdje smo g. 1869. takodjer vidjeli cielu šumu.

Iz roda kupina (*Rubus*) raste u Gorskem kotaru više vrsti to po šumama, to uz njihove okrajke. Spominjem *Rubus hirtus*, *R. Radula*, *R. macrophyllus*, *R. caesius*, *R. sulcatus*, *R. plicatus*, *R. Idaeus*, *R. saxatilis* od kojih je najobičniji prvi, zapremajući cielo šumsko tlo i prigušujući drugo bilje. To mi je palo u oči naročito u šumama između Delnice i Crnoga luga, ovoga mjesta i Lokava, te oko Šiberličke.

Rubus hirtus (Rauchhaariger Brombeerstrauch) širi se daleko srednjom Evropom i zapadnom Azijom. Spoljašnosti je promieljive, polokružno povaljenih ili uzdignutih mladica. Ove su s dola zaobljene, prama kraju bridaste, gusto dlakave, kraćim ili duljim nataknutim žlezdama pokrivenе kao i cvjetna stabka sa čaškom. Lišće je 3 ili 5 prstasto, lističi pilasti ili naročeno-pilasto-zubati, s gora tamno-zeleni, s dola blledo-zeleni. Palistovi su linealni, dlakavi, žlezdasti. Cvate od konca mjeseca lipnja do početka srpnja, listanim, sastavljenim dugim grozdom, kojega pokrivaju nataknute žlezde. Lapovi su u čaške jajasti, zašiljeni, dlakavi, za cvatnje sunovraženi, poslije k plodu prilegli. Cvjet je bijeli ili blledo-ružičasti, plod malen i okrugao.

Šumska flora bjelogorice Gorskog kotara prebogata je i zato što od javno- i tajnocijetka iztaknuti one biline, koje su najznačajnije.

Takova je bilina *Prenanthes purpurea*, koja obično pojedince svojim ljubičastim cvjetcima šume krasiti. Gdje je hлада i puno vlage, raste rado po pećinama vrst ločike *Lactuca muralis*, nadalje *Moehringia muscosa* nježnim poput mljeka bijelim cvjetcima, a rado se uz pećine k njoj pridružuje *Scrophularia nodosa* Žutom, velikom i klimavom ucvasti, velikim, tamno-zelenim lišćem, pada u oči *Cirsium ochroleucum*, a po čistinama riedko-listavi *Cirsium palustre*. Ne manjka *Geum urbanum*, *Aremonia agrimonoides*, *Majanthemum bifolium* i *Phytheuma spicatum* u koje je cvieće kadkad žuto, kadkad modro.

Liepa je *Adenostyles albifrons*, pak ona krasna srčasta lista *Lunaria rediviva* var. *alpina* i žutocvjeta

slavulja *Salvia glutinosa*. Bjelo- kao i ernogorici prilagodjuju se *Calamitha grandiflora*. Od jedića raste uz okrajke *Aconitum Vulparia*, od štitarka *Chaerophyllum aureum* i *Ch. Cicutarium*, *Laserpitium verticillatum*, *Cnidium apioides*, *Laserpitium Siler*, *L. latifolium*, *L. marginatum*. Značajne su takodjer *Ranunculus lanuginosus*, *Linaria Cymbalaria*, *Valeriana officinalis* i *tripteris*, *Aquilegia nigricans*, *Saxifraga rotundifolia* i t. d.

Od trava raste hrpimice *Calamagrotis silvatica* i *C. Epigeios*, *Aira caespitosa* var. *pallida* i *Milium effusum*. Papradi zastupa po vlažnim mjestima *Aspidium lobatum*, *Asplenium viride*, *Polypodium vulgare*, *Polystichum montanum*, *Aspidium Felix femina* var. *fissidens* i *A. Filix mas*, a na prisojnim okrajcima kadkад veoma brojno *Blechnum Spicant*.

Op sitinjača (*Juncaceae*) nije riedka *Luzula albida*, *L. multiflora* i *L. Graeca* (Kobiljak kod Liča, Bitoraj). Još mi valja spomenuti nekoje biline, koje su za bjelogoricu znamenite, a i nekoje takove, koje rastu po proplancima ili uz šumske okrajke. Osobito je bujna i mnogobrojna ponajjača bilina otrovnica velebilje (*Atropa bella donna*), koju u Gorskem kotaru zovu «kozjak», jer lišće i bobulje koze rado jedu i to im ne škodi¹.

U bukovoj šumi Maloga Risnjaka vidio sam g. 1879. na 2 metra visokih pojedinaca, te je kozjak i druguda običan tako n. pr. uz šumske okrajke izmedju Crnoga luga i Delnica i u bukovoj šumi iznad Male Bjelice.

Uz šumske okrajke, naročito po dolcima buji opuh (*Telekia speciosa*), krasna bilina iz velike obitelji suncvjetaka (*Compositae*). Nalikuje sunčanici i poraste jedan i pô metra

¹ Ovo sam ime najprije zabilježio u Crnom lugu, poslije ga čuo u Delnicama, Lokvama i na Fužini. U Radoboju zovu Atropu „vučje zelje“, u Lici „buň“, u Požeškoj dolini „duhan i š“, jer mu lišće nalikuje duhanu i jer ga suše i kao duhan puše. Dalmatinski Hrvati poznaju kozjak kao „pomamnicu“

visoko. Lišće je tamno-zeleno, srčasto, dvostruko-pilasto, na 4 dm. dugo, 3 dm. široko, cvjet velik, žut kao zlato.

U drugim zemljama monarkije opuh je riedka bilina, nu u Gorskem kotaru jedna od najobičnijih, a kad poraste bujno, krasan ures ljetne flore. Ima ga kod Delnica, Fužine, Mrzle Vodice, na Sv. gori kod Plešaca, oko Gerova, Tršća, u Leskovoju drazi te zalazi i u alpinsku floru, jer raste u Smrekovcu, na Risnjaku, Bitoraju, Velikoj Viševici i druguda. Nigdje nije opuh tako mnogobrojan kao kod Lokvarskih dolomita, na briegu Koprive kod Crnoga luga i u kraju Zaturine kod Lokava, gdje je zaokupio dno i obronke tamošnjih dolaca tako gusto, da uglednim svojim lišćem zasjenjuje cielo tlo.

Za šumske čistine i proplanke znamenita je bilina *Silen e Schlosseri*, jer dosele nije nadjena izvan granica naše domovine, a odkrio ju god. 1875. Lj. Vukotinović na Javorju kod Fužine. Poslije je nadjena u Benkovoj drazi, poznamo ju sa podnožja Maloga Risnjaka i iz Lokava¹.

Na Javorju uspieva i *Hieracium Račkii*, velezanimivi bastard runjike od *H. Pilosella* i *H. florentinum*, tu nas je iznenadio i *Senecio Croaticus*, a ima na Javorju, Padežu, Maloj Viševici, Debeloj kosi, Igrištu i okolicu i drugih zanimivih bilina. Osobito padaju u oči: *Anthyllis tricolor*, *Arnica montana*, *Erigeron alpinus*, *Gentiana Styriaca*, *Saxifraga lasiophylla*, *Cynoglossum cheirifolium*, *Chrysanthemum macrophyllum*, *Trifolium aureum*, *Lilium Martagon*, *L. bulbiferum*, *Veratrum album*, *Viola saxatilis*, *Inula hirta* i druge.

Nisam nigdje u domovini našao toliko ruža, koliko ih ima na Javorju i okolišu. To je hrvatski ružičnjak i tko je mjeseca lipnja preko Ličkoga polja uzlazio prama Javorju, taj one nasmade neće nikada zaboraviti. Razkoši prirode ne može da se načudi, niti do sita oko napasti na onim krasnim bojama raznoličnih ruža.

Najuglednija je *Rosa rubrifolia* var. *livida* u koje su grančice, palistići i bodlje grimizne i modrastom maglicom

¹ U 34. knjizi Jugoslavenske akademije (1876.) ta je *Silena* opisana i naslikana.

pokrivenе, 10—15 žarko-crvenih cvjetaka sjedi u grunjićima (*corymbus*; *Doldetraube*), utrudjujući ti oko svojom živom bojom. Na Javorju raste i *Rosa vinealis*, *Rosa arvensis*, a uz šumske okrajke ona divna *R. alpina*, kraljica alpinske flore.

Na Javorju rastu još ove ruže: *R. litoralis* *R. glauca*, var. *falcata*, *R. arvensis* var. *ovata*, dočim ima kod Delnica *R. Pseudo-cuspidata*, *R. Karstiana*, *R. stenocantha*, *R. rubrifolia* var. *pia* (= *R. primorensis*). Oko Fužine, Lokava, Mrzle Vodice prekrasan je ures šumskih okrajka *R. petrophylla*, kod Tršća ima *R. fissidens*, na Sv. gori *R. cinerascens*, u koje je veliko lišće kao baršun mekano, a poput lješnjaka debeo plod nataknutim žljezdama posut.

Dragutin Hirc.

Izbor uzgojnog oblika u visokoj šumi.

Važno pitanje o obliku, u kojem da se pomladjuju i odgajaju šumske sastojine razpravlja se u šumarskoj literaturi a i praksi već od više godina, nu još nije ni izdaleka privедено koncu, te će biti cilj tim dalji, čim se manje pri tomu budu uzimali u obzir ine okolnosti i uslovi, koji su tim temom u inače tiesnom savezu. Tako se primjerice danas čista sječa strogo osudjuje, za prebornu se na mnogim mjestima znade samo sa povjestnog gledišta, dočim je geslo sadašnjosti gospodarenje na «najmanjim površinama» spojeno ponajviše sa narančnim pomladjivanjem, a nazvano različitim imeni.

Svaka nova nauka nailazi u praksi ponajprije na sumnju, zatim ali, kad ju praksa jednom aprobira, podaje joj se slično i bezuvjetno tako, da je već mnogo štete nastalo usled toga, što su se razna sredstva neumjestno uporabljivala, pa zato nije ni čudo, da se praksa sve više i više odvraća od syake nove nauke!

U naprednim zemljama običaje se pripisivati glavna zasluga liepim uspjelim sastojinskim oblicima lih čovjeku i njegovoj djelatnosti; nu neka onaj, koji se recimo tim hvali, da nevodeć čiste sječe, ima uvjek u šumi «hlada», malo promisli, nije li možda upravo sama narav i proti šumarovim namjerama najviše doprinjela tomu toli hvaljenomu blagoslovu, pa će prečesto doći do rezultata, da čovjek sam nezaslužuje u tom pogledu tolikoga slavlja!

Od mnoge bi bilo koristi, kad bi postojala statistika, koja bi izkazivala stojbinske čimbenike za barem najvažnije uzgojne oblike, jer bi to donjekle pripomagalo kod samog izbora tih oblikâ; ostale okolnosti pako, koje još osim stojbine mogu uplivati na taj izbor, morale bi se dakako osim toga od slučaja do slučaja uvažiti.

Neka nam bude dozvoljeno, razjasnujući gore spomenuto pitanje, upustiti se u iztraživanje, u koliko može biti izbor oblika uzgoja slobodan, a u koliko opet ovisan o vanjskim odnošajima.

Prije svega pako spomenuti ćemo i uglaviti slijedeće: Glavnu važnost kod izbora uzgojne vrsti ima stojbina, a pošto ona u obće stoji u upravnom omjeru sa duljinom pomladnog razdoblja, t. j. onog duljeg ili kraćeg vremena, u kojem se pomladak nalazi pod zasjenom stare šume, to ćemo osnovati razdiobu uzgojne forme na duljini ovoga vremena.

Prema tomu možemo razlikovati u glavnom slijedeće oblike uzgoja:

1. Pomladak se nalazi pod zasjenom stare šume 0 godinâ, t. j. čista sječa.
2. Pomladak je u zasjeni 1 do 15 godina, = oplodna sječa sa kratkim pomladnim razdobjem.
3. Zasjena traje 1 do 40 do $\frac{u}{2}$ godina (u = obhodnja), t. j. oplodna sječa sa dugom pomladnom periodom, zatim gospodarenje sastojinsko i t. d.
4. Zasjena traje 1 do u godina, = Gayerovo visoko šumarenje, preborni sjek.

Pogledom na gore spomenuti upliv stojbine doći će kod čistog sjeka u obzir samo ta okolnost, da li je u obće možno bez ovećih potežkoća na istoj dotičnu sastojinu uzgojiti, dočim se kod ostalih uzgojnih metodâ nesmije pustiti s'vida svojstvo pomladka obzirom na zasjenu, t. j. da li je u stanju, kraće ili dulje doba — osobito ovo potonje — uztrajati pod zasjenom sjemenjakâ.

Osim stojbine mogu još uplivati na izbor uzgojnog oblika: vrst drveća, zatim šumski prihod i drvarske tržište, te napokon pravni i inni odnošaji.

a) Upliv stojbine na oblik uzgoja.

Poznato je doduše, da veća ili manja množina svjetla, koju za svoj razvoj zahtjeva različito šumsko drvlje, ovisi do njekle od klimatičkih i stojbinskih odnošajâ, ali istom iztraživanja Wiesnerova dokazala su, u koliko stoje u medjusobnom savezu ta potreba svjetla i temperatura zraka, a Lorenc pl. Liburnan zaključivao je onda na temelju toga potanko i točno na gore spomenuti upliv stojbinskih i klimatčkih okolnosti.

Da je k'tomu znanstvenomu iztraživanju još kakve statistike, tičuće se stojbine, to bi se žudjeni cilj, koji ide za valjanim izborom uzgojne vrsti i vrsti drveća, bez dvojbe još prije postigao. Takva statistika imala bi sadržavati maksimum i minimum kakvoće stojbinsih faktorâ, pod kojima raste i uspjeva naše najvažnije šumsko-sastojinsko drvlje, a pogledom na izbor uzgoja, kako već spomenuto, obširan izkaz svih onih podnebnih i stojbinskih odnošajâ, kod kojih uspjeva ova ili ona forma uzgoja, te bi se po tomu onda dalo zaključivati u tom obziru na maksimum, minimum i na optimum.

Najvažniji uslovi za vegetaciju šumskog drvlja jesu: svjetlo, toplina, te stanovita vлага tla. U kojem se medjusobnom odnošaju ovi faktori nalaze, predočio nam je veoma poučno g. pl. Lorenc na sljedeći način:

«Kod višje temperature zraka potrebna je manja množina svjetla».

«Prama tomu je potreba svjetla za bilje rastuće u većih geografskih širinâ te u višoj nadmorskoj visini veća».

«Drvlje poraslo na tlu dobrih fizikalnih svojstva, osobito na svježem, rahlom, prilično humoznom i dovoljno dubokom, odoljeva bolje i uspješnije zasjeni».

Svaki mladi šumski naraštaj raste pod pritiskom stare sastojine, koji traje kraće ili dulje vremena, te koji djeluje ili direktno ili sa strane; iznimku čini dakako čista sječa. Pomladku se tim oduzima svjetlo i vlaga tla; u kojoj mjeri se pako to sbiva, ovisi prije svega o gustoći i samoj naravi stare šume; stabla, koja imadu riedku krošnju, te koja se osim toga još nalazi visoko nad zemljom, — dakle je deblo visoko bez granja, — otimlju mladim biljkam manje svjetla, nego ona sa nizkom i gustom krošnjom. Isto tako će više zemljistične vlage imati mladi naraštaj na razpolaganje, ako je drveće stare sastojine dubokog korenja, dočim će onakovo drveće, koje ima već samo po sebi plitko korenje, absorbitati puno vlage iz plitkih vrstâ tla za sebe.

Čim zasjena dulje traje, tim se mladoj sastojini više oduzima svjetla i vlage, pošto ona sa rastućom krošnjom od istih sve to više potrebuje; čim je nadalje pomladno razdoblje dulje, tim će veća razlika u dobi postati kašnje medju pojedinih individui mlađe šume, od kojih će opet stariji, jači, trebati više svjetla i topline, a na uštrb slabijima i mlađjima; napokon će se takav pojedinac u prebornoj šumi morati tečajem punih trijuh četvrtina svoga života ovako boriti sa svojima jačima drugovima, pa će tek u zadnjoj četvrtini moći donjekle da nadoknadi ono, što nije mogao da prije stigne.

Intenzivnost sunčanog svjetla može se smatrati u cijeloj srednjoj Europi jednakom, dočim je razlika u temperaturi, a osobito u tlu veoma velika. Pošto pako, kako već spomenuto, množinu svjetla, što ju drvlje u svom rastu zahtieva, može nadomjestiti do njekoga stanovitoga stupnja temperatura, te pošto

ona sa geografskom širinom i sa nadmorskom visinom raste, to je donjekle moći zaključivati i na sam uzgojni oblik sastojine, ako se promatra srednja godišnja toplina dotičnoga predjela, jer se može reći:

Čim koja šuma dalje na sjeveru ili više nad morem leži, tim više svjetla potrebuje njezino drveće, i tim je isto manje u stanju, uspješno podnašati pritisak i zasjenu stare šume.

Od fizikalnih svojstva tla najvažnija je vлага; sva ostala svojstva, kao: položaj, dubljina, veća ili manja rahlost, te kemičke sastavine tla, mogu samo djelomice doći u obzir, i to opet samo u toliko, u koliko mogu da unapriede i olakšaju biljkama absorpciju zemljишne vlage. S druge strane prieči opet i prevelika vлага tla rast šume tako, da uviek mokro tlo ne prija ni jednoj vrsti drveća, koja se goji u visokoj šumi.

Glavnim temeljem zemljишnoj vlagi jesu atmosferičke obovine; čim je godišnja množina oborinâ u obče veća, tim veći i stalniji je i sadržaj vode u tlu, i tim je bilje, dakle i šumsko drveće, bolje i više u stanju, odoljevati direktnom i postraničnom zasjenjivanju.

Jedan od glavnih činbenikâ dakle, po kojih će se moći prosudjivati mogućnost i sigurnost odgajanja šumskih sastojina pod zastorom sjemenjaka, jest godišnja množina oborinâ; s njom se može jakost i trajanje zasjene staviti u upravni razmjer, jer: pomladjivanje će tim sigurnije uspjeti, a zasjena će smjeti tim veća, gušća biti i dulje trajati, čim je veća godišnja množina oborinâ, naravno predpostaviv inače jednake okolnosti.

Ota godišnja množina oborinâ doseći će u onakovim šumskim predjelima, gdje se gospodari prebornom sječom ili gdje je običajna oplodna sječa sa dugačkim pomladnim razdobjem, pa gdje još k tomu možda i zaštitno drveće, čbunje, dobro uspjeva, tamo će ta množina doseći visinu od popriječno 800 milimetara. Tako je n. pr. množina godišnjih oborinâ u Bavarskoj poprečno 1165 mm, u Würtemberžkoj 915, u Badenskoj 1070, u Alzaciji i Lotaringiji 925 mm.; dočim je ista u Saskoj samo 745 mm., u zapadnoj Prusiji te u ravnici

Šlezke 645, a u Meklemburgu tek 605 mm. U sjevernih pokrajinâ naše monarkije iznaša množina kiše u godini samo u sredogorju i na visočinama od najmanje 600 metara nadmorske visine više od 700 mm., u alpinskih zemljâ iznaša ona doduše i preko 800 mm., ali ova povišica gubi svoju važnost počam od stanovite nadmorske visine usled niže zračne temperature.

U južnim austrijskim pokrajinama je množina oborina veoma različita, već prama tomu, da li tamo više vlada vlažan južnjak ili pako suha bura; tako n. pr. dobivaju gorski predjeli, 600 i 1000 m. visoki, u jugoiztočnoj Kranjskoj godišnje 1000—1600 mm. kiše, a srednja godišnja temperatura im je 8° C., — sve sami dobri uvjeti za prebornu šumu. Tomu nasuprot iznaša množina oborinâ u Českoj i Moravskoj. izuzam okrajno gorje, samo 400 - 700 mm., pa je stoga tamo pomladjivanje u predzabrani pod zastorom stare šume veomo otežano

Ovaj potonji način pomladjivanja, bilo to naravno ili umjetno, čini se da bi istom kod množine kišâ od najmanje 700 mm. mogao i htjeo da dobro napreduje, što bi u ostalom ipak još statističnimi podatci trebalo točnije i jasnije izkazati.

Uzev sve to u obzir, manje ćemo imati uzroka, predbacivati prijateljima čiste sječe, kao što se to u obće do sada uvek činilo, njihov način gospodarenja, jer je čista sječa mnogo puta bila upravo od nužde uvedena, pošto su ine vrsti pomladjivanja — naravna većinom neuspjele.

Sigurno je mnogi napredni šumar nastojao, da usvoji Hartigova načela i pravila o nanizanju i redu sječinâ, ali bez uspjeha; pomladak i izbojei najedanput izčeznuli, pripravni sjek zahvaćao sve dalje i dalje, etat se već nemogaše redovitom sjećom da pokrije, pa eto prehvata; sjećine se medjutim okrovile, a šumar sam sebi uvjek si predbacivaše, da ipak mora negdje da je pogriešio !

Na drugim opet mjestima pomladi se svaka i nesetna čistinica sama od sebe, a čovjeku nepreostaje druga zadaća, nego samo da podje prirodi u njenom stvaranju u susret, pa eto mu željene sastojine.

Stoga se i nesmije a i nemože smatrati svaki način gospodarenja obćenito uporabivim, već se prije svega moraju potanko proučavati stojbinski odnošaji, a zatim ponovo pratiti sama priroda i njeno djelovanje.

Čistim se sjekom u pravilu najviše štedi snaga tla, pa on i nezahtjeva premnogo vlage; al' se opet s'druge strane, kako je znano, nesmije upotriebljivati čista sječa u onakovima položajima, gdje se je bojati, da će se izsušiti tlo i nestati mekote; ovakovi položaji pako obično obiluju kišom, pa stoga i omogućuju uspješno pomladjivanje u predzabrani — zagajivanjem, t. z. predpomladak, — bilo umjetnim ili naravnim načinom.

Nego u svakom slučaju moralo bi se jasno ustanoviti, koji uzgojni oblik ćemo pod zadanim okolnostima zaista uporabiti moći.

Tako bi se n. p. zahtievalo nješto nemogućega, kad bi se na gornjem rubu gore jednostavno gospodarilo preborno, a srednja godišnja toplina u toliko je nizka, da mlade biljke u prebornoj šumi nisu u stanju dovoljno uspjevati stoga, što se nemože zadovoljiti njihovom zahtjevu svjetla, koji kako smo gore vidili, sa temperaturom stoji u obratnom smjeru; g. Lorenc pl. Liburnan kaže o tomu u ostalom: «. da se u našim gorskim predjelima, koji leže iznad šumskih sječinâ (čista ili oplodna sječa), u obće niti nenalazi takova preborna šuma, u kojoj bi bili zastupani svi dobni razredi počam od najmladjega, u jednoličnom razdieljenju; stoga i neuspiye naravno pomladjivanje тамо, gdje na takovim visočinama pojedince prebiramo; pa zato se i nalaze blizu krajnje medje šumske vegetacije u gorju samo riedke sastojine, i to ili skoro jednake dobe ili pako raznih dobnih razredâ na različitim površinama».

Tuj se dakle neda pravo reći, da se gospodari pravim prebornim sjekom, već su to manje više prelazi oplodnoj sjeći, koji se već prama prelaznom stupnju njihovom, imenuju raznimi imeni, te o kojih se niti nemože kazati, da se osnivaju na stručnom znanju i umjeću, već su nastali slučajno.

Dr. Karlo Gayer u poznatom njegovom djelu «der Waldbau» kaže; «neka se upotrebljuje čista sječa poglavito na svježem plodnom tlu, doćim će se oplodna većinom moći rabiti i na slabijem sa uspjehom», kako se vidi, to su njegovi nazori upravo obratnoga smjera od onih, koje smo gore razložili pogledom na odnošaj stojbine prama uzgojnoj formi.

Nadalje veli on: «Preborno se ima šumariti tamo, gdje je tlo plitko i veoma slabo, koje zahtjeva neprestane zaštite, onda na strmim položajima, koji su jako izvrženi vododerinama, opuzinam zemljisti, usovima, te stalnim jakim vjetrovima i t. d.» Gayer teži u glavnom za tim, da se snaga tla pojača ili barem uzdrži, pa se iz toga i dadu razjasniti njegova načela.

Nama je pako stalo do toga, da se ustanovi, koliko se u obće može očekivati od stanovite njeke stojbinske vrstnoće, a pri tom imamo ipak uvjek na umu, da ćemo veoma često nailaziti na zaprijeke, koje se neće dati savladati.

Osvjedočeni smo podpuno o tomu, da bi preborno gospodarenje bilo veoma na uhar tlu tamo, gdje je isto «veoma plitko ili veoma mršavo», nu žaliboze na takovomu se tlu nedale tako gospodariti, te smo gore natuknuli, kako takove «preborne šume» izgledaju na visočinama, u predjelu usovâ, te na granici šumske vegetacije.

Zato je nuždno, da nauka praksi jasno pokaže, dokle će se u istoj njeko strukovno načelo dati s'probitkom ostvariti, jer će nam se inače na polju šumogojstva eventualno dogoditi isto tako kao i kod uredjenja šuma, gdje se u uredu i na papiru sasvim drugčije gospodari, nego vani u zbiljnoj praksi, a sve to «za volju napredka znanosti».

Šumar hoće da znade, kako i na koji način je moći uzgojiti i odgajati šumu na zadatoj stojbini, a ne, koji od tih načinâ je najprobitačniji; zadaća je znanosti, da jasno ustanovi medjusobni odnošaj stojbine i načina gospodarenja, a ne, da praksa istom nakon dugog vremena sebi na uštrb spoznade istinu!

Do sada se nemože kazati, da je žaista tako bilo; šumar će indi dobro uraditi, ako bude po mogućnosti i sam opažao i bilježio upliv podnebja i tla na njegovu šumu; prije svega valja da se mjeri godišnja množina oborinâ; vrstnoću tla treba prosudjivati po poznatim načelima, poglavito obzirom na visinu stabala; prama tomu, da li se nalazi više ili manje podredjenog dravlja i grmlja i nuzgredne sastojine, moći je zaključivati na stupanj svjetla, t. j. onu njegovu množinu, koja je nuždna uspješnom rastu glavne šume.

U obće pako neka se nikada ne bude proti tomu, da se razne vrsti uzgoja nalaze eventualno i na manjim površinama jedan do drugoga, tako n. pr. čista sječa pokraj oplodne ili druge koje, ali dakako uvek samo prama potrebi i prama okolnostima, koje bi to zahtievale; pa onda se na to i u samoj gospodarstvenoj osnovi uzme obzir, koja u ostalom treba uvek da bude u tiesnom savezu sa samim uzgojem i raznim njegovim oblicima.

b) Upliv vrsti drveća na uzgojni oblik.

Rast i razvoj drveća u obće, te naravno mu pomladjivanje ovisno je poglavito o stojbini. Iz toga razloga ne dade se niti ustanoviti upliv vrsti dravlja na način uzgoja, a da se ne uzme u obzir i opet stojbina u širem smislu.

Medusobni odnosašaj stojbine i vrsti drveća ravpravljan je obširno u mnogim strukovnim listovima i knjigama, ali pošto, kako već spomenusmo, manjkaju statistički podaci vrhu pojedinih stojbinskih činbenikâ, koji uvjetuju najbolji uspjeh stanovite vrsti drveća, to je lahko razumljivo, da je sigurno prouzročen mnoni gubitak od snage tla i na zemljишnoj renti tim, što se je na mnogim mjestima uzbajalo dravlje, kojemu tamo nije prijala stojbina.

Način pomladjivanja i uzgajanja sastojine prije svega je ovisan o šumogojstvenim svojstvima obtojavše vrsti drveća, zatim o samom obliku dotične sastojine, te napokon o svojstvima

one vrsti drveća, koju želimo možda u budućoj sastojini uzgojiti u čistoj ili mješovitoj šumi. U tom pogledu napominjemo, da ćemo obzirom na izbor pomladnog načina biti tim više vezani, čim više posla imademo sa onakovimi vrstmi drveća, koje nepodnose zasjene, kao što su to poglavito bor i ariš; a nasuprot tomu da će nam biti slobodnije ruke, ako gospodarimo sa jelom, smrekom ili bukvom, koje vrsti podnašaju a i zahtjevaju zaštitu i zasjenu.

Zatim će nam biti mnogo težje uzgojiti novu sastojinu od više različitih dobnih razredâ, po gotovu u dugačkim pomladnim periodama, ako nam je šuma sva ili manje jednolična, dočim će to biti laglje kod šume, koja se već sastoji iz raznih dobnih razredâ, i to ili individualno ili mjestimično, t. j. u skupinama, na krpe.

Pri tomu ide stojbinu ta važnost, da će na slabijoj stojbini drveće pod zastorom bolje uspjevati i obratno, te će dakle po prije spomenutom, podnašati isto zasjenu tim teže, čim je položaj šume višji nad morem, čim dalje leži na sjever i čim je manje oborinâ.

Poredanje vrsti drveća prama tomu, da li laglje podnašaju gušću ili dulje vremena trajuću zasjenu, bilo bi za stanovitu njeku okolicu sliedeće: jela, bukva, smreka, — hrast, bor, ariš; jela je pri tom t. z. «najtamnija» vrst.

Jelu i bukvu moći je primjerice na njekojoj stojbini sa uspjehom naravno pomladiti oplodnom sjećom sa 10—20 godiš. pomladnom periodom, dočim nam to ne bi tako dobro pošlo za rukom kod smreke, koja bi možda samo pod veoma redkim zastorom još mogla da se održi, pa kod koje još i ta okolnost nepovoljno djeluje, da staro drveće uslied plitkog korienja iz gornjih vrstâ tla uzima vlagu, t. j. oduzima ju mladom naraštaju.

Kod sastojinâ razne dobe pokazuje već sama obstojnost njihova, da im je stojbina povoljnija; na čistinama i čistinicama, koje će nastati, kad izvadimo dozrelo stabalje — bilo to oplodnim ili prebornim sjekom, — moći ćemo laglje uzgojiti mladu sastojinu, pošto će tu biti i više svjetla a i više kiše. (Svršit će se).

LISTAK.

Osobne viesti.

† **Mijo Vrbanić.** Na 30. kolovoza u 2 sata po podne usnuo je za navjek kr. zemaljski šumarski nadzornik, Mijo Vrbanić. Koliko nam je poznato, bolovao je preko godinu dana na žutici, kojoj se žalivože nije oteti mogao. Mjesec dana prvo smrti, vraćajući se iz Karlovih varih, još je imao nade, da će preboljeti, nu na žalost, ta se nada nije izpunila. I tako taj inače vanredno kriepki i jaki čovjek morade toli rano — u 56. godini života — podleći nemiloj bolesti. Već smo na prvoj stranici ovoga svezka spomenuli, da je hrvatsko šumarstvo s Mijom Vrbanićem izgubilo jednoga od prvih svojih radnika, a mnogi i mnogi hrvatski šumar najboljega svoga prijatelja. Koliko je obljubljen bio medju hrvatskim šumari, najboljim je dokazom predlog g. nadšumara Zobundjije, da na 28. kolovoza obdržavana skupština hrvatsko-slavonskoga društva pošalje iz svoje sredine izaslanstvo bolestnomu Miji Vrbaniću, da ga to izaslanstvo u znak štovanja u ime skupštine pozdravi. To je zadnja i jedna od najljepših počasti, kojom se je šumarsko društvo svoga bolešću shrvanoga negdašnjega predsjednika i podpredsjednika sjetiti moglo. Ako-prem je nadšumar Zobundjija, stavljajući taj predlog, svima nazočnimma iz sreca govorio, ipak ga ide ne mala hvala, što je na tu dužnost podsjetio članove šumarskoga društva, koji bi, zabavljeni velevažnimma skupštinskim razpravama, slučajno možda zaboravili tu dužnost. Ta zaborav bila bi tim teža, što dva dana kašnje Mije Vrbanića nije više medju živima bilo. — Koliko smo čuti mogli, pogreb Vrbanićev bio je sjajan, a bio bi valjda i još sjajniji, da se hrvatski šumari u taj čas niesu desili u Budapešti; na grobu oprostio se je s milim pokojnikom u ime hrvatskih šumara g. šumarnik, Mijo Radošević. Životopis Mije Vrbanića jednostavan je kao što je on i sam bio: u Hrvatskoj se je rodio, u njoj je služio u njoj je i umro. Rodio se je u Otočcu godine 1839., šumarsku nauku svršio je u Mariabrunnu sa odlikom, a služiti je počeo najprvo u Otočcu, zatim u Fužinama. Godine 1873., prigodom preustrojenje vojne krajine i ustroja imovnih obćina, pozove ga zapovjedajući general barun Mollinary u Zagreb za šumarskoga nadzornika, koju je službu sve do svoje smrti obavljao. Što je počam od godine 1873. pa zadnjeg svoga časa učinio za imovne obćine, za hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo, za Šumarski list, to ne trebamo istom spominjati, to je svakomu hrvatskomu šumaru dobro poznato. Poštenjaković od pete do glave, čedan do samozataje imao je samo prijatelja, za neprijatelje Vrbanićeve nije nitko znao.

A to je puno rečeno! Ostaj nam s bogom mili pokojniče! Vječan mir tvojemu prahu, a vječna uspomena tvojemu imenu!

Imenovanja: Ban kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je za predsjednika stalnoga izpitnoga povjerenstva za više državne izpiti za samostalno vodjenje šumskoga gospodarenja Roberta Fischbacha, kr. zem. šum. nadzornika I. razreda, a članom toga izpitnoga povjerenstva kr. državnoga nadšumara, Ivana Kolara kao izpitnoga povjerenika.

— Ban kraljevina Hrvatske i Slavonije obnašao je imenovati šumarske pristave petrovaradinske imovne obćine Radivoja Ljubinkovića i Milana Škorića kotarskim šumari; šumarske vježbenike iste imovne obćine, Gavru Kovačevića, Jovana Matića i Maksimilijana Matičevića šumarskim pristavima; šumsko-tehničke dnevničare rečene imovne obćine, Jovana Stanića, Savu Milutinovića, Dušana Popovića, Pavla Žegarca i Pavla Stanojevića, zatim šumar. vježbenika, Manojla Divjaka u Pisarovini te Borivoja Neškovića, šumar. tehničkog dnevničara gjurgjevačke imovne obćine, šumarskim vježbenicima sve kod petrovaradinske imovne obćine sa sastavnimi berivi.

Družtvene vesti.

Izvješće o redovitoj XX. glavnoj skupštini hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva, obdržavanoj dne 28. kolovoza 1896. u Zagrebu.

Ovogodišnja glavna skupština hrv.-slav. šumarskoga družtva obdržavana je dne 28. kolovoza u Zagrebu. Kako se je po raznim predznacima naslućivati dalo, bila je glavna skupština mnogobrojno posjećena, a prisustvovala su joj 144 družtvena člana. — Već u oči glavne skupštine, t. j. dne 27. kolovoza prispio je veći dio skupštinara u Zagreb, koji su u večer sabrali se u prostranoj bašći gostione Schneiderove na prijateljski razgovor. Sutra dan u 10 sati prije podne obdržavana je glavna skupština u maloj saborskoj dvorani. — Skupštini predsjedao je družtveni predsjednik velemožni gospodin kr. odsječni savjetnik, Ferdo Zikmundovsky, koji je sakupljene skupštinare pozdravio slijedećim govorom:

Slavna skupštino, veleštovana gospodo!

Po treći puta pade mi evo u dio čast, da mogu pozdraviti i otvoriti glavnu skupštinu hrv.-slav. šum. družtva.

Gospodo! Dobro mi došli i srdačna Vam hvala, da se u tolikom broju sabraste. Smatram si nadalje ugodnom dužnošću pozdraviti ovdje

prisutne goste i zastupnike domaćih i susjednih nam družtavah, i to: Presv. g. Miroslava grofa Kulmera kao zastupnika hrv.-slav. gospodarskoga družtva u Zagrebu; zatim Velemožnog g. šum. ravnatelja, Josipa Havaša kao zastupnika ugarskoga šum. družtva, moleći ih podjedno, da izvole svojim mandantom izporučiti naš bratski pozdrav. Samog pako zapala me je častna zadaća, da zastupam na ovoj glavnoj skupštini kranjsko-primorsko šumarsko družtvo u Ljubljani. Konačno čast mi je, gospodo, pozdraviti zastupnika magistrata gl. gr. Zagreba g. perovodju, Rukavinu.

Veleštvana gospodo skupštinari! Na izmaku je evo treća godina, odkada povjerenjem Vašim preuzeh častnu mjesto predsjednika hrv.-slav. šum. družtva, i Vi ćete si, gospodo, birati danas novu družtvenu upravu. Neka mi bude s toga dozvoljeno, prije nego li predjemo na dnevni red naše ove glavne skupštine, da se u ovom času u kratkim crtama osvrnem na najvažnije dogodjaje, koji su se sbili za to vrieme u životu našeg družtva, kao da i napomenem one štečevine na šumarskom polju, kojime je, nadam se, udaren temelj boljem napredku u šumarstvu domovine naše tako, da možemo budućnosti sjegurno i pouzdanjem u oči gledati.

U našem družtvenom životu moram najprije da spomenem previšnji posjet Njegovog Veličanstva, premilostivog našeg kralja i gospodara u glavnому gradu Zagrebu, kojemu smo imali čast pokloniti se dne 14. listopada 1895. u velikom posebnom odaslanstvu.

Izabrali smo godine 1894. začastnimi članovi našega družtva državnog tajnika u ministarstvu poljodjelstva u Budimpešti presv. g. Alberta plem. Bedö-a i kr. šum. ravnatelja, Emil plem. Dursta.

Dne 16. srpnja t. g. poklonila se je pako posebna deputacija našeg družtva Svetlomu Banu grofu Khuen-Hederváry-u i predala mu predstavku u svrhu ustrojenja šumarske akademije u ovim kraljevinama.

Vis. kr. zem. vlada blagoizvoljela je počam od g. 1895. našemu družtvu povisiti trajnu podrpu iz zemaljskih sredstava od godišnjih 400 for. na 600 for. Minule godine počeli smo uz Šum. list izdavati u svrhu pouke naših lugara i »Lugarski viestnik«, ter smo u to ime postigli od vis. kr. zem. vlade podrpu od godišnjih 200 for.

Sudjelovali smo i kod milenijske izložbe kraljevine Ugarske u Budimpešti prema zaključku glavne naše skupštine od god. 1895., te smo pristupili kao član utemeljitelj ugarskom šum. družtvu.

Na mojoj predstavku, koju sam imao čast podnjeti Preuzviš. g. Banu, izvolio je Svetli Ban darovati hrv.-slav. šum. paviljon, izložen na budimpeštanskoj izložbi, u svrhu prenosa istog u Zagreb i ustrojenja šum. muzeja; nadalje je Svetli Ban u poslu investicijonalne zaklade na drugu svoju predstavku izvolio našemu družtvu pokloniti za pokriće tro-

škova, skopčanih sa prenosom šumarskoga paviljona u Zagreb, sve ono u Budimpešti od strane krajiške invest. zaklade izloženo drvo, kusove i stabla u vrednosti od preko 11.000 for.

Krajiške imovne obćine pako votirale su posredovanjem vis. kr. zem. vlade za naš budući šum. muzej sve izložbene predmete tako, da će i odtuda usled prodaje izloženog drva sigurno unići liepi prihod, koji će se upotrebiti za šumarski muzej.

Naše finansijalno stanje poboljšalo se je za ove tri godine znatno tako, da smo od 15.583 for. družtvena imetka do danas došli do 21.115 for. Time nam bijaše pružena mogućnost, da smo se počeli baviti pitanjem o gradnji šumarskog doma u Zagrebu.

Konačno moram konstatovati radostnu činjenicu, da su se skoro svi kr. državni šumarski činovnici opet u naše družtvo povratili, te im klicem srdačno : Zivili !

Od znamenitih dogodjajah, tičućih se šumarstva u našoj domovini u obće, moram spomenuti stvorenje zakona od 22. siečnja 1894., kojim se uredjuje šumsko-tehnička služba kod političke uprave, ter izdanje provedbene naredbe k istomu zakonu od 15. srpnja 1895. sa strane vis. kr. zem. vlade; nadalje stvorenje zakona od 26. ožujka 1894. o stručnoj upravi i šumskom gospodarenju u šumah, stoećih pod osobitim javnim nadzorom i napokon stvorenje zakona od 22. listopada 1895. »o uređenju bujicah«.

U sledstvu provedbe ovih zakona stvoren je kod vis. kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove, posebni šumarski odsjek, kojemu je u zadnje vrieme povjereno i uređenje bujicah tako, da se kod istog počamši od god. 1896. nalaze posebni bujičari.

Veleštovana gospodo skupštinari! Iz ovih ertah, što ih ovdje napomenuh, moći ćete razabrati, da je kako u našemu družtvu, tako i u šumarstvu u zemlji za minulog trogodišta učinjen veliki korak napred, i da imademo uzroka biti zadovoljni s uspjesima, što smo ih postigli, ter se harnošću sjetiti moćne podpore Svetloga Bana grofa Khuen-Hedervary-a, našega družtvenoga pokrovitelja, kao i vis. zem. vlade, koji su nas vazda izvolili podupirati.

Zelim samo, da budemo i u budućem trogodištu tako liepo napredovali.

Time završujem i proglašujem današnju XX. glavnu skupštinu hrv.-slav. šumarskoga družtva otvorenom.

Govor predsjednika popratila je skupština mnogokratim: Zivio!

Po predlogu družtvenoga predsjednika izabran bje perovodjom zapisnika glavne skupštine šum. protustavnik, Velimir Stanković.

Nakon toga pozvao je predsjednik zamjenika družtvenoga tajnika, Andriju Borošića, da pročita izvještaj o djelovanju upravljačeg odbora hrv.-slav. šum. družtva u minuloj poslovnoj godini.

Izvješće tajnika glasi doslovce ovako:

Slavna skupštino!

Prije nego li predjem na izvještaj o djelovanju družtvenog upravljačeg odbora u minuloj poslovnoj godini, čast mi je izvestiti slavnu skupštinu, da je družtvena uprava u provedbi zaključaka, stvorenih u prošlogodišnjoj glavnoj skupštini, obdržavanoj dne 12. kolovoza 1895. u Slatini, podniela visokoj kr. zem. vlasti predstavke: glede ustrojenja lugarnica u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, zatim glede preinake višoke naredbe od 18. listopada 1886. o obdržavanju državnog izpita za samostalno vodjenje šumskoga gospodarenja, kao i glede točnjeg obdržavanja visoke naredbe od 18. travnja 1888. br. 26.662 o držanju koza u području županije ličko-krbavske po političkim oblastima. Osim toga je u smislu zaključka prošlogodišnje glavne skupštine predala posebna deputacija Njegovoj Preuzvišenosti Svetlomu Banu predstavku o potrebi ustrojenja visoke šumarske škole u našoj domovini, kako je to svojedobno i u družtvenom časopisu za mjesec kolovoz t. g. obielodanjeno bilo.

Što se tiče držanja koza na krasu u području ličko-krbavske županije, to je visoka kr. zem. vlast prigodom riešavanja izvještaja kr. nadzorničtva za pošumljenje krasa u Senju za g. 1894., ustupljenog joj na poraba po Preuz. g. Banu, tamopodručne oblasti pozvala, da gore spomenutu naredbu strogo u krieposti drže i što savjestnije provadaju.

Glede ostalih zaključaka prošlogodišnje glavne skupštine nije družtvenoj upravi od strane vis. kr. zem. vlade još nikakovo riešenje stiglo, ali se družtvena uprava čvrsto nada, da će isti većim dielom ili barem u bitnijim točkama po visokoj kr. zem. vlasti uvaženi biti.

Od poslednje glavne družtvene skupštine obdržavao je upravljači odbor tri odborske sjednice i to: 6. listopada 1895., 26. lipnja i 27. kolovoza 1896.

Nastojeći, da u kratkim ertama prikažem djelovanje upravljačega odbora u to vrieme, iztaknuti mi je u prvom redu Previšnje odlikovanje, koje je u dio palo našemu družtvu time, što je Njegovo c. i kr. Apostolsko Veličanstvo Naš premilostivi kralj Franjo Josip I. za vrieme svoga previšnjega boravka u glavnom gradu Zagrebu mjeseca listopada g. 1895. blagoizvoljeo premilostivo primiti družtveni upravljači odbor, znatno proširen prisućem mnogobrojne gg. vanjskih članova, koji je imao čast pod vodstvom predsjednika Ferde Zikmundovsky-a pokloniti se pred previšnjim licem Njegovoga c. i kr. Apostolskoga Veličanstva. Svakomu

od prisutnika ostati će u harnoj uspomeni rieči Njegova Veličanstva, izrečene tom prigodom, polag kojih je Njegovo Veličanstvo radostnim srcem podielilo Svoju previšnju potvrdu naprednim zakonom, stvorenim u potonje doba u zaštitu bogatstva, što ga kriju naše šume u svom krilu ter obećalo i nadalje svraćati svoju previšnju skrb toj važnoj grani narodnoga gospodarstva.

Druga svjetla točka u našem družtvenom životu minule poslovne godine jest tisućgodišnja izložba kraljevine Ugarske, koja se ove godine obdržava u Budimpešti — i koju ćemo imati prilike ovih dana pobliže razgledati. Na toj izložbi zastupane su kraljevine Hrvatska i Slavonija u posebnom odielu, u kojem je opet naša struka prikazana u posebnom šumarskom paviljonu. Izložba šumarske struke kraljevina Hrvatske i Slavonije uspiela je tako, da ju posvuda u veliko hvale, a stekla je hvale i priznanja i sa najkompetentnijeg mjeseta. Tim uspjehom ponosi se u prvom redu hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo, ne možda radi vlastitih izložaka, što ih je na izložbi izložilo, jer je istih malen broj naime: sbirka raznog šumskog orudja, što ga je našemu družtvu poklonila udova, Wilhelma Göhler iz Freiburga u Saskoj, sbirka hvatala za grabežljivu zvjerad, nabavljenu po družtvenoj upravi od tvrdke R. Weber u Heyman u Šlezkoj, i napokon sbirka družtveni časopisah »Šum. lista« iz prošlih godišta i sbirka šumskih zakona — nego radi toga, jer je šumarska izložba upriličena pod rukovodstvom i nadzorom vrlih članova našega društva, koji su svaki u svom djelokrugu svoj rad potencirali, da sjedne strane što dostojnije prikažu stranom svetu napredak, što ga je šumarska struka u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji u potonje doba polučila, a s druge strane da prikupe što više podataka i izložaka, odnosećih se na našu struku, koji će imati danas sutra instruktivno predstavljeni riesiti naš šumarski muzej.

Neka im bude svim na ovom mjestu izrečena hvala u ime družtva, a imenito p. n. gg. našem družtvenom predsjednika kr. odsječnom savjetniku, Ferdi Zikmundovsky-u; kr. šumskom ravnatelju, Josipu Havašu; kr. zem. šum. nadzorniku I. razr., Robertu Fischbachu; nadšumaru-procienitelju petrovaradinske im. obćine, Pavlu Barišiću; kr. nadšumaru Albertu Rosmanithu; šumskom procienitelju križevačke imov. obćine, Edi Slapničaru te kr. kot. šumaru I. razr., Rikardu Schmidingeru, koji su, rukovodeći i nadzirući radnje oko sabiranja i uredjenja izložaka, stekli si mnogo zasluga i svakoga hrvatskog šumara u velike zadužili.

Što se napose ustrojenja šumarskoga muzeja u Zagrebu tiče, to je već u prošlogodišnjem tajničkom izvješću napomenuto bilo, da bi prema višim namjerama taj muzej imalo ustrojiti hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo, kojemu će se u tu svrhu pokloniti šumarski paviljon, po-

stavljen na izložbi u Budimpešti u hrvatsko-slavonskom odielu zajedno sa svimi za to sposobnimi izložci. Nu pošto bi prenos šumarskoga paviljona iz Budimpešte u Zagreb, kao i ponovni sastavak i uredjenje istoga u Zagrebu, zahtjevali znatnih novčanih žrtava od našega društva, to je posredovanjem našega družtvenoga predsjednika vel. g. kr. odsječnog savjetnika, Ferde Zikmundovsky-a Njegova Preuzvišenost Svetli Ban svojim odpisom od 16. srpnja 1896. br. 1081/i. z. dozvolio, da se drvo, izloženo po krajiškoj investicionoj zakladi na milenijskoj izložbi u Budimpešti smije prodati, ter da se utržak izruči hrv.-slav. šumarskom društvu za prenos šumarskoga paviljona.

Pošto su nadalje i krajiške im. obćine sve svoje izložke zajedno sa izloženim surovinama, koje će se takodjer unovčiti moći, poklonile našemu društvu, to su i prenosni i uredajni troškovi paviljona posve osigurani tako, da će naše društvo nositi pri tom vrlo neznatne ili možda nikakove troškove.

Na tom velikodušnom daru neka bude na ovom mjestu izražena najsmiernija zahvalnost u ime hrv.-slav. šumarskoga društva Njegovoj Preuzvišenosti Svetlom Banu, kao i slavnim zastupstvima svih krajiških imovnih obćina.

Sa pitanjem o ustrojenju šumarskoga muzeja u Zagrebu stoji u tjesnom savezu i pitanje o gradnji šumarskoga doma.

U prošlogodišnjoj sjeditbi izvoljela je slavna glavna skupština prihvatići pravila za podignuće šumarskoga doma a Zagrebu ter opuno-moći upravlјajući odbor, da može glede nabave gradilišta za šumarski dom samostalno postupati. Nu kada se je povela o tom rieč u upvavajućem odboru, čulo se je glasova, koji su bili za to, da se gradnja šumarskoga doma odgodi barem dotle, dok ne bude konačno riešeno pitanje o ustrojenju šumarskoga muzeja. Taj predlog bude konačno i u sjednici upravlјajućeg odbora od 26. lipnja t. g. usvojen.

Buduć pak predmeti ob ustrojenju šumarskoga muzeja i o gradnji šumarskoga doma u Zagrebu sačinjavaju posebne točke dnevnog reda ove glavne skupštine, to će biti prilike, da gg. skupštinari o radu i namjerama družtvene uprave u tom pogledu još potanje obaviešteni budu.

Prelazeći na unutarnji red upravlјajućega odbora napomenuti mi je ponajprije promjenu, koja je nastala u osobi urednika našega družtvenoga časopisa. Povodom toga na ime, što se je urednik »Šum. lista«, g. Vatroslav Rački na uredničtvu bolesti radi zahvalio, umolilo je družtveno predsjedništvo g. kr. nadšumara, Josipa Kozarca u Vinkovcima, vrlog hrvatskog pisce i odbornika našega društva, neka bi preuzeo uređivanje družtvenoga časopisa. G. Kozarac odazvao se jo tomu pozivu nakon duljih pregovora nu pod uvjetima :

1. da se list tiska u Zagrebu; 2. da se korektura lista obavlja u Zagrebu; 3. da se list tiska krupnijim slovima i tisak umanji po stranici na 35—36 redaka od dosadanja 44; 4. da se duljina redaka smanji od 12 na 11 cm.; 5. da se listak tiska krupnijim slovima.

Družtveno predsjedništvo kao upravljajući odbor prihvatili su ove uvjete te prema tomu i promjenili dosadanji tisak lista, kako je to i svojedobno gg. članovom u družtvenom časopisu priobćeno bilo, nadajući se naknadnom odobrenju slavne glavne skupštine. Vodjenje pako poslova družtvenoga tajnika povjeroeno je na želju g. družtvenog predsjednika i na izričnu molbu družtvenog tajnika i nadalje odbornika, g. Andriji Borošiću.

Na temelju uzsliedivših zaključaka upravljajućega odbora podnijela je družtvena uprava visokoj kr. zem. vlasti tekom ove godine više predstavka. Tako je na temelju zaključka upr. odbora od 6. listopada 1895. toč. 8., stvorenog na predlog odbornika g. Mije Radoševića, predložila vis. kr. zem. vlasti, neka bi izdala naredba, kojom bi se načelno odredilo:

1. da si svaki onaj, tko se želi baviti mjeračinom šumâ i drvljem obraslih pašnjaka, ima izhoditi prije za to dozvolu u vis. kr. zem. vlade, koja bi mu se mogla izdati samo nakon postignutog sporazumka između gradjevnog i šumarskog odsjeka visoke kr. zem. vlade u obliku dekreta, koji bi ovlašćivao na nošenje naslova „šumarskog mjernika“.

b) da svaki već državni-izpitani šumar, ako se želi baviti samostalnim uređivanjem šuma, mora potražiti od vis. kr. zem. vlade i posebni dekret u tu svrhu.

Nadalje je temeljem zaključka upr. odbora od 26. lipnja 1896., stvorenog na predlog gore imenovanog g. odbornika, podnijela vis. kr. zem. vlasti predstavku glede što obsežnijeg uzgoja pitomog kestena, jabuka, krušaka i oraha u školskim vrtovima, voćarskim školama i šumskim razsadnjacima.

Konačno je temeljem zaključka upr. odbora od istoga dana točka 12., stvorenog na predlog odbornika g. Vraničara podnešena vis. kr. zem. vlasti predstavka, glaseća tamo, da bi vis. kr. zem. vlasta blagoizvoljela odrediti:

1. da se sa svršenim slušateljima šumarstva postupati ima kao i sa svršenim pravnicima t. j. tako, da si svršeni slušatelj šumarstva u slučaju, ako ne dobije odmah činovno mjesto sa plaćom, može sam izabrati koji javni šumski ured ili šumariju, gdje će moći do polučenja plaćeve-noga mjesta bezplatno prakticirati;

2. da se „bezplatni vježbenici“ na podnešenu molbu imenuju po Njegovoj Prev. g. Bauu isto tako, kao što sada biva kod prislušnika i pervodnih vježbenika;

3. da se bezplatna vježba uračuna u priupustni rok k državnom izpitu za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva;

4. da se kod popunjivanja plaćevnih ili činovničkih mesta ima uzeti u obzir eventualna bezplatna vježba natjecatelja.

5. da su gospod. uredi i šumarije krajiških im. obč.; zatim gradska poglavarstva i polit. oblasti, kod kojih su šumarski tehničari namješteni, dužni prijavivšeg se abiturienta šumarstva u bezplatnu vježbu primiti i kod razdielivanja posla primjeren obzir uzeti na to, da se dotičnik u šumarskoj struci doista i vježbao bude;

6. da se mesta bezplatnih šum. vježbenikah ne imadu sistemizirati, pak uslijed toga niti natječajem popunjivati.

Podjedno je umoljena vis. kr. zem. vlada, neka bi blagoizvoljela posredovati, da se kod krajiških im. občina ustroji veći broj plaćevnih mesta šum. vježbenika, zatim da se naredbenim putem uredi služba i beriva t. zv. šumarsko-tehničkih dnevničara i to sličnim načinom, kako je to kod državne šumske uprave uvedeno.

Napokon mi je napomenuti, da je povodom razprave, povedene u odborskoj sjednici od 26. lipnja t. g. o predlogu g. odbornika Ivana Partaša glede predstavke, koja bi se imala podnjeti vis. kr. zem. vladu u svrhu preinake ustanova § 14. zakona od 22. siječnja 1894. o uređenju šumarsko-tehničke službe kod pol. upr. u kraljevina Hrv. i Slav. u prilog svršenim slušateljem našeg domaćeg šum. učilišta u Križevcima, upravljujući odbor pod toč. 13. zapisnika zaključio, da se obzirom na to, što je o tom predmetu jur g. 1894. povodom sličnog predloga odbornika g. Laksar razpravljano, umole gg. odbornici D. Laksar i J. Partaš, neka sporazumno izrade ugovor stojeću predstavku, koja bi se u odboru pretresla i vis. kr. zem. vladi predložila.

Nadalje mi je izvestiti slavnu skupštinu, da je vis. kr. zem. vlada kako prošle tako i ove godine dopitala našemu družtvu iz zemaljskih sredstva novčanu podrštu od 600 for. za promicanje družtvenih svrha a osim toga za izdavanje „Lug. Viestnika“ podielila novčanu pripomoć od 200 for. Na čemu joj budi ovdje izražena najsmjernija zahvalnost u ime našega družtva.

Na podporama izdano je minule godine udovici, Mâriji Furlan i Milki Gürler svakoj po 50 for. iz prihoda pripomoće zaklade; a udovi nadlugara, Milici Petrović 20 for. iz ovogodišnjih družtvenih prihoda.

Povodom nastojanja sjedne strane predsjednika našega družtva vel. g. Ferde Zikmundovsky-a, a s druge strane vel. g. kr. šumskog ravnatelja, Josipa Havaša da se razjasne nesporazumljenja i uklone uzroci, koji su nazad tri godine bili razlogom, da su naša gg. drugovi od državne šumske uprave većim dielom iz našega družtva izstupili bili, po-

većao se je ove godine znatno broj članova našega društva, jer su gg. drugovi od državne šumske uprave svi listom ponovno pristupili našemu društvu. Ne mogu propustiti ovu priliku, a mislim, da će govoriti iz dna srca svih nas, ako izrazim želju, neka bi dobri Bog dao, da bi odsele u nepomućenoj slozi i medjusobnom poštivanju koracili napred drug uz druga, kao brat uz brata na boljak našega društva i probit naše zelene struke. Onim pako, koji na tom radiše te nam mir i slogu povratiše, neka bude vječna hvala!

Naše društvo broji prema tomu danas 6 začastnih članova, 56 članova utemeljitelja, 33 podupirajuća člana, 304 člana I. razr., 632 člana II. razr. i 46 članova predbrojnika: ukupno 1131 članova. Broj članova povećao se je naprama prošloj godini za 155, dočim je iz društva izstupilo dielom radi umirovljenja dielom sbog odpusta iz službe 15 lugara.

Napose mi je iztaći, da su tekom ove godine pristnili u naše društvo kao članovi utemeljitelji: Presv. g. grof Rudolf Norman-Ehrenfelzki sa temeljnim prinosom od 200 for., vel. g. kr. šum. ravnatelj, Josip Havaš sa uted. prinosom od 100 for., zatim upr. obćina Moslavina i urb. obć. Šljivoševci svaka sa prinosom od 100 for.

Od vremena pako prošle glavne skupštine izgubilo je naše društvo neumolnom smrću njekoliko članova i to: Venceslava Stary-a, šumara gradiške i. o. u Novskoj; Miju Radoševiča star., drvotržca u Lokvama; Demetra Stiasny-a, kr. šum. vjež u Slatini, Antuna Šeringera, kr. kot. šumara u Vel. Gorici te Adama Rakića, kr. lugara u Sokolovcu. — Slava im!

Što se tiče uplate društvene članarine, to je do danas uplaćeno na članarini I. razr. samo 588 for. 89 nvč. a na članarini II. razr. 684 for. Moram stoga ponoviti molbu izraženu u prošlogodišnjoj glavnoj skupštini u tom pogledu ter gg. članovom staviti na srdce, da nastoje svojoj dužnosti na prama društvo udovoljiti kao da i porade o tom, neka bi i njihovi podčinjeni, koji su članovi društva, pravovremenom uplatom društvene članarine svojoj dužnosti udovoljavali.

Za društvenu knjižnicu nabavljena su ove godine sljedeća djela:

I. Knjige nabavljenе za knjižnicu:

Forstlich-naturwissenschaftliche Zeitschrift g. 1894.—1895.

Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen g. 1895.

Tharander forstliches Jahrbuch, g. 1879.

Mündener forstliche Hefte.

Hamm, Der Ausschlagwald.

Lizius, Handbuch d. forstl. Baukunde, I.

Burekhard, Säen und Pflanzen.
Schwappah, Forstverwaltungskunde.
» Handbuch der Forst- und Jagdgeschichte.
Supplemente zur Allg. Forst- und Jagdzeitung, g. 1895.
Hauer, Geologische Karte von Oesterreich-Ungarn.
Wimenauer, Grundriss der Waldweglehre nebst Aufgabensammlung.
Reuss, Rauchbeschädigung.
Hess, Forstschutz I.
Runebaum, Waldvermessung und Waldeinteilung.
Dombrowsky, Die Wildschäden.
Verwerthung des Rothbuchenholzes.
Nördlinger, Eigenschaften der Hölzer.

Nadalje nabavljeni su osim časopisa, što ih u zamjeni za „Š. 1.“ dobivamo, još sliedeći stručni časopisi i to:

II. Časopisi:

Forstwissenschaftliches Zentralblatt.
Oesterr. Forst- u. Jagdzeitung.
Forst- und Jagdzeitung.
Fricks Rundschau.
Vierteljahresschrift für das öst. Forstwesen.
Waidmanns-Heil.
Forstlich-naturwissenschaftliche Zeitschrift.
Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen.
Aus dem Walde.
Tharander, Forstliches Jahrbuch.

Promjene u svezama, koje podržavamo s ostalim družtvima i uredničtvima novina, nastale su na prama prošlim godinama jedino u tome, što smo medjusobnom izmjenom časopisa stupili u svezu sa uredničtvom »Orala« u Sofiji, dočim nam je uredničtvvo »Agramer Tagblatt« u Zagrebu prestalo slati svoj list u zamjenu za družveni časopis i to 1. travnjem t. g.

Družveni časopis »Š. 1.« i prilog mu »Lug. Viestnik« tiskaju se sada u 1150 primjeraka, od kojih se davaju bezplatno 54 komada u izmjenu novina i časopisa raznim družtvima i uredničtvom novina te raznim honoratiam.

Stanje družvenih glavnica bilo je koncem g. 1895. sliedeće: U $4\frac{1}{2}\%$ ug. regalno-odštetne obveznice u nominalnoj vrednosti od 16.500 for. uloženo je kumulativno na račun svih družvenih glavnica 16.816 for. 50 nvč.

Od toga odpada na:

a) utemeljiteljnu zakladu for.	11.535.66
b) pripomočnu " 4.151.43	
c) šum. doma " 810.71	
d) literarnu " 318.70	
Ukupno for.	16 816 50

Utemeljiteljna zaklada posjeduje osim toga 10 komada 3% austr. zemljo-vjeresijskih srećaka od god. 1889. u nominalnoj vrednosti od 1000 for.

U gotovom pako imade koncem g. 1895.:

a) Utemeljiteljna glavnica od uplaćenih prinosa, pošto se kamati od efekta izdavaju društvenoj blagajni u svrhu pokrića redovitih godišnjih potreba for.	325.—
b) Pripomočna "	192.36
c) Šum. doma "	209.14
d) Literarna "	13.78
Ukupno . . . for.	740.28

Ta svota uložena je zajedno sa viškom od 1222 for. 22 nvč., što ga izkazuje zaključni račun za g. 1895., koji Vam je gg. skupštinari na uvid predložen, kod I. činovničke zadruge u Zagrebu na posebnu uložnu knjižicu.

Čisti prihod našega društva iznašao je koncem g. 1895., kako netom spomenuh, 1222 for. 22 nvč. Od te svote pripojena je početkom g. 1896. $\frac{1}{4}$ u iznosu od 305 for. 55 nvč. pripomočnoj, a ostatak od 916 for. 67 nvč. utemeljiteljnoj zakladi.

Pokućstvo, te ini nared i knjižnica sačinjavaju posebnu imovinu našega društva.

Društvena knjižnica broji danas 811 svezaka u vrednosti od 2970 for., dočim pokućstvo i ini nared vriedi po prilici 300 for.

Završujući ovo izvješće o djelovanju upravljućega odbora u minuloj poslovnoj godini, molim slavnu skupštinu, da ga izvoli primiti na blagohotno znanje.

Skupština je uzela tajnikovo izvješće na znanje. Nakon toga pročitao je tajnik izvješće odbora ad hoc za pregledavanje zaključnog računa za g. 1895., glasom kojega je zaključni račun u redu pronadjen. Ovo izvješće primljeno je po skupštini takodjer na znanje te je društvenom predsjedničtvu prema predloga revisionalnoga odbora podieljen absolutorij za g. 1895.

Predsjednik pozva na to tajnika, da pročita proračun za g. 1897. Predloženi proračun bude u cijelosti u brojčanom pogledu prihvaćen. Podjedno bude povodom predloga urednika „S. l.“, g. Kozarca zaključeno, da se počam od 1. siječnja g. 1897. članovom II. razreda ne izdaje „Šumarski list“, nego samo „Lugarski Viestnik“, dočim se članovom I. razreda imade i nadalje izdavati uz „Šum. list“ i „Lugarski viestnik“. — Glede obsega „Lug. Viestnika“ bude zaključeno, da urednik nije vezan na stanoviti obseg istoga, nego da se „Lug. Viest.“ imade tiskati prema razpoloživom gradivu. Osim toga zaključila je glavna skupština na predlog člana, g. Dojkovića, da hrv.-slav. šumarsko društvo pristupi kao član utemeljitelj „družtvu za poljepšanje plitvičkih jezera“. (Vidi stranice 438., 439., 440. i 441.).

U revizionalni odbor za izpitivanje družtvenih računa budu prema predlogu predsjednika jednoglasno izabrani gg. Leo Šipek i August Ružička, a zamjenikom g. Rikard Šmidinger.

Nakon toga izvestio je družtveni predsjednik glavnu skupštinu o stanju razprava, koje se vode glede preuzeća šumarskoga paviljona na milenijskoj izložbi u Budimpešti u vlastnost hrv.-slav. šumarskoga društva u svrhu ustrojenja šumarskoga muzeja u Zagrebu, kao i o naumljenoj gradnji šumarskoga doma u Zagrebu. Skupština je uzela te izvještaje na znanje ter opunomoćila upravljavajući odbor, da u tom pogledu dalnje shodne korake preduzme. Izbor mjesta, gdje će se obdržavati buduća XXI. glavna skupština hrv.-slav. šum. družtva, prepušten je po skupštini takodjer družtvenom upravljavajućem odboru.

Prešav na daljnju točku dnevnog reda, pozvao je predsjednik zamjenika družtvenoga tajnika, da pročita predloge gg. članova, Vilima Dojkovića i Bogomira Karakaša, što su ih podnijeli glavnoj skupštini na pretresivanje.

G. Vilim Dojković podnio je sliedeće predloge:

1. da se podastre predstavka na vis. kr. zemaljsku vladu i na visoki sabor s molbom: „da se u osobnoj i plaćevnoj šemi šumarskih tehničara i nadlugarah kod političke uprave, odnosećoj se na § 3. zakona od 22. siječnja 1894., kojim se uređuje šumarsko tehnička služba kod polit. uprave, pod stavkom B) i C) u točkah 1. i 2. označena beriva šumarskih tehničara kod kr. žup. i kr. kot. oblastih brišu, odnosno da se ustanove § 15. zakona od 20. kolovoza 1894. ob uredjenju berivah zem. urednikah i službenikah dokinu, ter da se odnosnim dnevnim razredom odgovarajući višji plaćevni stupnjevi berivah, koji su svim ostalim kr. zem. činovnikom gornjim zakonom doznačeni, i zem. šumarskim tehničarom gornjih službenih kategorijah zakonom dopitaju i jošte u godini 1896. u tečaj stave.“

Zaključni

o blagajničkom rukovanju hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva
dne 28. kolovoza

I. Razhod.

Tekući broj	Poimence	Bilo je preliminirano	U istinu izdano		Opazka
		for.	for.	nč.	
1	Stanarina i podvorba	180	—	—	
2	Ogriev i razsveta družt. pisarne	24	—	—	
3	Nagrada tajniku družtva	200	200	—	
4	Tajniku pisarnički paušal	100	100	—	
5	Nagrada uredniku „Šumar. lista“	400	399	96	
6	Uredniku paušal za korekturu	100	99	96	
7	Uređniku poštovni paušal	30	30	—	
8	Nagrade suradnikom „Šumar. lista“	300	220	75	
9	Štampanje „Šumar. lista“	1560	1711	94	
10	Vez i odprema „Šumar. lista“	240	251	93	
11	Časopisi strukovni za uredničtvu	50	41	80	
12	Knjižnica (vez i nova nabava knjiga)	100	55	14	
13	Pisaće potrebe predsjedništva	16	—	—	
14	Biljeti i poštarina	30	61	68	
15	Razne tiskanice	40	51	08	
16	Troškovi oko glavne skupštine	50	3	71	
17	Listonoše, služnici i t. d.	30	28	—	
18	Troškovi za promicanje struke i družtva u obče	200	—	—	
19	Razni vanredni troškovi (pokućstvo, nad-grobnii vienci i t. d.)	40	200	—	
20	Podpore	50	50	—	
21	Razhod pripomoće zaklade	—	—	—	
		Ukupno . .	3486	3505	95

Dano iz sjednice upravljačeg odbora hrv.-slav.

Predsjednik:

Fredo Zikmundovsky.

račun

godine 1895., predložen XX. glavnoj skupštini, odbržavanoj
1896. u Zagrebu.

II. P r i h o d.

Tekući broj	P o i m e n c e	Bilo je prelijiminarano	U istinu primljeno		Opažka
			for.	for. n.č.	
1	Kamati utemeljiteljne glavnice	572	602	89	
2	Prinosi podupirajućih članova	435	588	90	
3	Prinosi pravih članova I. razreda	835	1445	76	
4	Prinosi pravih članova II. razreda	994	9.0	95	
5	Predplata predbrojnika na Šumar. list . . .	20	190	80	
6	Podpora zemlje	600	800	—	
7	Razno (pristupnina, diplome i t. d.)	30	185	26	
8	Prihod pripomoćne zaklade	—	—	—	
		Ukupno . .	3486	4784	56
		Odbiv od zbiljnog prihoda razhod sa . .		3505	95
		Ostalo je . .		1278	61
		slovom jedna hiljada dve stotine sedamdeset i osam for. 61 novč.			
		Opazka. Od te svote predujmljeno je tekom g. 1895. utemeljiteljnoj zakladi 56 fr. 39 nvč. dočim je od preostatka koncem godine u iznosu od 1222 for. 22 nvč. izdana $\frac{1}{4}$ u iznosu od 305 for. 55 nvč. družtvenoj pripomoćnoj zakladi, a ostatak od 916 for. 67 nvč. utemeljiteljnoj zakladi.			Glasom potvrđnice u blagajničkom dnevniku izpitani jest ovaj račun dne 27. kolovoza 1896. po p. n. gg. Augustu Ružički i Dražinu Trötzeru i sa stanjem blagajne u redu pronađen.

šumarskoga družtva, držane dne 27. kolovoza 1896.

Tajnik u zamjeni:

Andrija Borošić.

o potrebi i pokriću razhoda hrv.-slav. šumarskoga družtva za upravnу obdržavanoj 28. kolovoza

Stavke broj	Predmet	Godine			Opazka	
		1895.	1896.	1897.		
		zaista izdano	preliminirano			
			for. a. vr.			
Potreba (Razhod):						
1	Stanarina	—.—	—	180		
2	Paušal za ogrev i razsvjetu	—.—	—	24		
3	Nagrada tajniku družtva.....	200.—	200	200		
4	Tajniku pisarnički paušal	100.—	100	100		
5	Nagrada uredniku »Šumar. lista«	399.96	400	400		
6	Uredniku paušal za korekturu...	99.96	100	100		
7	Uredniku paušal poštovni.....	30.—	30	30		
8	Nagrada suradnikom »Šum. lista«	220.75	300	400		
9	Štampanje »Šumarskog lista«....	1711.94	1700	1800		
10	Vez i odprema »Šumar. lista«....	251.93	270	300		
11	Časopisi strukovni	41.80	50	50		
12	Troškovi oko knjižnice(nabava, vez)	55.14	100	100		
13	Pisaće potrebe predsjedničtva ...	—.—	10	16		
14	Poštarinu i biljege predsjedničtva	63.68	35	70		
15	Razne tiskanice	51.08	20	50		
16	Troškovi glavne skupštine	3.71	50	10		
17	Listonoše, služnici	28.—	30	30		
18	Razni troškovi za promicanje struke	—.—	200	200		
19	Vanredni troškovi (pokućstvo, nad-grobnici vienci)	200.—	40	40		
20	Podpore	50.—	50	50		
21	Razhod pripomoćne zaklade .. .	—.—	180	180		
22	Za šumarski paviljon.....	—.—	870	968		
	Ukupno...	3505.95	4735	5298		

račun

godinu 1897., predložen i odobren po XX. glavnoj skupštini,
1896. godine u Zagrebu.

Stavke broj	P r e d m e t	Za godinu 1897. preliminirano	God. 1895. zaista primljeno	O p a z k a.
Pokriće (Prihod):				
1	Kamati utemeljiteljne glavnice	685	602.89	
2	Prinos od 33 podupirajućih članova	594	588.90	
3	Podpora iz zemaljskih sredstava	600	600.—	
4	Članarina od 301 člana I. razreda	1505	1445.76	
5	Članarina od 632 člana II. razreda	1264	970.95	
6	Predbrojnina za »Šumarski list«	190	190.80	
7	Ini prihod (upisnina, diplome, međutimni kamati i t. d.)	80	185.26	
8	Prihod pripomoće zaklade	180	192.36	
9	Podpora iz zemaljskih sredstava za izdavanje »Lu- garskog viestnika«	200	200.—	
	Ukupno.....	5298	4974.92	

Dano iz sjednice upravljujućeg odbora hrv.-slav. šumarskoga društva, držane
dne 27. kolovoza 1896.

Ferdo Zikmundovsky, predsjednik.

Andrija Borošić, tajnik u zamjeni.

2. Da se predstavkom na visoku kr. zemaljsku vladu i visoki sabor o tome poradi; „da se u osobnoj i plaćevnoj šemi šumarskih tehničarah i nadlugarah polit. uprave, odnoseći se na § 3. zakona od 22. siečnja 1894., kojim se uredjuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u stavci C) točka 2. jedanajsti dnevni razred kot. šumarah, kao tehničko-upravnim činovnikom nedolikujući, briše ter da se svi kr. kot. šumari uvrste u X. dnevni razred“.

3. Da se glavna skupština šum. družtva obrati na visoku kr. hrv.-slav. zem. vladu i visoki sabor moleć: da se u § 6. zakona od 22. siečnja 1894., kojim se uredjuje šum. tehnička služba kod političke uprave iza stavke prve: „Šumarsko-tehničku službu . . . do . . . gospodarstva“ uvrsti sliedeća zakonska ustanova: „Za vrieme dok se u zemlji neuredi višja stručna akademička naobrazba, namještaju se u tu službu i abiturienti kr. gospod. i šumar. učilišta u Križevcima, nakon što su položili konačni izpit i izpit za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva“.

Nadalje da se nakon sadanje stavke druge: „Tko pak želi . . . do . . . službi“ imade dodati zakonska ustanova: „ter da je tečajem osme godine položio višji sposobljujući izpit“.

U savezu s timi zakonskim izpravci pako da se dokine ustanova § 14. istoga zakona.

Prvih od ovih predloga usvojila je skupština u cijelosti. Drugi predlog prihvatala je takodjer podpunoma glavna skupština uz dodatak, da se podjedno zamoli visoki sabor i visoka kr. zem. vlast, da bude slušateljem križevačkoga zavoda osigurano promaknuće u IX. i VIII. dnevni razred.

Glede trećega predloga nije usvojila glavna skupština zaključni dio istoga, polag kojega bi se imao u svrhu promaknuća u VIII. dnevni razred uvesti još jedan „višji sposobljujući izpit“, nego je prema predlogu nadšumara, M. Zobundžije zaključila, neka se visoka mesta zamole, da budu slušatelji križevačkoga zavoda, položivši državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarenja smatrani podpuno izjednačenimi sa svojim drugovima, koji su svršili šumarsku akademiju ili visoku šumarsku školu.

G. Bogoslav Karakaš, kr. assistent na kr. gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima podnio je sliedeća dva predloga:

I. predlog:

1. Da slavna skupština izabere odbor od 6–8 stručnjaka, koji bi imao da izradi naert „o ustrojstvu šumarske pokusne postaje u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji“ s osobitim obzirom na čim užu potrebitu svezu iste naredbe u kraljevini Ugarskoj, te da taj svestrano obrazloženi naert predloži visokoj kralj. zemaljskoj vlasti na daljnje visoko djelovanje.

2. Da se visoka kralj. zemaljska vlada umoli, da bi predlog ob ustrojstva pokusnih postaja u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji u principu prihvatile, te da bi po skupštini izabrani odbor u njegovom radu visokom svojom podporom podpomoći izvoljela.

II. predlog.

Da se visoka kralj. zemaljska vlada umoli, da bi statistička data, tičuća se šuma i šumarstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, izvoljela dati sustavno sastaviti i od vremena do vremena tiskom objelodaniti.

Skupština je obâ predloga usvojila i zamolila predlagatelja, neka odnosne predstavke izradi i predloži upravljućem odboru, koji će predstavke proučiti i visokoj kr. zem. vladi podastrieti.

Konačno je član g. nadšumar Mijo Zobundija predložio, neka bi glavna skupština obzirom na zasluge, što si ih je I. društveni podpredsjednik p. n. kr. zem. šum. nadz. I. razr., Mijo Urbanić stekao kako za samo hrv.-slav. šum. društvo, budući dugim nizom godina izmjenično predsjednikom, podpredsjednikom i tajnikom društva, tako i za promicanje šumarskih prilika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji u obće, istoga izabrala začastnim članom hrv.-slav. šum. društva, ter izabrala odaslanstvo od tri lica, koje će taj zaključak glavne skupštine težkom bolešću shrvanom podpredsjedniku, Miji Urbaniću priobćiti ter mu u ime društva zaželjeti što skoriji oporavak.

Glavna skupština prihvatile je jednoglasno predlog g. Zobundžije ter zamolila p. n. gg. društvenoga podpredsjednika Eduarda Rosipala, Bogoslava Hajeka st. i Dragutina Nanicija, da se tomu trudu podvrgnu.

Pošto se je nakon toga imao u smislu dnevnoga reda obaviti izbor novog društvenog predsjednika, podpredsjednika, tajnika i odbornikâ, bude sjednica po predsjedniku na 10 časaka prekinuta u svrhu, da se skupštinarji radi izbora dogovore. Nakon izmaka toga vremena započeo je izbor, a za skrutatore izbora izabrala je glavna skupština prisutne članove gg. Augusta Ružičku, Dragutina Naniciniju i Marina de Bonu. Glasovala su u svemu 144 člana.

Posljedak izbora bio je taj, da su izabrani sa dvie trećine i više predanih glasova za predsjednika: Presvetli gospodin Marko grof Bembelles ml., za prvoga podpredsjednika p. n. g. kr. odsječni savjetnik, Ferdo Zikmundovsky, za drugoga podpredsjednika p. n. kr. šumarski ravnatelj, Josip Havaš, za tajnika Andrija Borošić; odbornicima: Hugo Grund, Robert Fischbach, Bogoslav Hajek, Marino de Bona, Ivan Partaš, odborskim zamjenicima: Edo Rossipal, Dragutin Laksar, Josip Kozarac, Julijo Vraničar i Dragutin Trötzer.

Sakupljeni skupštinari popratili su proglašenje izbora sa „Zivil“! Nakon toga upravljen je iz sjednice novoizabranom družtvenom predsjedniku, Presvjetlom g. Marku grofu Bombellesu ml., vlastelinu u Opeki brzjavni pozdrav. Presvetli gospodin grof Bombelles izvolio je odmah odgovoriti, zahvaljujući družtvu na izkazanoj mu časti i povjerenju i obećavajući, da će sve svoje slabe sile posvetiti napredku za obće dobro.

Nakon obavljenog izbora pozvao je predsjednik zamjenika družtvenoga tajnika, da pročita stigavše brzjavne pozdrave. Brzjavno pozdravili su družtvu: predsjedništvo srpskog poljoprivrednog društva u Beogradu; članovi: Petrović Lazar i Ljubinković Radivoj iz Morovića, Hranilović pl. Andrija iz Zavalja. Ove pozdrave popraćuje skupština zahvalu uzkljikom: „Zivil“!

Obzirom na poodmaklo vrieme kao i na to, što su skupštinari imali još u večer istoga dana krenuti u Budimpeštu, odustalo se je od čitanja referata kr. profesora šumarstva i družtvenog odbornika o temi: „koji način uređenja šumskoga gospodarstva preporuča se za šume, koji su u smislu zakona od 26. ožujka 1894 podvrgnute osobitom javnom nadzoru“, ter bude zaključeno, da se, kako referat g. profesora Portaša, tako i odnosni koreferat g. kr. žup. šum. nadz. I. razr., Vilima Dojkovića otisnu u družtvenom časopisu „Šum. listu“.

G. predsjednik izrazio je na to hvalu spomenutoj gospodi u ime družtva za trud, što su ga uložili oko izradbe svojih refarata.

Prije zaključka sjednice izjavila je konačno skupština prema predlogu skupštinara g. D. Nanicinu priznanje i zahvalu odstupajućem predsjedniku družtva, Vel. g. kr. odsječnom savjetniku Ferdi Zikmundovsky-u, ter ga pozdravila burnim: „Živio“!

Na poziv predsjednika pročitao je na to perovodja, V. Stanković zapisnik skupštine, kojega na drugom mjestu priobćujemo. Po pročitanju bnde isti po izabranim skupštinarima, gg. Hugu Grundu i Bogoslavu Hajeku st. stante sessione ovjerovljen.

Pošto je tim dnevni red skupštine izerpljen bio, zahvalio se je predsjednik srdačnim riečima prisutnim skupštinarima na mnogobrojnom posjetu skupštine, ter je zaključio XX. glavnu skupštinu hrv.-slav. šum. družtva.

U večer istoga dana krenuše skupštinari žakanjskim vlakom u Budimpeštu, da pogledaju milenijsku izložbu i da posjete ugarsko šumarsko družtvo, koje je dne 30. i 31. obdržavalo šumarski kongres i svoju glavnu skupštinu u izložbi samoj.

Izlet hrvatsko-slavonskog šumarskog družtva na milenijsku izložbu. Nakon obavljenе glavne skupštine, krenuše članovi hrv.-slav.

šumarskoga družtva, njih kakovih stotina na broju, pod vodstvom novozabranoga prvoga podpredsjednika, odsječnog savjetnika, F. Zikmundovskog večernjim zagrebačkim vlakom u Budimpeštu. Izlet je imao dvostruku svrhu, naime posjet milenijske izložbe, a drugo bio je on i odziv pozivu magjarskoga šumarskoga družtva, koje je na 30. i 31. kolovoza svoj kongres obdržavalo, i u to ime kao naše, tako i ostala austrijska šumarska družtva na taj kongres pozvalo. Hrvatsko-slavonsko šumarsko družtvo stiglo je na 29. kolovoza u jutro u Budimpeštu, gdje su ga na centralnom kolodvoru dočekali izaslanici magjarskoga šumarskoga družtva sa kr. ug. nadšumarnikom Kallinom (iz Gödöllö-a) na čelu. Nakon kratkoga pozdrava i odzdrava, smjestiše se malo ne svi hrvatski šumari u tako zvanom Milenium-Hotelu, gdje su im stanovi već unaprijed priredjeni bili. Oko ukonačivanja bili su zabavljeni gg. kr. državni nadšumar A. Rosmanit, kr. šumar Šmiderer i još jedan izaslanik magjarskoga šumarskoga družtva, koji su svoju ne laku zadaću riešili s onom strpljivošću, bez koje se takov posao ni pomisliti ne može. Već oko desete prije podne bili smo malo ne svi u hrvatskom šumarskom paviljonu, gdje se je slučajno našao i izaslanik austrijskoga šumarskoga družtva šumarski savjetnik i profesor na visokoj školi A. pl. Guttenberg. Budući da rečeni profesor već od 1878. učiteljuje na tom najvišem šumarskom zavodu, to nije čudo, da je i medju hrvatskim izletnicima našao skoro desetak svojih djaka, koji su mu i tom sgodom dužno počitanje izkazali. Jest, oštros je negda perušao iz «Forsteinrichtunga», ali neka ga, pravo je imao, sada bar znademo nešto! Za sada je Guttenberg jedan od najvrstnijih poznavalac «Forsteinrichtunga» ne samo u Austriji, nego i u Njemačkoj, što najbolje dokazuje njegovo najnovije djelo, koje je i ovogodišnji «Šumarski list» u prevodu doneo «Zadaća i svrha šum. uredjenja u sadašnjosti». A što da pišemo o našem šumarskom paviljonu i o izložcima? Ta pozna ga sigurno već svaki lugar, jer gdje je samo rieč o izložbi, tu se spominje i donaša u slikama i naš upravo elegantni paviljon. A što se tiče samih izložaka, to nam je opisao naš vеlevriedni prijatelj Pavle Barišić i to tako vještим i ugodnim načinom, kako ga dosada nijedan ni domaći, ni tudji list opisao nije. Ti si meni prijatelju Pavle poslao tri članka i tri pozdrava sa šumarske izložbe, primi za to od mene jedan pozdrav a trostruku hvalu! . . Sutradan na 30. kolovoza obdržavalo je magjarsko šumarsko družtvo šumarski kongres, kojemu je prisustvovalo do blizu 400 magjarskih šumara. Magjarsko šumarsko družtvo obavilo je na tom kongresu izbor predsjednika, dvaju podpredsjednika, i ako se ne varamo 20 odbornika. Predsjednikom izabran je i opet grof Ljudevit Tissa, akoprem je isti još prvo izbora pismeno zamolio, da ga bolesti radi družtvo mimoidje; nu šumarska skupština, uvažavajući velike

zasluge, koje je grof Tissa oko procvata društva stekao, nije uzela obzira na njegovu molbu, nego ga je ponovno izabrala predsjednikom. Prvim podpredsjednikom izabrat je opet državni tajnik, A. pl. Bedö, koji tu čast već davna obnaša, te koji je i sada skupštini predsjedao; drugim podpredsjednikom izabran je ministar-predsjednik barun D. Banfy. Kako se vidi, Magjari se drže svojih velikaša, gdje se tiče ovakovih počastnih mjesata, jer znaju dobro, da takovimi izbori niesu samo dotične ličnosti, nego još više i samo društvo odlikovano, i da takovi izbori mogu družtvu samo na korist biti. To ne rade u ostalom samo Magjari, nego i ostala šumarska društva u Austriji, Českoj, Moravskoj i t. d. I naše hrvatsko šumarsko društvo poprimilo se je napokon kod ovogodišnjeg izbora toga načela, koje je načelo sadanji urednik Šum. lista već prije deset godina, ali žaliboze uzalud preporučivao. Po podne oko tri sata bio je u istoj dvorani banket na kojem su hrvatski šumari bili gosti magjarskog šumarskog društva; osim hrvatskog šumarskog društva, bilo je na banketu još zastupano austrijsko šumarsko društvo sa tri, i šlezko-moravsko sa jednim članom.

Razumije se, da je bilo i zdravica, te da su i hrvatski šumari nazdravljeni. Tom smo se prilikom osvjedočili, da su Magjari veoma vješti govornici, dakako samo u magjarskom jeziku, u njemačkom idiomu već im ne ide tako od ruke. Kada se je banket svršio, otišli su hrvatski šumari u hrvatsku kušaonicu, koja se nalazi tik do našeg šumarskog paviljona, gdje ih je svojim posjetom počastio državni tajnik A. pl. Bedö, šumarski savjetnik u ministarstvu G. Tavi i t. d., proboravivši dobrano vrieme u njihovoј sredini. Sutradan nastavilo je magjarsko šumarsko društvo svoju skupštinu u kojoj su razpravljali tri teme: «O pošumljivanju golieti» (šumarski savjetnik G. Tavi); «O preustrojstvu šumarske nauke» (šumarski nadsvjetnik A. Horvath) i «O pokusnim zavodima» (profesor E. Vadas). O tima razpravama ne možemo za sada još ništa spomenuti, ali se nadamo, da ćemo tečajem iduće godine sve tri gore spomenute razprave u našem listu doneti. Time bi bili gotovi sa opisom izleta na izložbu; ono, što šumara na toj izložbi najviše zanima, to smo iznigli već na drugom mjestu ovoga lista, a što se tiče ostalih paviljona, to isti ne spadaju u našu struku. Nu ipak ne možemo prešutiti, da je hrvatski industrijalni paviljon nedvojbeno jedan od najljepših na cijeloj izložbi, jer svi ondje nakrcani izložci nose na sebi narodni biljeg, a da se ipak ne moraju stiditi svjetske utakmice, a to je ono što takovima predmetima daje posebnu vrednost. Kao što sa industrijalnim, tako se možemo ponositi i sa šumarskim paviljom. On nije doduše tako velik kao magjarski, ali bogatstvom izložaka, te ukusnom rasporedbom istih ne zaostaje za magjarskim; što se drvnog obrta tiče, to je u prvom redu

slavonska hrastovina, koja i jednom i drugom paviljonu osebni biljeg udara; ostali sitniji proizvodi su malo ne svuda jednaki, kao što to drugačije ne može ni biti. Jedino u čemu je magjarski paviljon prestigao naš, to su modeli raznih gradjevina, bilo brana, ustava, sklizi, šum, željezница i t. d. bilo uzorci državnih njihovih sgrada i ureda. Ono prvo donosi sa sobom karakter magjarskih šuma, koje su malo ne sve u nepristupnim briegovima. Osim toga ima u njihovom paviljonu, u koliko sam na brzu ruku opaziti mogao — i odio za šumsko rediteljstvo, gdje su izložene osnove, zatim nekoliko geodetičkih strojeva i t. d. Ličnosti koje sada upravljuju sa magjarskim šumarstvom ne samo da su same ugledne, nego su i šumarsku struku podile do tolikog ugleda, kakavog šumarstvo još tamo uživalo nije. U tom pogledu morali bi i mi kopirati Magjare, jer sa ngledom šumarske struke u našoj domovini još smo daleko od onoga, što bi se želiti moralno. Prvi korak, da dodjemo do toga, glasi: šumarska akademija!

J. K.

Zapisnik spisan u Zagrebu dne 28. kolovoza 1896. pridodom obobdržavanja XX. glavne skupštine hrv.-slav. šumarskog društva u prisutnosti 144 društvena člana.

1. Predsjednik društva velemožni gospodin kr. zemaljski odsječni savjetnik, Ferdo Zikmundovsky pozdravlja shodnim govorom sakupljene skupštinarе i prisutne zastupnike stranih društva, te proglašuje skupštinu otvorenom.

2. Prelazeći na dnevni red, predsjednik skupštine predlaže za povodju, Velimira Stankovića. Zatim pozva zamjenika društvenoga tajnika, gosp. Andriju Borošića, da pročita izvješće o poslovanju upravljajućeg društvenog odbora od prošlogodišnje glavne skupštine do danas.

Izvješće gosp. tajnika prima skupština do povoljnog znanja.

Izvješće odbora ad hoc za izpitanje društvenih računa i imovine od god. 1895.

Prima se do povoljnog znanja i podieljuje društvenoj upravi absolutnoj za g. 1895.

4. Ustanovljenje proračuna za god. 1897. i proglaš zaključnog računa za god. 1895.

Na točku 8. razdioba nagrada suradnikom «Šum lista» čita se primjetba urednika «Šum. lista» nadšumara gosp. Kozarca, da se ta nagrada povisi na 600 for. za suradnike «Šum. lista», a na 200 for. za suradnike «Lugar. viestnika. Odpada, jer bi se morali promjeniti statuti. Nadalje da se «Šumar. list» izdaje samo članovom I. razreda, a «Lugar. viestnik za članove I. i II. razreda.

Skupština prihvata predlog u pogledu izdavanja „Šum. lista“ i „Lug. viestnika“.

Na točku 18. Razni troškovi za promicanje struke predlaže kr. žup. šum. nadzornik g. Vilim Dojković, da se šumarsko društvo upiše za utemeljitelnog člana „društva za poljepšanje plitvičkih jezerah“. — Skupština jednoglasno prihvata taj predlog.

Proračun se glede ostalih točaka prima.

5. Ustanovljenje mjesa, gdje će se obdržavati buduća XXI. glavna skupština.

Izbor mjesa prepušta se upravljućem odboru.

6. Razprava o preuzeću hrv.-slav. šum. izložbenog paviljona u svrhu ustrojenja «Šum. muzeja» u Zagrebu.

Na predlog gosp. predsjednika skupština zaključuje, da se smještenje i uredjenje šum. muzeja prepusti upravnom odboru.

7. Razprava o gradnji šumarskog doma.

Skupština prepušta i ovu točku upravljućem odboru.

8. Predlozi gg. skupština: Gosp. skupštinar kr. žup. šum. nadzornik Vilim Dojković predlaže:

a) Da se podastre predstavka na vis. kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vladu i na vis. sabor s molbom, da se u osobnoj i plaćevoj šemi šum. tehničara i nadlugaru kod političke uprave, odnoseći se na §. 3. zakona od 22. siječnja 1894., kojom se uredjuje šumarsko-tehnička služba kod polit. uprave pod stavkom B) i C) u točkah 1. i 2. označena beriva šumar. tehničarah kod kr. žup. i kr. kot. oblastih brišu, odnosno da se ustanova §. 15. zakona od 20. kolovoza 1894. ob uredjenju berivah zem. urednikah i službenikah dokine, ter da se odnosnim dnevnim razredom odgovarajući viši plaćevoi stupnjevi berivah, koji su svim ostalim kr. zemalj. činovnikom gornjim zakonom doznačeni i zemalj. šumar. tehničarom gornjih službenih kategorijah zakonom dopitaju i u god. 1896. u tečaj stave.

b) Da se svi šumari političke uprave, koji su po zakonu od 22. siječnja 1894. uvršteni u XI. dnevni razred, uvrste u X. dnevni razred.

c) Da se glavna skupština hrv.-slav. šumar. društva predstavkom obrati na visoku kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vladu, moleći, da se za vrieme, dok se u zemlji ne uredi viša stručna akademična naobrazba, abiturienti kr. gospodarskog i šumar. učilišta u Križevcima nakon položenog konačnog izpita i višeg državnog izpita za samostalno vodjenje šum. gospodarenja namještaju kao šum. tehničari kod polit. uprave, te da im se dade prilika, da nakon 8-godišnje prakse polože viši osposobljujući šum. izpit, koji bi ih izjednačio s akademičari, uslied česa bi mogli postići promaknuće u IX. i više dnevne razrede.

Ad a) Skupština je predlog u cijelosti usvojila.

Ad b) Skupština prihvata stavljeni predlog, da se svi šumari uvrste u X. dnevni razred uz dodatak kr. kot. šumâra, Gaše Vaca, da se pred-

stavka na visoki sabor podnese, da bude slušateljem Križevačkog zavoda osjegurano promaknuće u IX. i viši dnevni razred.

Ad c) Skupština prvi dio predloga prihvaca, dočim je drugi dio istoga zabacila te na predlog nadšumara, Mije Zobundjije zaključila, neka se visoka mjesta zamole, da budu slušatelji križevačkoga zavoda, položiv državni izpit za samostalno vodjenje šum. gospodarenja, posve izjednačeni svojim drugovom, koji su svršili šumar. akademiju ili visoku šumar. školu.

Predlog kr. asistenta šumarstva na kr. gospodar. i šumar. učilištu na križevačkom zavodu, Bogomila Karakaša, da se ustroji šumarska pokusna postaja u krajevinah Hrvatskoj i Slavoniji i da se statistička data, tičuća se šuma i šumarstva u ovih kraljevinah sustavno sastave i od vremena do vremena tiskom objelodane.

Skupština zaključuje, da se obrazložena predstavka podnese upravljućem odboru na dalje riešenje prvog i drugog predloga rečenoga družtvenoga člana.

9. Izbor družtvenog predsjednika i dvaju podpredsjednika, družtvenoga tajnika, petorice odbornika i petorice odborskih zamjenika za trogodište 1897. do 1899. u smislu družtvenih pravila.

Prije nego što je g. predsjednik sjednicu na 10 časaka sbog odmora i dogovora glede samoga izbora prekinuo, zamoli ~~zà~~ rieč skupštinar, g. Mijo Zobundjija te predloži, da se p. n. g. kr. zemalj. šumar. nadzornik I. razreda, g. Mijo Vrbanić sbog zasluga, koje si je stekao za šumarstvo u našoj domovini, naročito pako za šumar. društvo, bivši mu izmjene predsjednikom i podpredsjednikom, imenuje začastnim članom te da se iz skupštine posebno izaslanstvo pošalje k zaslužnom bolestniku, koje će ga u ime skupštine pozdraviti i zaželjeti mu što skoriji oporavak.

Skupština primi predlog jednoglasno kličući: Živio Vrbanić!! U U izaslanstvo izabra gg. skupštinar: Bog. Hajeka st., Drag. Nancinija i Edu Rossipala. Nakon toga bude sjednica na 10 časaka prekinuta.

Iza odmora započe izbor, a škrutatorima istoga izabra glavna skupština članove gg. Augusta Ružičku, Dragutina Nanicinija i Marina de Bonu.

Nakon obavljenja skrutinija proglašiše gospoda skrutatori sljedeći rezultat izbora.

Sa više nego li dve trećine od predanih 144 glasova, izabrana su sljedeća gospoda za predsjednika: presvetli g. Marko grof Bombelles ml.; za podpredsjednike: prvi Ferdo Zigmundovsky, drugi Josip Havaš; za tajnika: Andrija Borošić; za odbornike: Hugo Grund, Robert Fischbach, Bogoslav Hajek, Marino de Bona, Ivan Partaš; za zamjeu like odbornika: Edo Rossipal, Dragutin Laksar, Josip Kozarac, Julijo Vraničar i Dragutin Trötzer.

Rezultat izbora popratila je skupština burnim: Živili!!! Novo izabranom družvenomu predsjedniku presvetlom gospodinu Marku grofu Bombellesu ml., vlastelinu u Opeki upravljen je smjesta brzjavni pozdrav, na koji je Njegova Presvetlost izvoljela odgovoriti, zahvaljujući se na izkazanoj počasti i povjerenju i obećavajući, da će svoje slabe sile rado posvetiti obćem dobru.

Gospodin predsjednik pozva na to družvenog tajnika, da pročita brzjavne pozdrave, koji su stigli od srpskog poljoprivrednog društva u Biogradu; zatim članova: Ljubinkovića i Laze Petrovića iz Morovića i Andrije Hranilovića iz Zavalja.

Skupština je pozdravila ove pozdrave uzklonom: Živili!

B) Glavna skupština.

1. Referat p. n. g. prof. šumarstva, Ivana Partaša o themi: «Koji način uredjenja šumskog gospodarstva preporuča se za šume, koje su u smislu zakona od 26. ožujka 1894. podvrgnute osobitom javnom nadzoru i koreferat p. n. g. kr. žup. šum. nadzornika I. razr., Vilima Dojkovića ter eventualno povedenje razprave o istoj themi.

Od čitanja razprave odustaje se s razloga, što je vrieme već poodmaklo i što članovi na večer već imadu poći u Budimpeštu te se pod jedno zaključuje, da se razprave odtisnu u «Šum. listu».

2. Čitanje i ovjerovljenje zapisnika i zaključak skupštine.

Gosp. predsjednik predlaže a skupština jednoglasno prihvata i zaključuje, da se gospodi referentom izrazi zahvala za izradjene theme.

Družveni član gosp. nadšumar Nanicini predlaže, da se dosadanjem predsjedniku velemož. gospodinu kr. odsječnom šum. savjetniku, Ferdi Zigmundovskmu na uloženom trudu i maru oko družvenih probitaka izrazi zapisnički priznanje i zahvalnost, što je skupština jednoglasno prihvatile, kličući: Živio!!! Gosp. predsjednik zahvali se na priznanju, što mu je tim u dio palo, obećavajući, da će i nadalje družtvene probitke unapredjivati sborom i tvorom.

Gosp. nadšumar, Zobundija zahvaljuje se u ime skupštine izaslaniku poglavarstva glavnog grada Zagreba za prisustvovanje kod skupštine.

Konačno budu u odboru za pregledanje družtv. računa za g. 1896. na predlog g. predsjednika birani: kr. rač. revident, gosp. Leo Šipek i kr. nadšumar, gosp. Ružička, a kao zamjenik kr. šumar, g. Šmidinger Rikard — za ovjerovljenje pako ovoga zapisnika skupštinari gosp. Božoslav Hajek st. i gosp. Hugo Grund.

Predsjednik pozva na to perovodju g. V. Stankovića, da pročita zapisnik ove glavne skupštine, što je perovodja i učinio.

Pošto proti sastavku zapisnika nije bilo nikakva prigovora, ovjero-više ga zato izabrana gospoda a predsjednik, zaželiv gg skupštinarom sretan put u Budlmepeštu i k svojim domovom, digne skupštinu.

Zapisnik sjednice upravljućega odbora hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva, obdržavane dne 26. lipnja 1896. u sgradi Markov trg br. 3. pod predsjedanjem družvenoga predsjednika vel. g. Ferde Zikmundovsky-a i u prisutnosti gg. odbornika Roberta Fischbacha, V. Račkoga, B. Hajeka, M. Radoševića, D. Laksara, I. Partaša, J. Vraničara i zamjenika družvenog tajnika Andrije Borošića, zatim kr. šum. ravnatelja u Zagrebu, Josipa Havaša kao gosta.

Predmeti viećanja:

Točka 1. Gosp. predsjednik pozdravlja prisutnog p. n. g. kr. šum. ravnatelja, Josipa Havaša kao gosta i poziva zamjenika družvenog tajnika, da pročita zapisnik odborske sjednice od 10. kolovoza i od 6. listopada 1895.

Zapisnici budu ovjerovljeni bez primjetbe i to prvi po p. n. gg. Bogoslavu Hajeku i Miji Radoševiću, a drugi po gg. I. Partašu i Juliju Vraničaru.

Točka 2. Predsjednik priobćuje, da je povodom toga, što se je dosadanji urednik «Šum. lista», g. Vatroslav Rački, na uredničtvu radi bolesti zahvalio, umolio bio g. kr. nadšumara, Josipa Kozareca u Vin-kovecima, da preuzme uredničtvvo družvenog časopisa. G. Kozarac odazvao se je tomu pozivu nu pod uvjetima: 1. da se list tiska u Zagrebu, 2. da se korektura lista obavlja u Zagrebu, 3. da se list tiska krupnijim slovima i tisak umanji po stranici na 35—36 redaka, 4. da se duljina redaka smanji od 12 cm. na 11 cm. 5. da se listak tiska krupnijim slovima. Družtveno predsjedničtvvo prihvatio je gore spomenute uvjete i prema tomu dalnje potrebite korake učinilo. Osim toga stupilo je predsjedničtvvo u pregovore sa više zagrebačkih tiskara u svrhu, ne bi li se pojeftinio tisak «Šum. lista» i «Lugarskoga vjestnika», te iste zamolilo, da stave svoje odnosno ponude. Od tih tiskara stavila je jedino tiskara C. Albrecht (Jos. Wittasek) ponudu, kojom zahtjeva: za 1000 otisaka «Šum. lista» i «Lug. vjestnika» po štampanom arku (16 stranica) 30 for. za svaku dalnju stotinu 1 for., osim toga u ime odštete za svaku stranu Garmonda 20 nč., petita 40 nč., skrižaljke 1 for. Tiskara obvezuje se uz te cene štampati list tečajem 3 (tri) godine uz tromjesečni odkaz. Neodkaže li se ugovor tri mjeseca prije izminuća s nijedne strane, smatra se produljenim na dalnje tri godine.

Upravljujući odbor uzima s odobrenjem na znanje postupak družvenog predsjedništva ter zaključuje, da se odstupajućem uredniku «Šum. lista», g. V. Račkom izrazi i u zapisnik uvrsti zahvala za trud, što ga je kao mnogogodišnji urednik družvenog časopisa uložio u probit družtva. Podjedno zaključuje upravljujući odbor, da se prihvati ponuda tiskare C. Albrecht (Jos. Wittasek) glede tiskanja «Šumar. lista» i «Lugar. viestnika».

Točka 3. Gosp. predsjednik prioběuje izpravljena pravila za podnáue i upravu „Šumarskoga doma“ u Zagrebu.

Pravila uzimaju se do znanja, nu podjedno zaključuje upravljujući odbor, da se sa konačnim riešenjem pitanja o gradnji šumarskoga doma pričeka, dok ne bude riešeno pitanje o ustrojenju šumarskoga muzeja u Zagrebu. Nakon česa neka družtveno predsjedništvo podnese glavnoj skupštini u tom pogledu svrsi shodan predlog.

Točka 4. Gosp. predsjednik izvješće, da je družtveno predsjedništvo naručilo od tvrdke R. Weber iz Haynau u Šlezkoj sbirku hvatala za grabežljivu zvjerad na račun družtva, dočim je udova W. Göhlera, tvrdka za proizvodnju šumarskih strojeva iz Freiburga u Saskoj poklonila družtvu sbirku šumskeh čekića i drugih spremu, koje su sbirke u ime družtva izložene u šumarskom paviljonu u hrv. slav. izložbenom odjelu.

Uzima se na znanje ter se podjedno zaključuje, da družtvo još izloži na izložbi sbirku «Šum. listova» iz dosadanjih godišta, kao i družtvena pravila. Udovi pako Göhlera neka družtveno predsjedništvo izrazi pismenu zahvalu u ime družtva i nabavu šumskog orudja preporuči u družtvevom časopisu.

Točka 5. U pogledu obdržavanja ovogodišnje glavne skupštine predlaže gosp. predsjednik, da se ista obdržava u Zagrebu, ter s istom spoji izlet u Budimpeštu u svrhu posjeta tisućgodišnje izložbe kraljevine Ugarske.

Upravljujući odbor usvaja predlog g. predsjednika ter zaključuje, da se družtveno predsjedništvo pobrine za stanove izletnika i za popust na željeznici, zatim da se obrati molbom na vis. kr. zem. vladu u svrhu, neka bi se šumarsko-tehničkom osoblju političke uprave dopitala za posjet izložbe primjerena novčana podpora.

Točka 6. Izbor theme za razpravu na glavnoj skupštini te referenta i korefenta za taj thema.

Odbornik A. Borošić predlaže, neka se izabere za themu razprave pitanje: «Koji način uređenja šumskoga gospodarstva preporuča se za šume, koji su u smislu zakona od 26. ožujka 1894. podvrgnute osobitom javnom nadzoru». Upravljujući odbor usvaja taj predlog i zaključuje, da

se zamoli g. kr. žup. šum. nadz. I. razr., Vilim Dojković, neka bi preuzeo koreferat za taj thema, dočim prisutni odbornik g. Ivan Partaš, zamoljen za to, preuzimlje referat theme.

Točka 7. Predsjednik priobćuje, da su stigle molbe udove Marije Furlan i Milke Gürtler, zatim udove Milice Petrović za podieljenje podpora.

Upravljujući odbor zaključuje, da se udovam Mariji Furlan i Milki Gürtler podieli podpora iz prihoda pripomoćne zaklade, pošto su im supruzi bili članovi iste zaklade, i to svakoj po 50 for. u ime podpore za gg. 1895. i 1896. a udovi Milici Petrović podpora od 20 for. iz redovitih ovogodišnjih društvenih prihoda.

Točka 8. Predsjednik priobćuje, da je vis. kr. zem. vlada i ove godine dopitala družtvu novčanu pripomoć od 600 for., a osim toga za izdavanje «Lug. viestnika» novčanu podporu od 200 for.

Uzimlje se sa zahvalnošću na znanje.

Točka 9. Čita se predstavka odbornika g. Mije Radoševića glede uzgoja pitoma kestena, jabuka i krušaka te oraha u školskim vrtovima, voćarskim školama i šumskim razsadbacima.

Zaključuje se, da se predstavka ustipi vis. kr. zem. vladu sa preporukom na uvaženje i dalnje odredbe.

Točka 10. Čitaju se molbe slušateljih šumarstva na kr. gospod. i šum. učilištu u Križevcima Lambertu Kriškoviću, Stjepanu Šimiću i Franju Hekneru za bezplatnu dostavu «Šum. lista».

Pošto se djačkom družtvu «Plug» u Križevcima šalje bezplatno «Šum. list» i time daje prigoda slušateljem šumarske struke, da mogu isti rabiti, bude zaključeno, da se predložene molbe za bezplatnu dostavu odbiju, a «Šum. list» slušateljem križevačkog zavoda prodaje uz cenu od 2 for. na godinu.

Točka 11. Zamjenik tajnika izvješćuje, da su od posliednje od-borske sjednice najavili svoj pristup u društvo:

A) Kao članovi utemeljitelji: Josip Havaš, kr. šum. ravnatelj u Zagrebu, zatim upravna občina Moslavina i urb. občina Šljivoševeci, svaka sa utemeljiteljnim prinosom od 100 for.

B) Kao članovi podupirajući: Upr. občine Sladojevci, Drenovac Slatina, Miholjac gornji, Miholjac dolnji te urb. občina Podgajci, prvi sa prinosom od 14 for., a svaka od potonjih sa prinosom od godišnjih 10 for., dočim je križevačka im. občina svoj godišnji prinos povisila na 25 for.

C) Kao članovi I. razreda: Stjepan Prpić, šum. vježb. I. ban. imovne občine; M. P. Fetvadjieff, bug. šumar u Warmi; Josip Šinkovec, šumar vlastelinstva Kutjevo; Wilim Waniek, upravitelj šuma vlaste lin

stva Slanje; Andrija pl. Ferenffy, kr. kot. šumar Levanjska varoš; Dušan Zec, sluš. šum. u Križevcima; Josip Crkvenac, šum. vježbenik križev. im. obćine Čazma; Milan Herzog, drvotržac Zagreb; Ivan Kuuštek, profesor Sarajevo; Gjorgije Gjurić, šum. vježb. Klenak; Ivan K. Benzon, šumar Sinj; Budislav Dugač, protustavnik Novigradiška; Rikard Lang, kr. šumarnik Vinkovci; Bartol Pleško, kr. šum. vježbenik Zagreb; Julijo Földvary, kr. šumar Zagreb; Ivan Mariany, kr. šumar Zagreb; Rudolf Snižter, kr. šum. kandidat; Franjo Pecrik i Maier Bela, kr. šum. vježb.

D) Kao članovi II. razreda: Petar Babec i Simeon Radan čević, lugari kot. šumar je Novigrad gjurgjevačke imov. obćine; Vujo Vojnović, Jovo Dančua, Damjan Brkić, Stevan Podunavae i Janko Obradović, lugari I. banske imov. obćine; Antun Markovanović, lugar gradiške imov. obćine; Nikola Brozičević i Grga Pilaš, lugari šumarije u Bribiru; Mato Pavlinec, lugar križevačke imov. obćine; Gjuro Dražić, Sava Kovačević, Mijo Pomper i Simo Vlaisavljević, lugari gjurgjevačke imov. obćine sumarije Grubišnopolje; Gavić Nikola, Lebinac Stjepan, Vlahović Martin, Prelec Andrija, lugari gjurgjevačke imov. obćine šumarije Belovar; Ivan Tomljenović, Fabo Rogić, Martin Jurčić, Vicko Marković, Marko Miškulin, Franjo Gradišer, Nikola Tomljenović, Ivan Babić, Pero Šegota, Ante Vukašić, Dujo Rogić, Makse Pilat, Martin Balen, Šime Balen i Ivan Gradišec, lugari kr. nadzorničtva za pošumljenje Kraša; Adam Knežević, Ostoja Babić, Tešo Milanović, Dragutin Marić, Stevo Milenović, lug. zamj. šumarije Novska; Stjepan Čora, Josip Kuček, Martin Mihaldinec, Bolto Škripelj, lugari kot. šumarije u Goli; Knežević Josip, lugar šumarije Otok; Mijo Marić, Martin Vujković, Marko Bogdanović, lugari šumarije u Trnjanih; Stevo Bogoević, lugar iz Biškupea; Josip Grbac, kr. nadlugar Slatina.

Izstupili su iz društva dielom radi umirovljenja, dielom što su od službe odpušteni sliedeći lugari kao članovi II. razreda: Ivan Pavlić, Vužar, Bezprska, Popara, Franjo Stanić, Gjuro Bazianec, Filip Kralić, Marko Fibi, Simo Jakoborac, Petar Dorić, Franjo Stanić, Ivan Tvrdojević, Bartol Brkić, Antun Plaščevac i Kosta Kovačević.

Umrlji su: Član I. razreda Mijo Radošević st., drvotržac u Lokvama; član II. razreda Adam Rakić, kr. lugar Sokolovac.

Najavljeni članovi primaju se u društvo, izstup njekih članova uzimljeno se na znanje, dočim umrštim članovima kliče upravlј. odbor: «Slava im!»

Točka 11. Odbornik g. Julijo Vraničar podnaša pismeni predlog glaseći tamo, da se vis. kr. zem. vlada umoli, neka bi blagoizvolila:

1. Sa svršenim slušateljima šumarstva postupati kao sa svršenimi pravnici, dakle u slučaju, ako svršeni slušatelj nedobije odmah mjesto

činovno sa plaćom, da si može sam izabrat koji javni šumski ured ili šumariju, gdje će do polučenja plaćevnog mesta bezplatno prakticirati.

2. Da imenovanje bezplatnih vježbenika ima biti nakon podneska molbe po Preuzv. g. Banu, dakle isto tako, kao što je imenovanje askultanta i perovodnih vježbenika.

3. Da se bezplatna vježba uračunava za pripustni rok k državnom izpitu.

4. Da se kod popunjivanja plaćevnih ili činovnih šumarskih mesta ima uzeti u obzir eventualna bezplatna vježba natjecatelja.

5. Gospodarstveni uredi i šumarije krajiških imovnih obćina te gradska poglavarstva i političke oblasti, gdje su šumarski tehničari namještjeni, dužni su prijavivšega se abiturienta šumarstva u bezplatnu vježbu uzeti i kod podieljivanja posla primjeran obzir imati, da se šumarski vježbenik doista u šumarskoj struci vježba.

6. Mesta bezplatnih šumarskih vježbenika neimadu se sistemizirat dakle niti natječajem popunjivati.

Odbornik g. Partaš nadopunjuje predlog g. odbornika Vraničara tamo, da bi se podjedno zamolila vis. kr. zem. vlada, neka bi blagoizvoljela posredovati, da se kod krajiških im. obćina ustroji više mesta šumarskih vježbenika i da se urede služba i beriva t. zv. šumarsko-tehničkih dnevničara i to sličnim načinom, kako je to kod državne šumske uprave uvedeno.

Upravljujući odbor usvaja nakon kratke debate predlog g. Vraničara sa nadopunjkom g. Partaša i zaključuje, da se predlog podnese vis. kr. zem. vlasti s preporukom na uvaženje.

Točka 13. G. odbornik Partaš predlaže, da se podnese vis. kr. zem. vlasti predstavka u svrhu, da se §. 14. zakona od 22/1. 1894. o uredjenju šum. teh. službe kod političke uprave u kraljevinah Hrvat. i Slav. promeni načinom, kako bi se i slušateljem križevačkoga zavoda pružila prilika, da mogu postignuti mesta u IX. i višjim dnevnim razredima.

Pošto je o tom predmetu jur razpravljeno u sjednici od 8. prosinca 1894. povodom sličnog predloga odbornika g. Dr. Laksara, zaključeno bude, da gg. odbornici Laksar i Partaš sporazumno izrade ugovoru stojeću predstavku teju upravljujućem odboru dalje odluke radi predlože.

Točka 14. G. odbornik Ivan Partaš stavlja nadalje slijedeći predlog:

Pošto je u broju 17. lista Öst Forst- und Jagdzeitung od 24. travnja t. g., izlazećeg u Beču raspisan natječaj po predsjedničtvu c. kr. namjestničtva u Zadru u svrhu popunjavanja mesta privremenog nadlugara III. razreda, u kojem se natječaju medju ostalim navadja, da se za ta mesta mogu natjecati i oni, koji su u zemljama krune ugarske položili nižji šumarski izpit, ako se podjedno izkažu, da su svršili šumarsko

učilište u Križevcima, te pošto je takav način oglašivanja natječaja kadar u stranom svetu poniziti, kako ugled našeg domaćeg šum. učilišta tako i slušatelja toga zavoda, to predlaže predlagatelj, neka bi uprav. odbor stvorio zaključak, da se spomenuto c. kr. namjestništvo umoli, da bi u buduće takove uvjete u sličnim oglasima natječaja izostavljal.

Nakon kratke debate bude zaključeno, da se umoli prisutni predsjednik društva g. kr. odsječni savjetnik F. Zikmundovsky, neka bi kratkim putem c. kr. namjestništvu stvar razjasnio i umolio, da se u buduće slična što ne dogodi.

Nakon icerpljenja dnevnoga reda bude sjednica po društvenom predsjedniku zaključena, a ovaj zapisnik u sjednici od 27. kolovoza 1896. ovjerovljen i podpisan.

P. n. gospodi izložiteljem na milenijskoj izložbi u Budimpešti! Hrvat.-slavon. šumarsko društvo pregnulo je svom snagom, da ustroji u glavnom gradu Zagrebu šumarki muzej. Obdržavanjem ovo-godišnje milenijske izložbe u Budimpešti, na kojoj je šumarska struka domovine naše predočena u posebnom šumarskom paviljonu u hrv.-slav. izložbenom odjelu, pružena je za ostvarenje te liepe namisli najbolja prilika, pošto bi se s jedne strane mogao šum. paviljon prenjeti u Zagreb, gdje bi služio kao muzealna sgrada, a s druge strane mogli bi se izloženi predmeti upotriebiti za uredjeje muzeja samog.

Što se tiče samoga paviljona, to je Njegova Preuzv. svjetli Ban, Dragutin grof Khuen-Hedervary, dični pokrovitelj hrv.-slav. šum. društva tu svrhu ustrojenja i uredjenja šum. muzeja poklonio hrv.-slav. šum. društvu, ne samo šum. paviljon, nego i sve izložke, što ih je na izložbi izložila krajiška investicionala zaklada. Za primjerom Njegove Preuzvišenosti povela su se i slavna zastupstva svih krajiških imovnih obćina, jer su i ona sve svoje izložke s izloženim surovinama poklonile hrv.-slav. šum. društву.

Nu pošto tih izložaka ipak nije toliki broj, da bi se njime izpunila muzealna zgrada i jer s druge strane u istima nijesu predočene sve grane šumarske struke, a naročito je nepotpuno zastupana uporaba drva u razne industrijalne svrhe, to bi i to patriocičko pregnueće hrv.-slav. šum. društva, da ustroji šum. muzej, samo od djelomičnog uspjeha bilo.

A da se to ne sbude, ter da se u šum. muzeju bude mogla podpuno prikazati šum. struka domovine naše u svim njenim granama prema njenom današnjem stanju, kako je to u vrlo liepom skladu učinjeno u šum. paviljonu na milenijskoj izložbi, od potrebe je, da i svi izložci, koji su u tom paviljonu kao i izvan njega izloženi, prenešeni budu u Zagreb i upotrebljeni za uredjenje šum. muzeja.

Buduć pakо financijalno stanje hrv.-slav. šum. družtva ne dopušta, da družtvo izložene izložke p. n. gg. izložitelja prekupi, to se časti predsjedničtvo najtoplje zamoliti ovim p. n. gg. izložitelje, neka bi izvoljeli svoje na milenijskoj izložbi izložene predmete, blagonaklono darovati hrv.-slav. šum. družtву u gore naznačenu svrhu.

Podpisano predsjedničtvo ne gubi ni ovaj put nade, da p. n. gg. izložitelji ovaj požrtvovni i u svojim posljedcima toli blagotvorni rad hrv.-slav. šum. družtva poduprli nebi, pak se časti već unaprije u ime nadarenoga hrv.-slav. šum. družtva izreći najtopliju hvalu.

O cjenjenoj odluci neka izvole p. n. gg. ovo predsjedničtvo mogućim pospješenjem obaviestiti.

Predsjedničtvo hrv.-slav. šumarskog družtva.

Ferdo Zikmundovsky,
predsjednik.

Sa drvarskog tržišta.

I. Izvoz francuzkih hrastovih dužica

a) u mjesecu lipnju 1896.

	preko Rieke:	preko Trsta:	Ukupno:
U Bordeaux . . .	1,712.513 kom.	353.846 kom.	2,066.359 kom.
» Cette . . .	638.232 »	161.103 »	799.335 »
» Marseille . . .	593.824 »	—	593.824 »
» Oporto . . .	181.935 »	—	181.935 »
» Jaffu . . .	134.292 »	73.708	208.000 »
» Rotterdam . . .	59.955 »	—	59.955 »
» Liverpol . . .	40.800 »	—	40.800 »
» Hamburg . . .	6.726 »	—	6.726 »
» Italiju . . .	12.963 »	58.325	71.288 »
Sveukupno . . .	3,381.240 kom.	646.982 kom.	4,028.222 kom.

b) u mjesecu srpnju 1896.

	preko Rieke:	preko Trsta:	Ukupno:
U Bordeaux . . .	2,862.243 kom.	713.271 kom.	3,575.514 kom.
» Cette . . .	1,875.517 »	233.169 »	2,108.686 »
» Marseille . . .	387.351 »	—	387.351 »
Iznos . . .	5,125.111 kom.	946.440 kom.	6,071.551 kom.

Prenos . . .	5,125.111	kom.	946.440	kom.	6,071.551	kom.
U St. Louis du Rhone	370.288	»	—	—	370.288	»
» Amsterdam . . .	195.000	»	—	—	195.000	"
» Valenciu . . .	20.067	»	—	—	20.067	»
» Italiju . . .	105.623	»	47.162	»	152.785	»
» Oporto . . .	—	—	262.406	»	262.406	»
» Corfu . . .	—	—	1.541	»	1.541	»
Sveukupno . . .	5,816.089	kom.	1,257.549	kom.	7,073.638	kom.

II. Uvoz francuzkih dužica u Trst.

a) U mjesecu lipnju 1896.

Iz Metkovića (bosanska roba) . . .	210.000	kom.
» Rieke	4.000	»
» Broda	4.000	»
» Vinkovaca	4.000	»
Ukupno . . .	222.000	»

b) U mjesecu srpnju 1896.

Iz Metkovića	50.000	kom.
» Trnove	52.000	»
» Banjaluke	28.000	»
» Siska	16.000	»
» Vrbovca	8.000	»
» Sv. Gottharda	4.000	»
» Vinkovaca	4.000	»
Ukupno . . .	162.000	kom.

Različite viesti.

Iz Bosne. Prigodom svoga putovanja Bosnom pregledao je ministar Kallay i prašume oko Zepe i Krivaje, u kojima se dižu ogromne bukve i omorike visoke do 60 m., a stare više stotina godina. Izvoz drva uređiti će se dielomice kroz Krivajsku dolinu do Bosna-željeznice a odatle na more, dielomice opet Drinačom i Drinom na Savu i Dunav. Ministra je na tom putovanju pratio šumarski savjetnik Petrašek, te su se izletnici dopirući, mjestimice u srce tih prašuma, osvjedočili na licu mjesta, da će samo trebati nuždan kapital i vješt poduzetništvo, da se u tim prašumama otvoriti cvatuća šumska industrija.

U jednom od prvanih brojeva javili smo već, da se je ustrojilo dioničko društvo u svrhu eksploatacije bosanskih šuma; to društvo namjerava, da unovči patent Kasselskog inžinira Bergmana za drvnu destilaciju, koja će u glavnom proizvadjeti koncentriranu octenu kiselinu i terpentin. Jedan od proizvoda te destilacije jeste Cazodon, koji se upotrebljava kao jedna od glavnih sastavina kod proizvodnje bezdimnog puščanog praha. Osim toga proizvadjeti će se tom destilacijom još alkohol, methyl, briketi od drvnog ugljena, i napokon katran; dočim će se kod destilacije preostali ugalj upotrebiti bud u domaćoj željeznarskoj industriji, ili će se izvažati. Taj Bergmanov patent uporabljuje se za sada već kod 16 poduzeća, medju inima puno u Americi i Njemačkoj. Za bosansku uporabu toga patenta izplaćeno je obretniku u ime naknade 50.000 for. Za Austro-Ugarsku kupio je taj patent poznati drvni velerbrtnik barun Popper, koji eksplatiše šume grčko-iztočnog vjerskog fonda u Bukovini.

Natječaj. Ravnateljstvo kr. ugarske šumarske akademije u Šćavinci razpisalo je natječaj na stipendij od godišnjih 1000 for. Stipendij ima svrhu, da se dotičnik uputi u poslove šumske pokušalištnih zavoda; onaj, koji tu stipendiju poluči, obvezan je, da sluša botaniku, šumogostvo i nauku o čuvanju šuma na monakovskom sveučilištu; osim toga mora da prouči bavarsku šumsku upravu, zatim šumska pokušališta u Zürichu i Mariabrunnu. To je sigurno prvi korak osnovanju šumskoga pokušališta, koje se u Magjarskoj ustrojiti kani i o kojem se je na ovoj godišnjem kongresu ugarskih šumara na 30. i 31. kolovoza razpravljalo.

Šumski odnošaji u velikoj kneževini Finskoj. Velika kneževina Finska, koja je, kako je poznato, pokrajina ruskog carstva, obseže 373.604. kv. km. i broji 2,380.140 duša, koje obitavaju 36 gradova i 9920 sela. Šumska površina, koja pripada državi, iznašala je godine 1890. circa 14,187 864 hektara, te je razdieljena na 8 nadzornih i 53 upravna kotara. Najmanji nadzorni kotar (Wiborg) ima 281.108 ha., a najveći (Kemi) ogromnu površinu od 9,523.582 ha.; najmanji srez (Evois-Wesijaho) obuhvaća 9201 ha., a najveći 2,468 200 ha. Na jednog šumskog upravitelja otpada popriječno 267.695 ha., i pošto u svemu imade 751 lugar, to iznašaju pojedini srezovi popriječno 18.891 ha. Razumije se samo po sebi, da pri takovim odnošajima ne može još ni govora biti o intenzivnom gospodarenju. Najvažnija zadaća šumarnika sastojala se je u tom, da se šume sačuvaju i da se narodu utviri u glavu, da su te šume državno dobro, a ne narodno, kao što su to Finci do sada držali. Ta zadaća je prilično uspjela, jer zadnjih 5 godina nije ukradeno više od 4742 vrednijih stabala a požarom uništeno kakovih 8280 ha.

Do sada pobire država još slabu rentu iz svojih šuma, a glavni uzrok tomu jeste taj, što državne šume leže najsjevernije, uslijed česa je radi slabe napučenosti, nadnica veoma visoka. Ipak je vriednost izvoženih šumskih proizvoda iznašala god. 1890. nešto preko dva milijuna franaka, a to iznosi cirka 6–7% od sveukupnog izvoza; iz toga sledi, da privatnici više nego li deseterostruko izvažaju. Koliku uloga igraju šumski proizvodi u Finskoj, vidi se najbolje odatle, da sveukupni eksport razne robe representira 104 milijuna franaka, a od toga odpada na šumske proizvode oko 53 milijuna franaka.

Kako se vidi, ima država da izdrži silnu konkureniju sa privatnima šumama; nu tomu ne će još dugo trajati, jer su privatnici nemilice izsjekli svoje starije sastojine, dočim su državne tako rekuć još netaknute. Zato budućnost pripada državnim šumama, tim većma, što eksporteri kod svakog tovara stanovitu količinu debelih stabala traže, a takovih mogu samo još u državnoj šumi dobiti. Takova stabla vade se prebornom sjećom i to uslijed zakonske ustanove, glasom koje se nijedno stablo ne smije posjeći, koje nije u visini od 7 met. 25 cm. debelo. Sva stabla, koja na prodaju dolaze, moraju se u prisutnosti šumarnika dvaput sa čekićem udariti, i to na žili i zatim u prsnoj visini.

Buduć da povjerenstvo, koje ima izlučiti iz šumišta ono zemljište, koje je sposobno za poljodjelske svrhe, još nije taj posao dovršilo, niesu se mogle niti šume još konačno urediti. Sa uredjivanjem, odnosno racionalnim gospodarenjem u državnim šumama započelo se godine 1851.; godine 1858. pozvan je ravnatelj tharandske akademije Berg, da sastavi shodne instrukcije za upravu i stavi predloge za šumarsko školstvo. Plod toga poziva bio je taj, da je u Helsingforsu ustrojena tako zvana „šumska vlada“, koja upravlja sa državnim šumama, dočim je u Evoisu podignut šumski institut. Taj institut datira od godine 1862. a šumarsku nauku predaje jedan ravnatelj i pet pripomoćnih učitelja, i to djelomice finskim a djelomice švedskim jezikom. Učevni kurz traje dve godine, ali tako, da se pitomci samo svake druge godine primaju, tako da se učitelji dvije godine bave sa jednimi te istimi učenicima. Praktičnim radnjama posvećeno je prve godine dva, a druge godine tri mjeseca. Svaki učenik mora površinu od 500 ha. sam izmjeriti, procieniti i urediti. Na koncu druge školske godine dobiju pitomci svjedočbu i budu primljeni u državnu službu kao šumski „konduktori“.

Što se šuma samih tiče, sastoje se iste iz tri glavne vrsti drvlja, a to jesu: *Pinus silvestris*, *Pinus excelsa* i *Betula verucos*.

Najskupocjenija je ona prva, naime *P. silvestris*, jer ne samo da je najveća razprostranjena, nego ima i najljepše dimenzije t. j. do 36 met. ravne deblovine. Drvo je veoma traženo, te ima svjetski eksport; za

eksportne dimenzije nuždna je u južnoj Finskoj 100—120, u srednjoj Finskoj 140—160 a u sjevernoj 200—250 godišnja obhodnja.

Omorika (P. excelsa) takodjer je po cijeloj Finskoj razprostranjena, nu vrednost njezinog drveta je za circa 20% manja od borovog. U zadnje vrieme traži se omorikovo drvo puno za tvornice celulose i papira.

I breza raste posvuda, te dopire ča do 70° sjeverne širine.

Da dobijemo podpuniju sliku finskih šuma moramo još napomenuti, da su iste obtočene sa jezerima, čretovima i t d., koja neproduktivna površina šest i pol milijuna hektara iznaša. Pojedine šumarije udaljene su od najbližeg sela do 350 kilometara, a od cesta, po kojima se može kolima voziti, do 100 klm. U sjevernoj Finskoj sja sunce neprestance 45 dana, a zima je tolika, da 40° C. nije ništa izvanrednoga; god. 1889. bila je dapače 53° C., pa se je ipak pri toj zimi šuma izradjivala. Sv su radnici obskrbljeni sa takozvanima „sniežnim sklizaljkama“ (Schneeschuhe), koje su u sjevernoj Finskoj isto tako nuždne kao i sobovi. Nezavisnost, lov i ribarenje doprinose puno, da je finski šumar i kraj ovakovih okolnosti zadovoljan.

J. K.

S i t n i c e .

Mijo Thonet. Na 2. srpnja t. g. proslavili su sinovi M. Thoneta, izumitelj a pokućtva iz savijenog drveta, stogodišnjicu očeva narodjenja. U tu svrhu izdali su spomen-knjigu, iz koje se uviditi može, do koje visine se industrija sa savijenim drvetom podigla: do sada bave se naime 52 tvrdke, odnosno 60 tvornica sa gore spomenutim obrtom. U Austro-Ugarskoj potrebna je 150.000 ha. velika bukova šuma, koja te tvornice sa nužnim materijalom snabdjeva; iz Austro-Ugarske izveze se više nego 100.000 k. pokućtva iz savijenog drveta na sve strane sveta. Oko toga obrta zabavljeno je oko deset tisuća radnika. M. Thonet bio je stolar u Boppardu na Rajni, te je godine 1830. počeo prve pokuse sa savijenim drvetom praviti, mnogo je borbe imao, dok je svoj izum protiskao.

Medjunarodna gospodarska izložba u Kijevu, Buduće godine biti će od srpnja do rujna obdržavana u Kijevu u Rusiji medjunarodna gospodarska izložba, na kojoj će, osim gospodarske industrije, šumarstvo i ribarstvo zastupano biti. Prospekti razasilje gospodarsko društvo u Kijevu, prijave izložitelja primaju se do 1. siječnja 1897. po starom.

Vriednost lova i lovine u brojkama. Po zadnjoj lovnoj statistici ulovi se u cislajtanskim pokrajinama koristne divjači u vrednosti

od 2,873.054 forinata na godinu, dakle oko tri milijuna forinti. Nu to još nije najveća svota, koju lov sa sobom donosi, odnosno izdaje. U Cislajtaniji ima 18.570 lovišta i 560 zvjerinjaka, koji stoje pod nadzorom od 30997 organa. Računa li se za svaki organ godišnja plaća popriječno sa 300 for., to sveukupni izdatak za nadzor iznaša devet milijuna for. Zakupnina za 12.000 obćinskih lovišta à 100 for. iznaša 1,200 000 for., nu mora se iztaknuti, da ima i takovih lovišta, koja odbacuju godišnju zakupninu od 1200—6000 for. Ako se nadalje uzme, da obdržavanje lova košta samo 50 for. po lovištu, to iznaša ta svota $18\ 570 \times 50 = 928\ 000$ for., dočim se za uzdržanje zvjerinjaka troši godimice bar 150 for., što opet iznaša oko 84.000 for. Za lovačke karte dobije se godišnje 80.000 for. a za štete počinjene po divljači plati se na odšteti kakovih 300.000 for. Sveukupne gore iztaknute brojke, koje niesu nipošto visoko udarene, daju nam novčanu svotu od 14,592.500 for. Zanimivo je, da su mnoge obćine pripravne dati svoja lovišta bezplatno, samo ako se dotični zakupnik obveže, da će naknaditi štetu počinjenu po divljači; mnoge su pako obćine prosvjedovale proti tomu, kada je susjedni posjednik lovišta svoje lovište od one strane, od koje graniče sa poljodjelskim usjevi, ogradio, jer im je time izmakla gore spomenuta odšteta. Koliko se troši na pse, na hranu i transport divljači, za puške, municiju, putovanja na lov, brzjavе, napojnice i t. d. ne dade se točno proračunati, ali i to iznaša liepu svotu. To su troškovi lova s jedne strane, s druge strane da vidimo vrednost lovine same. Godine 1890. došlo je u trgovinu 6.3 milijuna kg. mesa od raznovrstne divljači; ta količina mesa odgovara 15.790 glavi volova à 400 kg. Sporedimo li dohodak lova, koji kako na početku spomenusmo okolo 3 milijuna for iznaša, sa izdatkom od 14,592.000 for., to proizlazi, da lovno veselje ili lovačka strast stoji godimice u Austriji 11,592.000 for.

Šumište europskih država. Od sveukupne površine posjeduju pojedine države šumište, koje iznaša u postotcima: u Rusiji 31%, u Austro-Ugarskoj 29%, u Njemačkoj 25·7%, u Belgiji 18·5%, u Franceskoj 16·5%, u Švicarskoj 15%, u Italiji 13%, u Engleskoj i Irskoj 5%. u Danskoj i Španiji po 5·5% u Portugalskoj 4·8%.

Šumarenje u Turskoj. Glasom izvještaja c. i kr. konzulata u Drinopolju za godinu 1895. šumari se u Turskoj unatoč šum. zakona i državnih šumarskih oblasti sada kao i negda najprimitivnijim načinom t. j. devastacijom. O kakovom pošumljivanju ne ima isto tako govora, kao i o kakovom čuvanju šuma. Unovčenje šuma takodjer je dosta žalostno i to poradi pomanjkanja izvoznih puteva. Niti je financijalna snaga države toliko jaka, niti su upravni odnošaji takovi, da bi se tomu zlu doskočiti dalo, a ne ima nade, da će i u buduće bolje biti.

Bosansko dioničko društvo za unovčenje drva, ustrojilo se je u sjednici obdržavanoj na 31. svibnja t. g. u bosanskom bureau-u zajedničkoga ministarstva u Beču. Svrha tomu družtvu, koje će svoje sjedište u Sarajevu imati, jeste izradba, izvoz i promet hrastovog, jelovog, omo-rihovog i bukovog drveta; zatim proizvodjanje Methylalkohola, terpen-tina, ugljena i briketa i svekolikih onih proizvoda, koji se putem suhe destilacije iz drveta dobiti mogu. Temeljna glavnica toga družtva iznaša 3 milijuna kruna a sastoji se iz 15.000 jur uplaćenih akcija po 200 kr. Družtvo se je ustrojilo na temelju koncesije, koja je podieljena odvjetniku dru. Jos. Kranzu u Beču. U poduzeću nalazi se medju ostalima i leipciška banka i više inozemnih družtava.

Izložba oružja zvjerokradica. Na medjunarodnoj izložbi u Inomostu (Innsbrucku) biti će u lovačkom odjelu izložena jedna grupa, koja će biti od ne male zanimivosti; dotičnomu odboru pošlo je naime za rukom sakupiti razno orudje, kojima se zvjerokradice služe, koje im je tekom duljeg vremena od šumarskog, lovačkog i oružničkog osoblja zaplijenjeno. Kako je poznato, u alpinskim zemljama je zvjerokradstvo jedan dio pučkog života i to još od pamтивeka, te borba izmedju šumara i zvjerokradica pruža još i dan danas obilnog gradiva i pripoviedaču i slikaru. U skladištima alpinskih sudbenih oblasti naslagano je čudnovatih hvatala i orudja, koje je puno puta tek nakon težke borbe zvjerokradicama oduzeto; mnoga zahrdjala puška znala bi romantičkih stvari i doživljaja o lovačkoj slavi i mržnji, o borbi na smrt i život pripovediti. Osim toga biti će izloženi i tako zvani: roccolo, tratte, lazzi i ar-hetti, to je ono okrutno orudje, kojim se ptice pjevačice na tisuće ubiju, da se uz polentu pojedu. Možda će izložba toga bezdušnoga orudja urođiti uspjehom, da će gore spomenutog jela nestati sa talijanskih jestvenikah.

Popločivanje ulica sa drvetom. Uporaba drveta za popločivanje biva u Berlinu sve to manja; god. 1891. bilo je u Berlinu 70.679 kvad. met. popločeno sa drvenim materijalom, dočim je god. 1894. ostalo samo još 61.487 kv. m. Troškovi po kv. metru iznašaju 13—15 mk., nu prečeste reparature zahtievaju velike troškove za uzdržavanje. Ti veliki troškovi proizlaze uslijed nejednakoga iztrošenja. Usuprot su u Parizu postigli u tom smjeru sa švedskom borovinom impregniranom sa kreosotovim uljem izvrstne uspjehe, a taj uspjeh svadja se na to, što su slagali panjiće jedan do drugoga, koji imaju jednakdebele godove, u obće slagano je drvo samo jednake vrstnoće. Sada će i u Berlinu na taj način pokušati gradske ceste graditi.

Dražba stabala.

Dana 15. listopada 1896. obdržavati će se kod podписанoga gospodarstvenoga ureda dražba putem pismenih ponudah na sljedeća stabla:

1. Na 1777 hrastovah i 1 briest, procjenjena na 9941·60 m³ za ljes sposobna, i 98.350 for. 44 nvč. učjenjena.

2. Na 2303 hrastovah i 56 briestovah, procjenjena na 11.945 m³ za ljes sposobna i 116 904 for. 64 nvč. učjenjena.

Stabla ta pod 1. i 2. navedena, nalaze se u srežu Krndiji, području šumarije dubičke blizu kolodvora jasenovačkog i to stabla pod 1 u okružju VI. do IX., a ona pod 2. u okružju XIII. do XVI.

Od stabala hrpe 1. odpada na dryo za gorivo sposobno 8293 m³, ili 11.840 prostorna metra, a od hrpe 2. pako 10.707 m³ ili 15.295 prostorna metra, dakle ukupno 27.135 prostorna metra, za koja drva je dostalac dužan imovnoj obćini II. banskoj uplatiti pristojbu od 13.567 for. 50 nvč. i imovnoj obćini II. banskoj predati ta, ili istim odgovarajuća drva, izradjena u složajih po 100 metričkih hватovah, složenih u samom srežu Krndiji, ili na drugom mjestu po imovnoj obćini II. banskoj opre-mijenom, uz naknadu od 27.135 for. a. vr., koja će se svota po imovnoj obćini II. banskoj dostalcu izplatiti, čim je on ugovornim uvjetom podpuno udovoljio.

Obćeniti uvjeti ove dražbe jesu:

a) Dražba će ta uzsljediti samo putem pismenih ponudah, ter ponuda veže nudioca odmah, čim ju je predao.

b) Samo na one ponude će se obzir uzeti, koje budu predane do 11 satih prije podne dana 15. listopada 1896. kod podписанoga ureda, i koje budu obskrbljene sa žaobinom od 5% izklične cijene one hrpe stabala, na koju ponuda glasila bude.

c) Dražbatelji (nudioci) imadu u ponudi navesti, da su im uvjeti ove dražbe i prodaje podpuno poznati, i da se na iste bezuvjetno obvezuju.

d) Ponude moraju biti valjano zapečaćene i na omotu nositi napis „ponuda za dražbu stabala za dan 15. listopada 1896.“ odredjenu.

e) Rok za upлатu kupovine ustanovljuje se za obe hrpe na 14 danah nakon odobrenja prihvaćene ponude i prije početka izrade stabala.

f) Rok za izradbu stabala obih hrpa ustanovljuje se na dobu do konca kolovoza 1898.

Pobližji uvjeti stoje svakomu na uvid kod podписанoga ureda i područne mu kotarske šumarije u Dubici.

Šumsko gospodarstveni ured imovne obćine II. banske.

U Petrinji dne 9. rujna 1896.

SADRŽAJ.

	Strana
† Mijo Vrbanić	377—378
O načinu uređenja šuma, stojećih pod osobitim javnim nadzorom. Piše Ivan Partaš, kr. profesor šumarstva	378—389
Šumarske vesti sa milenijske izložbe u Budimpešti. Piše Pavle Barišić, nadšumar-procenjenitelj	389—406
Bjelogorica Gorskoga kotara. (Svрšetak). Piše Dragutin Hirc	406—415
Izbor uzgojnog oblika u visokoj šumi.	415—424
Listak Osobne vesti: † Mijo Vrbanić. — Imenovanja. Družtvene vesti: Izvješće o redovitoj XX. glavnoj skupštini hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva, obdržavanoj dne 28. kolovoza 1896. u Zagrebu. — Izlet hrvatsko-slavonskog šumarskog družtva na milenijsku izložbu. — Zapisnik XX. glavne skupštine hrv.-slav. šumarskog družtva, obdržavane 28. kolovoza 1896. — Zapisnik sjednice upravlj. odbora hrv.-slav. šumarskoga družtva, obdržavane 26. lipnja 1896. — P. n. go-sodi izložiteljem na milenijskoj izložbi u Budimpešti	425—426
Sa drvarskog tržišta: Izvoz i uvoz francuzkih dužica	426—457
Različite vesti: Iz Bosne. — Natječaj. — Šumski odnošaji u velikoj kneževini Finskoj.	457—458
Sitnice: Mijo Thonet. — Medjunarodna gospodarska izložba u Kijevu. — Vrednost lova i lovine u brojkama. — Šumište europskih država. — Šumarenje u Turskoj. — Bosansko dijoničko družtvo za unovčenje drva. — Izložba oružja zvjerokrada. — Popločivanje ulica sa drvetom.	458—461
Dražba stabala	461—463
	464

Natječaj.

U području imovne obćine 2. banske imade se popuniti jedno mjesto šumarskoga vježbenika.

Šumarski vježbenik stoji ovdje u užitku pripomoći od 400 for. godišnjih.

Namještenje će uzsljediti u smislu ustanovah §§ 6., 7., 8. i 9. zakona od 11. srpnja 1881. ob imovnih obćinah.

Za popunjene tega mjesta razpisuje se natječaj do 15. listopada 1896., do kojeg roka imadu natjecatelji podpisanomu uredu podnijeti svoje vlastoručno pisane, propisno biljegovane i valjano obložene molbenice.

Šumsko-gospodarstveni ured imovne obćine II. banske.

U Petrinji dne 22. rujna 1896.

Prodajem svoju novu dvocjevku pušku (Büchsflinte) Caliber 450 polexpress i 16 mm., cievi iz najfinijeg ocijela, ručni rad od Ptacowskoga u Beču sa patronami, Kapselsetzerom, modelom za tane, makinom za smještenje taneta u fišek, uz cienu od 65 for. — Osobito je jako građena te stoga sposobna na šumare i lovce.

Zagreb, 18. rujna 1896.

Ferdo Zikmundowsky.